

Verslag concept

Commissie Landelijk Gebied

Datum commissievergadering	:	12 mei 2025
Commissievoorzitter	:	Dhr. C. Vonk
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / corne.borst@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	Dhr. C. Vonk
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst
Leden van de commissie	:	BBB Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga
		VVD Mw. G. Bakker, mw. L. Ouderkerken
		GroenLinks Statenleden T. Van Wijnen, R. Bwefar
		D66 Dhr. S. Mulder, mw. K. Jansen
		PvdA Dhr. T. Wallaart, dhr. T. Veenboer
		JA21 Dhr. I. Mantel
		CDA Mw. W. Koning-Hoeve, dhr. S. Dijk
		FvD Dhr. J. Dessing
		PvdD Mw. I. Haas, mw. M. van Aesch
		PVV Dhr. R. van Tiggelen
		SP Mw. R. Alberts, dhr. M. Dijkse
		CU Dhr. M. Klein
		50PLUS Mw. A. van der Helm-Chandansingh
		Volt Mw. J. Schneemann, dhr. B. Bonekamp

Gedeputeerden : Mw. R. Kocken (GL), dhr. J. Beemsterboer (BBB)

Afwezig: :
(Met bericht van verhindering)

Notulist : mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)

Agenda

- 5 1 Opening en mededelingen
- 2 Inspreekhalfuur
- 3 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, Lijsten moties en toezeggingen
- 3.a Planningsoverzicht
- 4 B-agenda Faunabeheer en Dierenwelzijn (gedeputeerde Beemsterboer)
- 10 4.a Faunabeheer: Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Ganzen 2025-2031 en afdoening moties (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12-05-2025)
- 5 Lunch
- 6 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Beemsterboer)

Pagina 2

- 15 6.a Landbouw: Onderzoeksrapport VGO-III en de geitenstop in de Omgevingsverordening NH 2022 (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12-05-2025)
- 7 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
- 8 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)
- 8.a Natuur: Discussienota SP over het redden van de blauwe kiekendief (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12-05-2025)
- 20 9 Rondvraag gedeputeerde Kocken
- 10 Sluiting

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 10.32 uur en heet de aanwezigen en belangstellenden van harte welkom op deze commissievergadering Landelijk Gebied van 12 mei 2025.

25

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- De spreektijd is vastgesteld op vier uur.
- Deze vergadering wordt live uitgezonden.
- 30 • Voorafgaand aan de vergadering zijn vier rondvragen ingediend door Partij voor de Dieren inzake stand van zaken steun aan de wildopvang, door de PvdA inzake stikstof – beide aan gedeputeerde Beemsterboer – door GroenLinks inzake cruiseschepen op Texel en tot slot door PvdA inzake evaluatie Beheerautoriteit Waddenzee – beide aan gedeputeerde Kocken.
- 35 • Voorafgaand aan de commissievergadering hebben zich zeven sprekers aangemeld: vier sprekers bij het inspreekhelfuur, twee sprekers bij agendapunt 6.a inzake het Onderzoeksrapport VGO-III en de geitenstop en tot slot één spreker bij agendapunt 8.a inzake de discussienota over de blauwe kiekendief.

40

2 Inspreekhelfuur

Mevrouw **Volkers** spreekt in namens Stichting Behoud van het Schoorlse- en Noord-Kennemerduingebied. De stichting is verbijsterd over het agenderingsverzoek van JA21. Volgens haar is het voorstel van de PvdA onnodig, omdat er al veel overgangsgebieden aanwezig zijn in het Schoorlse gebied. Dit is ook een belangrijke reden geweest voor de aanwijzing als Staatsnatuurmonument en Natura 2000-gebied.

45

De PvdA onderschat volgens haar de omvang van de boskap. Het gaat niet om kleine ingrepen, maar om ongeveer 95 hectare bos verspreid over drie bossen. Daarnaast wordt ook het bos langs de dorpen flink uitgedund. De PvdA steunt het idee van zandverstuiving vanwege de waargenomen bloei van parnassia. Mevrouw Volkers vindt dit onrealistisch. Parnassia groeit alleen op specifieke plekken, namelijk op de kalkgrens bij Schoorl en Bergen aan Zee. Ze vergelijkt het idee met een kuiltje in het gras maken, daar water in gieten en dan verwachten dat er een waterlelie groeit.

50

D66 stelt dat bosuitdunning het leefgebied van flora en fauna kan verbeteren. Mevrouw Volkers maakt duidelijk dat zij niet tegen het uitdunnen in het binnenduin is, maar tegen de kap van drie volledige bossen elders in het gebied. Deze volledige kap vormt volgens haar een bedreiging voor de biodiversiteit. Ze benadrukt dat dennen geen exoten zijn en verwijst naar oude dennenbosresten van 13.000 jaar geleden bij Leusden. Verder stelt ze dat de te kappen bossen juist vol zitten met de gewenste inheemse biodiversiteit.

55

60

Onderzoeksrapporten van deskundigen zoals Peter Boer en Peter Jan Keijzer zijn eerder al toegestuurd aan de betrokkenen, net als een presentatie over dit onderwerp. Volgens haar moet D66 zich tegen de kap keren als zij werkelijk inheemse biodiversiteit wil beschermen. De gedeputeerde stelde eerder dat de effecten van eerdere ingrepen nog worden gemonitord. Mevrouw Volkers benadrukt dat er al gegevens beschikbaar zijn waaruit blijkt dat de biodiversiteit met 90% is afgenomen en dat veertien jaar na eerdere branden herstel uitbleef.

65

70 Ze vraagt zich af waarom de provincie dan toch verder wil gaan met boskap, zeker nu blijkt dat het herstellen van het grijze duin met knelpunten gepaard gaat. Positief is dat de gedeputeerde aangaf dat het doel niet het creëren van grijs duin is, maar het versterken van de achterzijde van het gebied. Volgens haar maakt dit boskap overbodig. Achter het Leeuwenkuilbos liggen hogere duinen, en het bos staat dus niet in de weg. Volgende keer gaat ze verder in op de agendering.

75 *De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.*

De heer **Mantel** (JA21) vraagt naar de knelpunten bij het realiseren van grijs duin. Mevrouw **Volkers** legt uit dat er een groot tekort is aan konijnen, wat een essentieel probleem vormt. Hun afwezigheid is volgens haar desastreus voor het herstel van grijs duin. Daarnaast wijst zij op een ander belangrijk knelpunt dat weinig aandacht krijgt: grijs duin heeft slechts een klein beetje stuivend zand nodig. Ze noemt als voorbeeld een zandkerf van dertig meter breed die sinds 2009 al volledig is gevuld met zand en hoge duinbergen. Volgens haar is het niet realistisch te verwachten dat er vlak naast zo'n enorme hoeveelheid zand nog sprake kan zijn van een lichte zandlaag, zoals nodig is voor grijs duin. Door die overmaat verandert het gebied niet in grijs, maar in wit duin, wat volgens haar niet wenselijk is.

85 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) waardeert de inbreng van mevrouw Volkers, maar stelt een kritische vraag. Ze merkt op dat mevrouw Volkers tijdens haar inspraak fragmenten uit het politieke debat aanhaalde en daarmee de discussie analyseerde. Volgens haar is het echter de bedoeling dat insprekers de commissie informeren en niet inhoudelijk op het debat ingaan. Ze vraagt daarom wat mevrouw Volkers precies wil meegeven aan de commissie. Mevrouw **Volkers** legt uit dat ze het belangrijk vindt om te benadrukken dat sommige Statenleden uitspraken doen op basis van onjuiste informatie. Volgens haar is dit een serieus probleem dat niet genegeerd mag worden. Ze stelt dat er verwarring bestaat over welke bossen precies worden gekapt en dat er onrealistische verwachtingen zijn over de vegetatie die op die plekken zou terugkeren. De feiten kloppen volgens haar niet. Daarom roept ze op om eerst de tegenargumenten van haar stichting zorgvuldig te onderzoeken en te beoordelen op hun inhoudelijke waarde.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Volkers voor haar inspraak.

100

105 Mevrouw **Van der Ham** spreekt in namens Comité Naaldenveld. Dit comité vertegenwoordigt een grote groep hondenbezitters uit Aerdenhout en Bentveld. Zij maken zich grote zorgen over het besluit van Stichting Landschap Noord–Holland (LNH) om vanaf 1 augustus 2024 een permanente aanlijnplicht in het Naaldenveld in te voeren.

Volgens mevrouw Van der Ham is dit besluit genomen zonder overleg met de gemeente of met gebruikers van het gebied. Dit staat haaks op provinciaal beleid. In het Natura 2000–beheerplan Kennemerland–Zuid 2018–2024, dat inmiddels is verlengd tot 2030, noemt de provincie het Naaldenveld expliciet als losloopgebied. Daarom vindt het comité het onbegrijpelijk dat een private stichting dit beleid zelfstandig mag wijzigen.

Mevrouw Van der Ham stelt drie belangrijke vragen aan Provinciale Staten:

115 1. Waarom laat de provincie het beheer van beschermde natuurgebieden over aan private partijen zonder toezicht of democratische controle?

2. Wat is nog de rol van provincie en gemeente als zij buitenspel worden gezet bij zulke besluiten?
3. Zou overleg met de provincie niet verplicht moeten zijn voordat een private beheerder ingrijpend beleid invoert?

120

Daarnaast stelt mevrouw Van der Ham dat LNH dit besluit nam zonder ecologisch onderzoek in het Naaldenveld. Volgens haar is er geen bewijs voor verschillen in biodiversiteit tussen de drie deelgebieden. Van het totale gebied van 45 hectare beheert LNH slechts 14 hectare. Een ecologische noodzaak voor het aanlijnbeleid ontbreekt dus.

125

Het comité vindt het extra wrang dat het naastgelegen scoutingterrein wel openstaat voor kampeerders en evenementen, zelfs tijdens het broedseizoen. Zulke activiteiten veroorzaken volgens hen veel meer verstoring dan honden die loslopen met hun baasjes.

130

Verder benadrukt mevrouw Van der Ham het sociale en maatschappelijke belang van het losloopgebied. Vooral ouderen en mensen die slecht ter been zijn, maken dagelijks gebruik van het gebied. Alternatieven zoals strand of duinen zijn voor hen niet bereikbaar. Het Naaldenveld zorgt voor beweging, ontmoeting en sociale veiligheid in de buurt.

135

Tijdens de commissievergadering in Bloemendaal op 8 oktober 2024 heeft het comité deze zorgen al eerder gedeeld. Toen spraken 15 van de 17 raadsleden zich uit vóór behoud van het losloopgebied. Toch heeft LNH het beleid voortgezet, zonder overleg, en zijn er inmiddels boetes uitgedeeld.

140

Het comité doet een dringend beroep op Provinciale Staten en vraagt:

- Handhaaf het Natura 2000-beheerplan, waarin het Naaldenveld wordt erkend als losloopgebied (buiten het broedseizoen).
- Neem als provincie de regie terug en zorg voor actief toezicht op het beheer van het gebied.

145

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt om een toelichting op het bezwaar tegen het losloopverbod voor honden en waarom dit volgens de spreker niet nodig is.

150

Mevrouw **Van der Ham** legt uit dat Stichting Landschap Noord-Holland stelt dat loslopende honden schade veroorzaken in het gebied. Binnen haar comité is echter ook een bioloog actief, die samen met andere wandelaars al decennialang in het gebied komt. Volgens hen is er geen zichtbaar verschil in biodiversiteit tussen situaties met loslopende of aangelijnde honden. Zij betwijfelen daarom het nut van het verbod. Stichting Landschap Noord-Holland heeft hierover echter een andere mening.

155

De heer **Mantel** (JA21) bedankt voor de komst en geeft aan dat hij de situatie nog niet kende. Hij vraagt of er onderzoek is gedaan naar de schade die honden mogelijk aanrichten en of die gegevens gedeeld kunnen worden.

160

De heer **Uijtewaai** antwoordt dat Stichting Landschap Noord-Holland geen specifiek onderzoek heeft uitgevoerd naar dit gebied. De onderbouwing voor het losloopverbod bestaat volgens hem vooral uit algemene opmerkingen, zoals dat sommige honden een kuiltje zouden graven.

Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt of de gemeente andere losloopgebieden kan aanwijzen waar honden vrij kunnen lopen.

165 Mevrouw **Van der Ham** bevestigt dat hierover gesprekken plaatsvinden, ook met Stichting Landschap Noord-Holland. Frits Bekker van die stichting is daarbij betrokken en aanwezig op de publieke tribune. Tot nu toe heeft dit overleg echter nog niets opgeleverd. De gemeente Zandvoort stelt dat er voldoende losloopgebieden zijn. Het betreffende gebied ligt echter precies op de grens met de gemeente Bloemendaal, wat de situatie ingewikkelder maakt. Mevrouw Van der Ham woont in Bentveld en legt uit dat de alternatieven beperkt zijn. Het strand is alleen 's ochtends voor 9.00 uur
170 en 's avonds na 19.00 uur toegankelijk voor honden in de zomer. Daardoor worden veel mensen gedwongen om met de auto uit te wijken naar andere gebieden zoals Heemstede of Groenendaal. Volgens haar zorgt dit voor meer verkeersbewegingen, terwijl wandelaars eerder lopend naar het Naaldenveld konden. Vooral in de zomerperiode leidt dit tot ongewenste drukte.

175 De heer **Dessing** (FvD) bedankt voor de toelichting en geeft aan de casus niet te kennen. Hij vraagt zich af welk mandaat Stichting Landschap Noord-Holland heeft om loslopende honden te verbieden, zeker als er een verordening bestaat waarin dit juist is toegestaan. Ook wil hij weten welke rol de provincie hierin zou moeten spelen, los van het beheer van Natura 2000-gebieden, en hoe zij eventueel zou kunnen ingrijpen.

180 Mevrouw **Van der Ham** antwoordt dat dit precies de reden is waarom zij vandaag aanwezig is. Volgens haar ligt er een provinciaal plan, genaamd "Kennemerland Zuid", waarin verschillende partijen gezamenlijk de losloopgebieden in de provincie hebben benoemd. Daarbij is het Naaldenveld specifiek als losloopgebied aangewezen. Daarom begrijpt zij niet dat een private stichting, zoals Stichting Landschap Noord-Holland, dit beleid eenzijdig mag wijzigen. Zij vindt het zorgwekkend dat er geen provinciaal toezicht op deze beslissing lijkt te zijn. Volgens haar leidt dit
185 ertoe dat de provincie haar zeggenschap verliest over het gebruik van dit soort gebieden. Zij plaatst daardoor ook vraagtekens bij de waarde van het provinciale plan, als private partijen zonder controle het beleid kunnen aanpassen.

190 De heer **Klein** (ChristenUnie) bedankt mevrouw Van der Ham voor haar inspraak en het agenderen van het onderwerp. Hij merkt op dat het voor de commissie lastig is om de situatie goed te beoordelen zonder volledig zicht op het ambtelijke en bestuurlijke traject. Daarom vraagt hij of er al contact is geweest met ambtenaren van de provincie of met Gedeputeerde Staten. Mevrouw **Van der Ham** geeft aan dat dit niet het geval is. Dit inspreekmoment is volgens haar de
195 eerste keer dat het comité de provincie rechtstreeks aanspreekt over deze kwestie.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Van der Ham voor haar inspraak.

200 De heer **Klein** (ChristenUnie) maakt een punt van orde en stelt voor om in de rondvraag de gedeputeerde te vragen of er ruimte is om verder over dit onderwerp door te spreken.

De **voorzitter** bevestigt dat dit mogelijk is en geeft aan dat gedeputeerde Kocken hierover benaderd kan worden tijdens de rondvraag.

205

De heer **Bekker** spreekt in namens Stichting Landschap Noord-Holland en licht hun standpunt over het Naaldenveld toe. Hij stelt zich voor als gebiedsmanager en wil een aanvulling geven op het

210 verhaal van Comité Naaldenveld. Sinds 1996 is Stichting Landschap Noord-Holland eigenaar van het gebied en stelt zij zelfstandig toegangsregels op, met als doel de natuurwaarden te beschermen.

Volgens de stichting zorgt de toenemende recreatiedruk, met name door loslopende honden, voor verstoring van de natuur in het Natura 2000-gebied. Daarom is sinds 1 augustus vorig jaar de regel van kracht dat honden alleen welkom zijn als ze zijn aangeliind. De heer Bekker benadrukt
215 dat dit nog altijd ruimhartiger is dan in de Amsterdamse Waterleidingduinen, waar honden helemaal niet zijn toegestaan.

Het besluit tot aanlijnplicht is vooraf gedeeld met de gemeente Bloemendaal, andere terreinbeherende organisaties in Kennemerland en ook met Comité Naaldenveld. Met het comité is
220 voorafgaand aan het besluit een gesprek gevoerd. De heer Bekker erkent dat het besluit tot teleurstelling heeft geleid, vooral bij omwonenden die het gebied voorheen gebruikten als losloopgebied.

Daarom zoekt de stichting samen met het comité en de gemeenten naar alternatieven in de directe
225 omgeving. Hoewel veel van de besproken alternatieven inmiddels zijn afgevallen, loopt het overleg nog steeds. Stichting Landschap Noord-Holland heeft ook het initiatief genomen om het regionale overleg opnieuw op te starten. Daarbij worden ook andere terreinbeheerders, gemeenten, de provincie en het recreatieschap betrokken, met als doel om nieuwe losloopgebieden of hondenvelden te realiseren.

230 De heer Bekker benadrukt dat de stichting in de eerste plaats verantwoordelijk is voor het behoud van natuurwaarden, maar dat zij ook actief bijdraagt aan het vinden van recreatieve oplossingen buiten hun eigen terrein. In het Naaldenveld blijven honden welkom, maar alleen als ze zijn aangeliind. Tot slot biedt hij aan om vragen te beantwoorden.

235 *De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.*

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt de heer Bekker om meer uitleg over het effect van loslopende honden op het natuurgebied.

240 De heer **Bekker** bevestigt dat hierover onderzoek is gedaan. Hij legt uit dat er met name twee soorten effecten zijn. Ten eerste worden bodemgebruikende dieren verstoord door de reuksporen die honden achterlaten. Ten tweede wordt er in het gebied veel gegraven door honden, wat leidt tot fysieke verstoring van de bodem en de natuurlijke omgeving.

245 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de heer Bekker voor zijn toelichting en vraagt naar de verhouding tussen het gebied van Stichting Landschap Noord-Holland en het totale Naaldenveld. Ze verwijst naar de opmerking dat het gebied zeventien hectare van de stichting beslaat, terwijl het hele gebied 75 hectare groot is. Ze vraagt waarom in het hele gebied loslopen verboden is en of er niet binnen het grotere gebied ruimte kan zijn voor losloopzones.

250 De heer **Bekker** legt uit dat er sprake is van verwarring. Het Naaldenveld bestaat uit drie afzonderlijke delen. Slechts één van die delen, namelijk zeventien hectare, is eigendom van Stichting Landschap Noord-Holland. Alleen in dat deel is het losloopbeleid gewijzigd. De andere twee delen vallen buiten hun beheer. Eén deel is particulier bezit, en het andere behoort toe aan Scouting Nederland. Over deze gebieden kan de stichting dus geen regels opstellen.

255 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat ook zij in eerste instantie verbaasd was dat er in zo'n groot gebied geen ruimte is voor loslopende honden. Ze bevestigt dat ze inmiddels begrijpt dat een deel van het gebied in handen is van Scouting Nederland. Vervolgens merkt ze op dat in het deel van Stichting Landschap Noord–Holland ook mensen rondlopen en stelt dat mensen vaak meer schade veroorzaken dan dieren. Ze vraagt of de heer Bekker het met
260 haar eens is dat hier sprake is van een soort ongelijke behandeling tussen mens en dier. De heer **Bekker** s het daar niet mee eens. Volgens hem houden mensen zich over het algemeen goed aan de regels en blijven zij op de aangewezen wandelpaden. Hij stelt dat mensen het bos niet ingaan, wat volgens hem een belangrijk verschil maakt in de mate van verstoring. Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) reageert kritisch op de stellige bewering dat
265 mensen op de paden blijven. Ze vraagt of hier onderzoek naar is gedaan, aangezien menselijk gedrag ook vaak afwijkt van regels. De heer **Bekker** antwoordt dat er onderzoek is gedaan naar de natuurwaarde van het Naaldenveld.

Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) bedankt voor de inspraak en stelt een vervolgvraag over het
270 versturende effect van loslopende honden. Ze vraagt specifiek naar het gebruik van lange, oprolbare hondenlijnen en of deze wel of niet bijdragen aan geurverspreiding of het graven van kuiltjes. De heer **Bekker** erkent dat deze lijnen steeds langer worden, maar merkt op dat zelfs met een lange lijn een hond minder snel diep het bosvak in gaat. De lijn raakt namelijk snel verstrikt tussen bomen,
275 waardoor de hond meestal slechts een klein stukje buiten het pad komt. Volgens hem blijft de verstoring daardoor beperkt wanneer de hond is aangelijnd.

Mevrouw **Haas** (PvdD) bedankt de heer Bekker voor zijn toelichting en vraagt om meer concrete
280 uitleg over de verstoring die honden veroorzaken. Ze wijst op het effect op broedende vogels, die door klimaatverandering niet altijd meer binnen het traditionele broedseizoen nestelen. Ze wil weten welke gevolgen dit precies heeft in het gebied. De heer **Bekker** egt uit dat de verstoring vooral optreedt bij vogels die gebruikmaken van de bodem. Deze vogels vermijden bepaalde plekken omdat ze daar nog de geursporen van honden waarnemen,
285 ook als de honden al langere tijd weg zijn. Hierdoor blijven de vogels weg uit gebieden waar ze normaal wel zouden broeden of foerageren. Dat leidt tot afname van soorten op plekken waar ze onder natuurlijke omstandigheden wél verwacht zouden worden.

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de heer Bekker voor zijn komst en vraagt of er plannen zijn om te
290 onderzoeken of het aangepaste hondenbeleid daadwerkelijk effect heeft. Hij suggereert een nulmeting nu en een vergelijking met de situatie over een jaar, om de impact op de natuur vast te stellen.

De heer **Bekker** bevestigt dat dit inderdaad de bedoeling is. Stichting Landschap Noord–Holland
voert dergelijke monitoring uit om te kunnen beoordelen wat het effect is van de aanlijnplicht op de
natuurwaarden in het gebied.

295 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Bekker voor zijn inspraak.

300 De heer **De Boer** spreekt in namens Werkgroep Geluidhinder A1 Naarderbos. Hij is samen met Lennart Hiemstra aanwezig en vertelt dat zij bewoners zijn van de wijk Naarderbos, gelegen direct

langs de A1. Dagelijks passeren daar zo'n 120.000 auto's, wat leidt tot voortdurende geluidsoverlast en bijkomende negatieve effecten voor de circa 500 bewoners van de 200 woningen in de wijk.

305

De werkgroep is al negen jaar actief met het streven naar vermindering van de geluidsbelasting. Ze hebben een lopend project dat zich richt op de aanleg van een effectieve geluidswering. Hoewel de vergunningprocedures lopen en er intensief contact is met de gemeente – die vrijwel unaniem achter het project staat – ervaren zij dat de communicatie met andere betrokken overheden verslechtert. Volgens de heer De Boer wordt er steeds vaker over hen gesproken in plaats van met hen.

310

Het project is ontstaan vanuit het Meerjarenprogramma Geluidsanering van Rijkswaterstaat, waarin wettelijk is bepaald dat op deze locatie een geluidsscherm van vier meter hoog moet worden geplaatst. Dat scherm wordt echter als onvoldoende effectief beschouwd. De werkgroep heeft daarom gekeken naar een alternatief: een geluidswal. Deze wal biedt niet alleen betere geluidsreductie, maar creëert ook kansen voor het opwekken van zonne-energie, wat aansluit bij de doelstellingen van de Regionale Energiestrategie.

315

320

Verder biedt de aanleg van de geluidswal ook mogelijkheden om de biodiversiteit te verbeteren. Het huidige bos in het gebied is eenzijdig van opbouw. Door de noodzakelijke kap van een deel van de bomen en de heraanplant met meer variatie in soorten, ontstaat een rijker ecosysteem.

325

Tot slot doet De Boer een oproep aan de provincie om breder naar het project te kijken. Hij vraagt om bij advisering niet alleen de geluidsreductie te betrekken, maar ook de bredere koppelkansen op het gebied van duurzaamheid en ecologie mee te wegen.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

330

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt hoe lang de wijk Naarderbos al bestaat en of de heer De Boer al geluidsoverlast ervaarde op het moment dat hij er kwam wonen.

335

De heer **De Boer** antwoordt dat de wijk is gebouwd in de periode tussen 1980 en 1990. Destijds reden er ongeveer 50.000 tot 60.000 auto's per dag over de A1. Tegenwoordig zijn dat er 120.000. In 2017 is de A1 bij Muiden aanzienlijk verbreed, wat heeft geleid tot een veel betere doorstroming van het verkeer ter hoogte van de wijk. Waar vroeger vaak files stonden, rijdt het verkeer nu constant door. Daardoor is het geluidsniveau flink toegenomen, naast de toegenomen verkeersintensiteit. Hij benadrukt dat de situatie dus wezenlijk is veranderd sinds de aanleg van de wijk. De geluidsoverlast is toegenomen en dat wordt bevestigd door Rijkswaterstaat, die op basis van het Meerjarenprogramma Geluidsanering (MJPG) maatregelen noodzakelijk acht. De werkgroep stelt daarom een alternatief voor dat effectiever is dan het voorgestelde scherm.

340

De heer **Klein** (ChristenUnie) bedankt voor de inspraak en vraagt of duidelijk is waar het project mogelijk wringt met provinciaal beleid.

345

De heer **Hiemstra** licht toe dat de spanning vooral ligt bij de beoordeling van de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling. Het punt van discussie is de nabijheid van Naarden-Vesting, die onderdeel is van de Amsterdamse Waterlinie. Voor dit rijksmonument is het behoud van de open schootsvelden essentieel, zodat het historische karakter en zichtlijnen behouden blijven. De geplande geluidswal komt net achter de A1 te liggen, op de grens van die schootsvelden. Volgens de commissie zou de wal het landelijke en open karakter van het uitzicht vanaf de vestingstad aantasten. De heer

350 Hiemstra wijst erop dat het huidige zicht bestaat uit een rij bomen, wat niet de oorspronkelijke situatie is en in de toekomst ook zal veranderen. Hij benadrukt dat er hoe dan ook een ingreep komt: of een geluidsscherm van vier meter hoog, of de alternatieve wal zoals door de werkgroep voorgesteld. De discussie gaat dus over de visuele impact op het historische landschap vanuit de vesting.

355 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer De Boer voor zijn inspraak.

3 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, Lijsten moties en toezeggingen

360 De agenda, de verslagen van de commissievergaderingen van 17 en 20 maart 2025 en de lijsten moties en toezeggingen zijn ongewijzigd vastgesteld.

3.a Planningsoverzicht

365 Mevrouw **Jansen** (D66) spreekt haar waardering uit dat de Kaderrichtlijn Water (KRW) nu op het planningsoverzicht staat en kijkt uit naar de behandeling daarvan in juni. Tegelijkertijd uit ze haar teleurstelling over het ontbreken van de actualisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) op datzelfde overzicht. Zij herinnert eraan dat deze actualisatie eerder was toegezegd voor de maand mei.

370

Volgens Mevrouw Jansen blijkt uit de verslagen dat er wél een toezegging lag, ook al heeft de griffie via e-mail laten weten dat zo'n toezegging niet terug te vinden is. Ze heeft hierover ook al met gedeputeerde Kocken gesproken en begrepen dat juni als bespreekmoment was voorzien. Ze benadrukt dat dit onderwerp al lange tijd aandacht vraagt en dat het recente rapport over het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) opnieuw het belang van de actualisatie van het NNN onderstreept. Volgens haar kan deze bespreking niet langer uitgesteld worden.

375

De **voorzitter** bevestigt dat dit onderwerp eerder is voorbesproken bij de vaststelling van de agenda. De griffier zal gedeputeerde Kocken nogmaals benaderen om een expliciete toezegging te krijgen, zodat de bespreking in juni daadwerkelijk op het planningsoverzicht geplaatst kan worden. De voorzitter stelt voor dat de commissie dat op deze manier afspreekt, wat instemming krijgt.

380

Mevrouw **Schneemann** (Volt) reageert op de opmerking van mevrouw Jansen en geeft aan minder tevreden te zijn over het uitstel van de behandeling van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Volgens haar zou dit onderwerp al deze maand op de agenda staan. Hoewel zij begrijpt dat er nog een vaststelling moet plaatsvinden, vindt ze het steeds terugkerende doorschuiven van stukken in commissievergaderingen storend. Ze benadrukt het belang van tijdige en duidelijke informatie voor een goed verloop van het proces.

385

390 De **voorzitter** neemt haar opmerking ter kennisgeving aan en geeft aan dat hiervan notitie wordt genomen.

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) sluit zich aan bij de zorgen van mevrouw Schneemann over het herhaaldelijk uitstellen van agendapunten. Ze wijst op het uitblijven van de evaluatie van de Voedselvisie, waarvoor zij namens haar fractie al op 10 februari een verzoek indiende. Op 17

395

maart herhaalde zij dat verzoek, waarbij toen nog werd aangegeven dat de evaluatie in het eerste of tweede kwartaal van 2025 zou plaatsvinden. In het planningsoverzicht van diezelfde datum stond de behandeling echter gepland voor 12 mei. Nu blijkt deze opnieuw te zijn doorgeschoven, naar 16 juni of zelfs 8 september. Volgens haar is dat bijna een jaar vertraging ten opzichte van de oorspronkelijke planning, wat zij kwalijk vindt. Ze vraagt de gedeputeerde om een duidelijke toezegging dat de behandeling uiterlijk op 8 september plaatsvindt.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat het stuk inmiddels in de interne voorbereiding zit en morgen voor het eerst op zijn stafagenda staat. Hij erkent dat het vervelend is dat het zo lang heeft geduurd, maar zegt niet precies op de hoogte te zijn van de eerdere afspraken rondom deze evaluatie. Wel bevestigt hij dat de evaluatie onderweg is.

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) vraagt nogmaals expliciet om een toezegging voor behandeling op 8 september 2025.

Gedeputeerde **Beemsterboer** zegt dat dit hem een haalbare datum lijkt. Mochten er onverwacht problemen ontstaan, dan zal de commissie daar tijdig over worden geïnformeerd. Hij stelt voor dat 8 september als streefdatum wordt aangehouden.

De **voorzitter** bevestigt dat de commissie dit als afspraak noteert en dat de evaluatie op het planningsoverzicht voor 8 september wordt opgenomen. Vervolgens wordt het planningsoverzicht met deze kanttekeningen vastgesteld.

4 B-agenda Faunabeheer en Dierenwelzijn (gedeputeerde Beemsterboer)

4.20 4.a Faunabeheer: Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031 en afdoening moties (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12–05–2025)

Toelichting: Het Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031 is op 29 januari 2025 door het bestuur van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland vastgesteld en ter goedkeuring bij het college van Gedeputeerde Staten ingediend. Gedeputeerde Staten hebben getoetst of het Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031 voldoet aan de eisen die de Omgevingswet en de Omgevingsverordening NH2022 stellen aan een faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan 2025–2031 voldoet aan deze eisen. Gedeputeerde Staten keuren het plan daarom goed. De commissie kan met elkaar en met de gedeputeerde de brief, de faunabeheerplannen en de afdoeningsvoorstellen over faunabeheer bespreken. De commissie wordt gevraagd of moties 144–2023 en 165–2024 afgedaan kunnen worden.

Eerste termijn commissie

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) spreekt over het ganzenbeheerplan dat ter goed- of afkeuring voorligt en benadrukt dat het om een provinciale uitwerking gaat van een breder onderzoek over de provinciegrenzen heen. Zij juicht die interprovinciale samenwerking toe, omdat veel vraagstukken, zoals ook dit, niet bij één provincie ophouden. Ondanks dat het besluit in de huidige vorm beperkt is tot instemming, wil zij enkele inhoudelijke punten onder de aandacht brengen en vragen stellen aan Gedeputeerde Staten.

Zij benoemt dat het doden van dieren haar persoonlijk moeite kost en verwijst naar haar eigen keuze om geen dierlijke producten meer te consumeren, omdat dit in Nederland volgens haar

niet noodzakelijk is. Tegelijk erkent zij dat het soms nodig kan zijn om dieren te doden ter bescherming van natuur of voedselproductie.

445 Wat haar en haar fractie opvalt aan het ganzenbeheerplan, is dat het sterk geredeneerd is vanuit een menselijke en economische invalshoek. De natuur en vliegveiligheid worden weliswaar genoemd, maar het afschot wordt niet bepaald aan de hand van aantallen ganzen, maar op basis van de economische schade die zij veroorzaken. Dat roept bij haar meerdere vragen op. Zo vraagt zij of weersomstandigheden hierbij meetellen, bijvoorbeeld omdat ganzen bij kou meer
450 eten en dus meer schade veroorzaken, en of die schade dus direct leidt tot meer afschot. Ook vraagt zij of hoge gewasprijzen ertoe leiden dat er meer ganzen gedood worden dan bij lagere prijzen – of met andere woorden: of inflatie de overlevingskansen van ganzen verkleint. Daarnaast wil zij weten of het aantal af te schieten ganzen juist omlaag gaat als schade door slecht weer wordt veroorzaakt, omdat de oogst dan toch al mislukt is.

455 Zij noemt als positief punt dat de Faunabeheereenheid (FBE) en de provincie beloven om de geschoten ganzen nuttig te verwerken, bijvoorbeeld als voedsel, zodat hun dood niet zonder waarde is. Zij vraagt of er ook naar afzetmogelijkheden in het buitenland wordt gekeken en verzoekt Gedeputeerde Staten om hierover de commissie op de hoogte te houden.

460 Een ander belangrijk punt voor haar fractie is het terugdringen van de zogeheten *crippling rate* – het percentage ganzen dat verwond, maar niet gedood wordt. Dat percentage ligt nu tussen de 25 en 40 procent. De FBE wil dit verminderen door een opleidingsprogramma voor jagers te ontwikkelen, geïnspireerd op het Deense voorbeeld. GroenLinks is blij met dat voornemen en
465 vraagt op welke termijn dit programma wordt ingevoerd en of deelname eraan verplicht wordt voor alle jagers die op ganzen schieten.

Vervolgens wijst zij op het bredere verband tussen oorzaak en gevolg. De structurele oplossing voor het ‘ganzenprobleem’ ligt volgens haar niet bij symptoombestrijding, zoals afschot, maar bij
470 het aanpakken van de onderliggende oorzaken. Ze benadrukt dat dit buiten de verantwoordelijkheid van de FBE valt, maar dat de provincie hier wel een bredere verantwoordelijkheid in heeft.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) stelt een vraag over de opleidingsplannen voor jagers: wat gaat die
475 opleiding kosten en wie betaalt de kosten?

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) antwoordt dat zij geen inzicht heeft in de precieze kosten of de financiering van de opleiding. Wel wijst zij erop dat de Faunabeheereenheid (FBE) het opleidingsprogramma als onderdeel van het ganzenbeheerplan heeft opgenomen. Zij gaat er
480 daarom van uit dat de kosten zijn meegenomen in de begroting van het plan. Als iets zo expliciet in het plan is verwerkt, mag volgens haar worden aangenomen dat ook de financiële dekking is overwogen.

Statenlid Bwefar vervolgt haar betoog met een inhoudelijke oproep tot bronaanpak in plaats van
485 symptoombestrijding. Zij benadrukt opnieuw dat het niet aan de Faunabeheereenheid (FBE) is om structurele oorzaken aan te pakken, maar dat echte oplossingen niet liggen in het doden van ganzen, maar in het veranderen van de omstandigheden die de overlast veroorzaken. Zij citeert uit het faunabeheerplan dat het telen van minder aantrekkelijke gewassen voor ganzen en het creëren

490 van minder open landschappen kan bijdragen aan het verminderen van risico's voor zowel
vliegveiligheid als landbouwschade. Deze maatregelen vallen volgens het plan echter onder de
keuzevrijheid van agrarische ondernemers of onder de verantwoordelijkheid van andere overheden.
Aan Gedeputeerde Staten stelt zij daarom de vraag of er naast het aanwijzen van
495 ganzenfoerageergebieden ook actief beleid wordt gevoerd om gewassen te stimuleren die ganzen
minder aantrekken, en of er waar mogelijk wordt gestuurd op een minder open inrichting van het
landschap.

Daarnaast doet zij een concreet beleidsvoorstel: zij vraagt of de gedeputeerde bereid is te
500 onderzoeken of het stoppen met de bestrijding van vossen in de zone rondom Schiphol een
mogelijkheid is. Volgens haar kan de aanwezigheid van vossen ganzen ontmoedigen om in dat
gebied neer te strijken, wat de noodzaak van ganzenbestrijding kan verminderen.

Tot slot stelt zij dat overlast van ganzen – of van welke diersoort dan ook – nooit volledig verdwijnt
505 en altijd door een deel van de samenleving als hinderlijk zal worden ervaren. Dit is volgens haar een
realiteit die erkend moet worden als basisuitgangspunt in het beleid.

De heer **Mantel** (JA21) telt een vervolgvraag over de Deense opleiding voor jagers waar Statenlid
Bwefar (GroenLinks) naar verwees. Hij wil weten of dit gebaseerd is op een specifiek onderzoek
en vraagt naar de naam daarvan.

510 Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) legt uit dat het niet gaat om een onderzoek, maar om een
praktijkvoorbeeld uit Denemarken. In dat land bestaat een gespecialiseerde opleiding voor jagers
die zich richt op het effectief schieten van ganzen. Uit de Deense ervaring blijkt dat deze
opleiding zowel het afschotpercentage verhoogt als de *crippling rate* verlaagt. Een belangrijk
515 onderdeel hiervan is het adviseren om ganzen van korte afstand (minder dan 25 meter) te
schieten. De Faunabeheereenheid heeft aangegeven dit model te willen overnemen en aan te
passen aan de situatie in Noord-Holland.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt vervolgens of Statenlid Bwefar van plan is om hierover een voorstel
520 in te dienen.

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) antwoordt dat dit niet nodig is, omdat het initiatief al is
opgenomen in het faunabeheerplan zelf. Volgens haar beschouwt de FBE het
525 opleidingsprogramma als een belangrijk onderdeel van de strategie om afschot effectiever én
diervriendelijker te maken. Een aanvullend voorstel is daarom volgens haar overbodig.

Mevrouw **Haas** (PvdD) wijst erop dat Gedeputeerde Staten het faunabeheerplan weliswaar
vaststellen, maar niet automatisch alle adviezen en onderdelen uit dat plan overnemen. Daarom
530 suggereert zij dat, als Statenlid Bwefar wil dat specifieke onderdelen – zoals de opleiding voor
jagers – daadwerkelijk worden uitgevoerd, het indienen van een motie een nuttige stap zou
kunnen zijn.

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) bedankt voor de suggestie en geeft aan dat zij dit zeker zal
overwegen. Voorlopig wacht zij eerst de reactie van de gedeputeerde af op haar eerder
535 uitgesproken bijdrage, voordat zij beslist of een motie nodig is.

De heer **Wallaart** (PvdA) spreekt zijn waardering uit voor het werk van de Faunabeheereenheid en de betrokken partijen bij het opstellen van het faunabeheerplan. Hij noemt de hoeveelheid stukken indrukwekkend, maar wijst er ook op dat de behandeling vandaag enigszins als mosterd na de maaltijd voelt, aangezien GS het plan al hebben vastgesteld. Toch vindt hij het belangrijk om stil te staan bij de inhoud.

De PvdA-fractie erkent dat de gans thuishoort in Noord-Holland en een sfeerverhogende vogel kan zijn, maar ziet tegelijkertijd dat sprake is van overlast en schade. Zelfs natuurorganisaties klagen over het kaalvreten van natuurlijke oevers, waardoor natuurdoelen verder uit zicht raken. De partij staat daarom open voor een stevige aanpak. De schade aan landbouwgewassen en de kosten voor het Faunafonds nemen al jaren toe. De heer Wallaart noemt dit fonds een bodemloze put, mede door het landelijke kader dat bepaalt welke schade vergoed wordt, terwijl de provincie moet betalen. Zijn vraag aan de gedeputeerde is wat Noord-Holland richting Den Haag doet om deze regeling aan te passen en of hierover gesprekken worden gevoerd met de minister. Hij wil ook weten of die gesprekken ergens toe leiden.

Tegelijkertijd nuanceert hij het beeld dat er sprake zou zijn van een explosieve toename van het aantal ganzen. Volgens hem is er eerder sprake van een geleidelijke groei over de afgelopen tien tot vijftien jaar. De toename van de schade komt vooral door stijgende prijzen van landbouwproducten. Tijdens de expertsessie op 10 februari liet Sovon zien dat de schade acht keer zo sterk is toegenomen als het aantal ganzen. Dat leidt volgens de heer Wallaart tot de cynische maar juiste conclusie dat door prijsstijgingen meer ganzen moeten worden gedood. De PvdA stelt daarom de vraag of het intensieve beheer überhaupt zal werken. Hij verwijst naar het model van Sovon waarin de ganzengroei een S-curve volgt: een periode van snelle groei gevolgd door een stabilisatie op een plateau. Beheer kan er onbedoeld toe leiden dat die stabilisatie verdwijnt en de groei opnieuw aanzwengelt, zoals een veer die wordt losgelaten. De vraag aan GS is of zij dit model herkennen, of zij het onderschrijven, en wat GS doet om niet alleen schade te beperken, maar daadwerkelijk dat plateau van populatieomvang structureel te verlagen.

Tot slot vraagt hij aandacht voor een onverwacht neveneffect van intensief afschot. Volgens het faunabeheerplan zelf zorgt intensief beheer ervoor dat ganzen vaker opvliegen, wat leidt tot extra energieverbruik en daardoor tot meer grasconsumptie – met mogelijk 6% per dag extra schade per gans. Hij vraagt of de gedeputeerde op de hoogte is van dit effect en hoe hiermee wordt omgegaan. De heer Wallaart wil weten hoe GS zich ervan verzekert dat het beoogde effect van afschot niet juist averechts uitpakt.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) geeft aan dat haar fractie principieel geen voorstander is van het afschieten van dieren. Volgens Volt verstoort dit de natuurlijke balans, en zij pleiten daarom voor een diervriendelijker aanpak als uitgangspunt. In lijn met het faunabeheerplan wijst zij op de rol van agrariërs, die volgens haar ook zelf verantwoordelijkheid moeten nemen. Daarbij noemt ze preventieve maatregelen zoals het plaatsen van netten als voorbeeld. Volt vindt dat daar ook bij dit type beheerplan actief op moet worden ingezet. Daarom stelt zij de vraag aan Gedeputeerde Staten hoe dit wordt gecontroleerd en geborgd in de praktijk.

Tegelijkertijd erkent zij dat de situatie ernstig is, en dat de omvang van de ganzenpopulatie inmiddels problematisch is. Volgens haar zijn we het 'point of no return' voorbij, wat maakt dat

er nu tijdelijk tot afschot wordt overgegaan. Maar ze stelt ook nadrukkelijk dat dit tijdelijk moet
blijven. De hoop van Volt is dat op termijn terugkeer naar uitsluitend diervriendelijke
585 maatregelen mogelijk is. Ze vraagt daarom aan GS wanneer er sprake is van een populatie die
weer beheersbaar is met alleen diervriendelijke maatregelen, en of het college dan ook
daadwerkelijk bereid is afschotmaatregelen af te schalen.

Tot slot vraagt zij naar de effectiviteit van het voorgestelde beleid op financieel vlak. De stijgende
590 kosten van faunaschade vormen immers een belangrijke reden voor het nieuwe beleid. Mevrouw
Schneemann wil daarom weten of GS verwacht dat het faunabeheerplan daadwerkelijk zal
bijdragen aan een verlaging van deze kosten, en zo ja, op welke termijn.

De heer **Klein** (ChristenUnie) merkt op dat de goedkeuring van het faunabeheerplan bij
595 Gedeputeerde Staten ligt en stelt vast dat de onderliggende documentatie zeer uitgebreid en
inhoudelijk goed onderbouwd is. Zijn fractie erkent daarmee de kwaliteit van het plan.
Tegelijkertijd noemt hij de situatie rondom de ganzen “ongelukig”. De ChristenUnie wil zoveel
mogelijk voorkomen dat dieren worden gedood, maar ziet ook de realiteit van de ruimtedruk in
Noord-Holland. In een provincie waar gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt, waar
600 voedselproductie en natuur samengaan, ontstaan spanningen zodra dieren zoals ganzen zich
niet houden aan de door mensen gemaakte indeling van het landschap.

Gezonden volgen simpelweg het voedsel, stelt de heer Klein. Waar voldoende voedsel is, vestigen ze
zich en brengen daar hun jongen groot. En hoe meer voedsel, hoe groter de overlevingskansen van
605 de jongen, wat leidt tot een groeiende populatie. Daarmee schetst hij het dilemma: de menselijke
ordering van ruimte en natuur staat op gespannen voet met de natuurlijke dynamiek van soorten
als de gans.

Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt kritisch of zij het goed begrijpt dat de ChristenUnie de huidige
610 ruimtelijke inrichting van het land als een “mooie indeling” beschouwt, juist daar waar ganzen
massaal op afkomen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) verduidelijkt dat zijn opmerking over een “mooie indeling” ironisch
bedoeld was. Hij bedoelt daarmee dat mensen vaak denken dat ze de provincie netjes kunnen
615 opdelen in vakjes – natuur hier, landbouw daar – en dat dieren zich daar vervolgens naar zouden
voegen. In werkelijkheid werkt het niet zo. Zijn punt is juist dat er nagedacht moet worden over
hoe gebieden zo in te richten dat ze meer of minder aantrekkelijk worden voor ganzen. Zo kan
schade worden voorkomen, in plaats van te hopen dat ganzen zich aan menselijke plannen
houden.

620 De heer **Dessing** (FvD) reageert verrast op de woorden van de heer Klein (ChristenUnie) en zegt
daarin een pleidooi te horen tegen zogeheten tekentafelnatuur — een term die FvD vaker
gebruikt. Hij vraagt in hoeverre de heer Klein het ermee eens is dat ook Natura 2000-gebieden
een vorm van tekentafelnatuur zijn, en of die dan niet eveneens ter discussie zouden moeten
625 staan.

De heer **Klein** (ChristenUnie) antwoordt dat hij zich niet helemaal herkent in de term zoals de
heer Dessing die gebruikt, maar erkent wél dat er sprake is van een ideaalbeeld dat in de praktijk
niet altijd werkbaar blijkt. Volgens hem ligt de uitdaging erin om het ideaalplaatje dichter bij de

630 werkelijkheid te brengen, onder andere door naar de omliggende gebieden te kijken en naar de verhouding tussen agrarisch gebruik en Natura 2000-gebieden. Ook de discussie over bufferzones speelt daar volgens hem een belangrijke rol in. Hij waarschuwt ervoor te denken dat een harde lijn op de kaart ook automatisch in de werkelijkheid een harde scheiding betekent.

635 De heer **Dessing** (FvD) bedankt Klein voor deze nuancering en ziet het als een vorm van afstemming van hun standpunten.

De heer **Klein** (ChristenUnie) reageert met een knipoog op het gesprek met de heer Dessing (FvD) en stelt dat er, als het debat nog langer doorgaat, ongetwijfeld ook verschillen in standpunten naar voren zullen komen.

De heer Klein herhaalt dat de ChristenUnie de voorkeur geeft aan het verlagen van de aantrekkelijkheid van grote gebieden voor ganzen, in plaats van het simpelweg in de tijd terugdringen van de populatiegroei — oftewel het terugschuiven van de curve.

645 De oplossing ligt volgens zijn fractie in het gericht beïnvloeden van de omgeving, zodat ganzen zich elders vestigen. Daarbij pleit hij ervoor om een deel van het geld dat nu aan schadevergoedingen wordt uitgegeven, in te zetten voor preventieve maatregelen. Hij noemt netten als voorbeeld, maar benadrukt dat er vooral gebiedsgericht gekeken moet worden. Wat maakt een gebied aantrekkelijk voor ganzen, en wat kan daar worden aangepast?

650 De ChristenUnie wil onderzoeken of het nodig is om te schuiven met de ligging van natuur- en agrarische gebieden en hoe een betere afstemming kan leiden tot minder overlast. Volgens de heer Klein zouden sommige gebieden geschikt kunnen worden gemaakt om ganzen wél te ontvangen, terwijl andere juist ontmoedigend worden ingericht. Daarbij vraagt hij zich af in hoeverre de provincie eigen middelen kan inzetten voor zulke maatregelen.

De heer Klein constateert dat de provincie momenteel 19 miljoen euro uitgeeft aan schadevergoedingen, wat volgens hem geld is waar niemand echt blij van wordt. Het is zinvoller dat geld te investeren in structurele oplossingen die daadwerkelijk bijdragen aan minder overlast én minder dode ganzen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) verwijst naar de informatie in het faunabeheerplan dat ganzen Noord-Holland vooral gebruiken om te foerageren, terwijl ze in Flevoland vooral rusten. Ze vraagt of de ChristenUnie mogelijkheden ziet voor samenwerking met Flevoland, om zo een betere balans te vinden tussen rust- en voedselgebieden — zodat ganzen zich niet volledig op één provincie concentreren.

De heer **Klein** (ChristenUnie) noemt dit een waardevolle suggestie. Hij wijst erop dat ganzen zich niets aantrekken van provinciegrenzen en dat het daarom logisch is om juist ook over die bestuurlijke grenzen heen samen te werken. Dergelijke afstemming tussen provincies is volgens hem belangrijk en gewenst.

Vervolgens herhaalt hij zijn eerdere oproep aan Gedeputeerde Staten: welke mogelijkheden ziet GS om eigen provinciale middelen in te zetten voor gebiedsgerichte maatregelen die structureel bijdragen aan het verminderen van ganzenschade?

Tot besluit zegt de heer Klein dat zijn fractie, gezien de huidige omstandigheden, het faunabeheerplan als een redelijke middenweg beschouwt. Het plan biedt volgens hem een werkbaar evenwicht tussen het beperken van schade en het zoeken naar meer structurele oplossingen. Daarom steunt de ChristenUnie het besluit van GS.

Wat betreft de afdoening van eerder ingediende moties, kondigt hij aan daar in zijn tweede termijn op terug te komen.

Mevrouw **Haas** (PvdD) spreekt haar waardering uit voor de grensoverschrijdende samenwerking en de vernieuwende aanpak en participatie in het proces rond het faunabeheerplan. Zij erkent dat GS moeite heeft gedaan om tot een breed gedragen plan te komen. Toch verschuift zij snel de aandacht van het proces naar de inhoud, omdat volgens haar ondertussen honderden ganzen worden gedood en zonder enig respect of nazorg aan hun lot worden overgelaten.

Hoewel het besluit al is genomen, ziet de Partij voor de Dieren alsnog ruimte om op te komen voor het belang van de dieren, zoals ook verwoord in zienswijzen van dierenwelzijnsorganisaties en tijdens eerdere expertmeetings. Volgens haar komen de zorgen om een duurzame en diervriendelijke omgang met deze beschermde diersoort onvoldoende terug in het faunabeheerplan. Daarom beschouwt haar fractie eerdere moties hierover niet als afgedaan.

Mevrouw Haas wijst op een fundamenteel probleem: de huidige conflicterende situatie tussen de groeiende ganzenpopulatie en de intensieve landbouw is volgens haar alleen op te lossen door de bron aan te pakken. Die bron is volgens haar de manier waarop het landschap is ingericht. Ze hekelt de grootschalige, eiwitrijke graslanden die als een "gedekte tafel" fungeren voor ganzen. De oplossing ligt volgens haar in het versneld overstappen op extensieve landbouw, het voorkomen van aaneengeschaalde monotone graslanden, het aanleggen van bossen en natte teelten, en het herstel van een gevarieerd cultuurlandschap. Ook pleit ze voor het versterken van het natuurlijk evenwicht met natuurlijke predatoren zoals de vos.

Het huidige plan, dat volgens haar onnoemelijk dierenleed veroorzaakt, ook erkend door wildbeheereenheden in hun zienswijzen, schiet tekort in diervriendelijkheid en duurzaamheid. Ze wijst erop dat het aanpassen van de inrichting van het landelijk gebied ook door de FBE wordt genoemd als belangrijke maatregel.

Daarom vraagt zij GS expliciet: wat gaat het college doen met deze aanbevelingen? Heeft GS meer aansporing nodig om actie te ondernemen, of speelt er wellicht een andere overweging of agenda? In de brief aan Provinciale Staten stelt GS dat het faunabeheerplan is vastgesteld. Maar wat wordt er nu concreet gedaan met de daarin opgenomen adviezen over het aanpassen van het agrarisch landschap? Mevrouw Haas wil hierover duidelijkheid en concrete toezeggingen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) onderbreekt de bijdrage van mevrouw Haas (PvdD) met een kritische vraag over haar pleidooi om te stoppen met de teelt van eiwitrijk grasland. Zij wijst erop dat dit juist één van de maatregelen is uit het advies van de commissie Grondgebondenheid, bedoeld om melkveehouderijen meer zelfvoorzienend en kringloopgericht te maken. Het streven naar 65% eiwit van eigen land draagt volgens haar bij aan het sluiten van de landbouwkringloop. Ze vraagt hoe mevrouw Haas deze visie rijmt met haar voorstel.

725 Mevrouw **Haas** (PvdD) erkent dat er inderdaad een conflict bestaat tussen deze doelstellingen en haar eigen voorstel. Ze stelt dat hiervoor een aanpassing nodig zal zijn en dat het goed is om dat te onderkennen.

730 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) reageert hier scherp op en stelt dat mevrouw Haas met haar voorstel dan feitelijk tegen het verkorten van kringlopen is en tegen lokaal verbouwen van veevoer, wat haaks zou staan op duurzaamheidsdoelstellingen.

735 Mevrouw **Haas** (PvdD) weerlegt dat en stelt dat kringlooplandbouw ook prima mogelijk is zonder intensieve melkveehouderij. Volgens haar zijn er andere, minder ingrijpende manieren om kringlopen te sluiten zonder het landschap te vullen met uitgestrekte eiwitrijke graslanden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) benadrukt vervolgens dat de uitgangspunten uit het grondgebondenheidsbeleid juist passen bij extensieve veehouderij en verwijt mevrouw Haas dat zij verschillende begrippen en systemen door elkaar haalt.

740 Mevrouw **Haas** (PvdD) houdt echter vast aan haar standpunt. Volgens haar is het gebruik van grote oppervlakten grasland direct gekoppeld aan de melkveehouderij, en daarmee aan een vorm van landbouw die zij als intensief beschouwt. Zij pleit voor een bredere herziening van het landbouwbeleid, niet alleen om schade door ganzen te verminderen, maar ook vanuit klimaat-, stikstof- en biodiversiteitsdoelstellingen.

745 Mevrouw Haas vervolgt haar betoog met een tweede inhoudelijk punt: de beperkte aandacht in het faunabeheerplan voor gebiedsgerichte maatregelen als alternatief voor afschot. Zij wijst op mogelijkheden die ook in de zogeheten escalatieladder worden genoemd, waarbij pas in laatste instantie tot afschot wordt overgegaan. Een voorbeeld hiervan is intensieve verjaging in combinatie met het aanwijzen van aaneengesloten, logische foerageergebieden.

755 Zij noemt de *Pilot Eemland* als succesvol voorbeeld, dat tijdens het proces ook is besproken. Deze pilot toont volgens haar aan dat bescherming van ganzen als soort en agrarisch gebruik wél samen kunnen gaan. Door ganzen gecoördineerd te verjagen naar vooraf aangewezen gebieden, werd binnen het pilotgebied 52% minder gewasschade gemeten. Daarbuiten was er wel 12% toename, maar per saldo blijft er een aanzienlijke vermindering (40%) van schade over. Mevrouw Haas benadrukt dat dit soort gebiedsgerichte aanpak ontbreekt in het huidige plan, dat volgens haar veel te snel overgaat tot afschot — zelfs in het broedseizoen, wat zij zowel onaanvaardbaar als onuitlegbaar noemt.

760 Haar concrete voorstel aan Gedeputeerde Staten is dan ook om de aanpak uit de *Pilot Eemland* naar Noord-Holland te halen en binnen de provincie een geschikt gebied aan te wijzen om een vergelijkbare pilot uit te voeren. Zij vraagt hoe GS hiertegen aankijkt.

765 Daarnaast doet zij een derde suggestie: om over twee jaar een evaluatie uit te voeren van het huidige faunabeheerplan. Dit moet inzicht geven in de effectiviteit van de maatregelen en onderbouwing bieden voor eventuele bijsturing.

770 Tot slot stelt zij een vraag over schadevergoedingen die via BIJ12 worden uitgekeerd. Zij wil van GS weten in hoeverre er wordt ingezet op het stimuleren van preventieve maatregelen, bijvoorbeeld door vergoeding van middelen die schade kunnen voorkomen in plaats van achteraf te compenseren.

775 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) haakt in op het voorstel van mevrouw Haas (PvdD) om de *Pilot Eemland* naar Noord-Holland te halen en vraagt wat zo'n pilot zou kosten en wie er verantwoordelijk zou zijn voor de financiering.

780 Mevrouw **Haas** (PvdD) antwoordt dat die vraag terecht is, maar dat het gesprek over de kosten en dekking pas relevant wordt als Gedeputeerde Staten aangeven of zij bereid zijn de pilot te overwegen. Volgens haar moeten dit soort middelen en initiatieven breder besproken worden, in samenwerking tussen provincie, betrokken partijen en mogelijk ook het Rijk.

785 Aansluitend vervolgt mevrouw Haas haar betoog met een aanvullende vraag aan GS: in hoeverre wordt er in Noord-Holland actief onderzoek gedaan naar innovatieve, preventieve maatregelen, vergelijkbaar met de experimenten die in de provincie Utrecht worden uitgevoerd? Zij wil weten of GS bereid is om ook op dit vlak stappen te zetten die passen bij de specifieke omstandigheden in Noord-Holland.

790 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) stelt dat het evident is dat er in Noord-Holland ganzen worden afgeschoten en vraagt aan mevrouw Haas (PvdD) of zij het ermee eens is dat er iets moet worden geregeld om voedselverspilling tegen te gaan. Concreet doelt zij op het benutten van de ganzenkadavers, bijvoorbeeld voor consumptie of andere doeleinden.

795 Mevrouw **Haas** (PvdD) reageert stellig en stelt dat haar fractie in de eerste plaats uitgaat van het streven naar zo min mogelijk afschot. Wat er met de afgeschoten ganzen gebeurt, vindt zij in principe niet relevant zolang de kern van het probleem — het doden van de dieren — blijft bestaan. Zij geeft aan daar geen mening over te willen vormen en zich liever te richten op het voorkomen van afschot door inzet op preventieve maatregelen.

800 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) vraagt of mevrouw Haas, ondanks haar standpunt tegen afschot, openstaat voor het idee dat de Staten als geheel het goede voorbeeld kunnen geven in het tegengaan van voedselverspilling, zeker in het licht van duurzaamheid en verantwoord omgaan met dierlijk materiaal.

805 Mevrouw **Haas** (PvdD) herhaalt dat voor haar het enige goede voorbeeld bestaat uit het beperken van afschot en het prioriteren van preventieve maatregelen. Volgens haar mist die aanpak — het eerst doorlopen van alternatieve stappen — nog steeds in het beleid.

810 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) sluit af met de stelling dat Provinciale Staten hier een voorbeeldfunctie hebben en dat er in het kader van voedselverspilling zeker iets bedacht moet worden.

815 Mevrouw **Haas** (PvdD) maakt daarop een punt van orde en stelt dat de laatste opmerking niet aan haar was gericht, maar bedoeld was als algemene oproep aan de commissie, en dat zij daar inhoudelijk niet verder op in wil gaan.

Mevrouw **Jansen** (D66) erkent dat het beheer van de ganzenpopulatie een grote uitdaging vormt. Haar fractie is positief over de samenwerking met de provincies Zeeland en Flevoland, maar betreurt dat Zuid-Holland en Utrecht een andere koers varen. Ze vraagt aan de gedeputeerde op welke hoofdpunten die provincies afwijken van de Noord-Hollandse aanpak.

820

D66 begrijpt dat goed beheer nodig is om landbouwschade te beperken en de balans in natuurgebieden te verbeteren, zoals ook in de inleiding van het faunabeheerplan wordt aangegeven. Mevrouw Jansen uit echter stevige kritiek op de uitwerking in het plan: volgens haar bevat het uitsluitend maatregelen die afschot ondersteunen. Ze mist concrete acties gericht op alternatieve vormen van beheer of verbeteringen van de natuurkwaliteit.

825

Ze wijst op de vermelding in het plan van het voornemen om het aantal aangeschoten ganzen — die met hagel in hun lijf blijven rondvliegen — te verminderen. Zij vraagt hoeveel ganzen dat momenteel betreft, welk streefgetal GS voor ogen heeft, en met welke middelen dat doel bereikt moet worden.

830

Ook het Deense beleid, waar in het stuk kort naar wordt verwezen, vindt zij interessant. D66 is benieuwd wanneer Noord-Holland dit voorbeeld wil volgen en vraagt om de onderliggende resultaten van het Deense programma met de Staten te delen.

835

Volgens D66 is het een gemiste kans dat het faunabeheerplan zich enkel richt op reductie van de populatie door afschot als middel tegen landbouwschade. Mevrouw Jansen mist innovatieve of alternatieve benaderingen die ook bijdragen aan natuurverbetering. Ze vraagt waarom GS deze kansen niet heeft benut en zich uitsluitend heeft gericht op landbouwbelangen.

840

Tot slot wijst zij erop dat ondersteunend afschot nog steeds als voorwaarde geldt voor schadevergoeding. Dat staat volgens haar haaks op een aangenomen motie die juist vroeg om afstand te nemen van dat principe. Voor D66 is die motie dan ook nog niet afgedaan. Ze vraagt GS om uitleg over deze beleidskeuze en waarom er geen uitvoering is gegeven aan de opdracht uit de motie.

845

De heer **Mantel** (JA21) bedankt Gedeputeerde Staten voor de stukken en blikt kort terug op eerdere discussies in de commissie. Hoewel er verschillen van mening bestaan over de aanpak, constateert hij dat er brede consensus is dat er *iets* moet gebeuren aan de ganzenproblematiek. Hij herkent de zorgen die ook door anderen zijn geuit, onder meer over de kosten en het dierenwelzijn. Net als mevrouw Jansen (D66) verwijst hij naar het Deense voorbeeld van het verlagen van de *crippling rate* en spreekt hij zijn steun uit voor maatregelen die voorkomen dat dieren onnodig lijden.

850

Vervolgens stelt hij een aantal concrete vragen aan GS, gebaseerd op de begeleidende brief. Ten eerste vraagt hij om een toelichting op een passage uit pagina drie van de brief waarin wordt gesteld dat de ganzenpopulatie zal afnemen, waardoor verjagende maatregelen — zoals lasers, drones en knalapparaten — op termijn weer meer effect zullen hebben. Hij wil weten op basis waarvan dit wordt onderbouwd en binnen welke termijn GS verwacht dat deze effecten zichtbaar worden.

860

Ten tweede komt hij terug op het onderwerp van de afzet van gedode ganzen. GS stelt dat er voorzieningen beschikbaar moeten komen waar deze ganzen kunnen worden afgeleverd. De heer Mantel vraagt om een nadere toelichting: om welke voorzieningen gaat het precies? Wordt hierbij
865 gedacht aan verwerking voor menselijke consumptie, of bijvoorbeeld voor diervoeding?

Een derde punt van zorg betreft het ontbreken van streefstanden. Net als Statenlid Bwefar (GroenLinks) vraagt hij zich af waarom er geen concreet doel is gesteld in de vorm van een gewenste populatieomvang. Volgens hem zou dat kunnen helpen om gericht en doelmatig beleid
870 te voeren. Hij uit de vrees dat zonder zo'n doel een vicieuze cirkel ontstaat: stijgende voedselprijzen leiden tot hogere schadebedragen, wat opnieuw leidt tot meer afschot, zonder dat het einddoel duidelijk is.

Tot slot vraagt hij aan GS of het huidige uitgangspunt — namelijk het beperken van schade tot
875 een maatschappelijk aanvaardbaar niveau — voldoende houvast biedt. Hij verwijst daarbij naar het schadebedrag van naar eigen zeggen circa € 720.000 per jaar en wil weten of GS vindt dat dit bedrag nog binnen acceptabele grenzen valt, of dat er verdere sturing nodig is.

Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) begint haar bijdrage met een kritische blik op de herhaling van
880 de discussie over ganzenoverlast. Volgens haar is het een dossier dat telkens opnieuw op de agenda verschijnt, zonder dat er structurele oplossingen worden gekozen. Ze verwijst naar eerdere bijdragen van GroenLinks, PvdA en de Partij voor de Dieren, waarin werd gepleit voor een aanpak bij de bron: het onaantrekkelijk maken van het landschap voor ganzen.

Met een anekdote uit haar tijd in de gemeenteraad van Amsterdam vat ze haar punt kernachtig
885 samen. Daar zei een collega eens: "Geen brood, geen vogels." Volgens haar gaat die logica ook hier op — als je geen aantrekkelijk voedsel aanbiedt (zoals eiwitrijk gras), komen de ganzen vanzelf minder vaak. Zij stelt dat het voorgestelde faunabeheerplan opnieuw de economische belangen laat prevaleren boven ecologische, terwijl dat volgens haar nu echt omgedraaid zou
890 moeten worden.

Daarnaast waarschuwt zij voor het risico dat intensief afschot juist leidt tot snellere reproductie bij ganzen, een effect dat eerder ook al ter sprake kwam. Ze vergelijkt dit met een "veelkoppig
895 monster": als je er één kop af hakt, komen er twee voor terug. Dat vereist volgens haar een veel zorgvuldiger, structurele benadering dan nu wordt voorgesteld.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) reageert hierop en verwijst naar een expertmeeting waarin werd
gesteld dat afschot wél effectief kan zijn, mits het plaatsvindt vóór de koppelvorming bij ganzen. Ze kan zich daarom niet vinden in de metafoor van het veelkoppige monster. Ze vraagt of
900 Alberts–Oosterbaan die expertinformatie nog herkent.

Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) bevestigt dat, maar zet daar direct een kanttekening bij. Zij
betwijfelt of in de praktijk ook overal op het juiste moment wordt gejaagd. Haar indruk is dat jagers vaak hun gang gaan, ongeacht het optimale moment. Daarom pleit zij voor gebiedsgericht
905 beleid waarbij duidelijk wordt aangewezen waar ganzen zich mogen verzamelen en waar niet — zoals ook al eerder als suggestie werd gedaan.

910 Ze vervolgt haar betoog met een verwijzing naar een punt dat eerder door mevrouw Schneemann (Volt) werd opgebracht: de gebrekkige controle op schadeclaims. Ze uit kritiek op het huidige systeem, waarbij boeren claims kunnen indienen voor ganzenschade, zonder dat altijd gecontroleerd wordt op de daadwerkelijke schade of het aantal aanwezige ganzen. Ze noemt dit "goed geld naar kwaad geld gooien" — belastinggeld dat onverantwoord wordt besteed. De SP hecht er waarde aan om publieke middelen verantwoord te gebruiken.

915 Mevrouw **Schneemann** (Volt) verduidelijkt haar eerdere vraag. Zij richt zich niet op de afhandeling van schadeclaims op zich, maar op de preventieve maatregelen die agrariërs zelf zouden moeten nemen. Haar zorg is of er voldoende controle is op bijvoorbeeld het plaatsen van netten en andere preventieve middelen, zeker wanneer er vervolgens schade wordt geclaimd. Zij wil weten hoe dit wordt gecontroleerd en gewaarborgd.

920 Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) sluit zich aan bij deze zorg. Volgens haar is er tot nu toe geen goede controle op de claims en de maatregelen die daaraan voorafgaan. Ze stelt dat het vreemd is dat in andere situaties uitgebreide documentatie nodig is om een uitkering te krijgen, terwijl dit bij ganzenschade volgens haar minder strikt is.

925 De heer **Vendrig** (BBB) reageert hier kritisch op. Hij vraagt op basis waarvan mevrouw Alberts stelt dat er geen controle plaatsvindt bij schadeclaims. Uit zijn eigen ervaring en die van anderen weet hij dat dit juist wél gebeurt. Hij legt uit dat er altijd een taxateur langskomt om de schade op locatie te beoordelen, en dat pas na een officiële taxatie tot uitkering wordt overgegaan.

930 Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) antwoordt dat zij die informatie baseert op eerdere antwoorden die in de commissie of tijdens een expertmeeting zijn gegeven. Volgens haar was daar de indruk dat controle op preventieve maatregelen beperkt is en dat sommige claims zonder grondige toetsing worden gehonoreerd.

935 De heer **Vendrig** (BBB) benadrukt dat dit niet klopt en dat zonder tussenkomst van een taxateur geen schadevergoeding wordt uitgekeerd. Hij wil dat feit duidelijk rechtgezet hebben.

940 Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) houdt vol dat dit tijdens de expertmeeting ter sprake is gekomen en stelt voor om de opname of het verslag daarvan nog eens terug te kijken om duidelijkheid te krijgen over wat daar precies is gezegd.

945 De heer **Klein** (ChristenUnie) mengt zich in de discussie en sluit zich aan bij de uitleg van de heer Vendrig (BBB). Ook hij heeft begrepen dat bij het indienen van ganzenschadeclaims altijd controle en taxatie plaatsvinden voordat er tot uitkering wordt overgegaan.

950 Omdat er nu tegenstrijdige beweringen in de commissie blijven hangen, doet hij een ordevoorstel: hij stelt voor om Gedeputeerde Staten expliciet te vragen om een toelichting te geven op de gang van zaken rond schadeclaims. Hij wil voorkomen dat er onduidelijkheid blijft bestaan over dit punt, en zegt het heel vervelend te vinden als er onjuiste informatie onderdeel blijft van het debat. Volgens hem is de bewering van mevrouw Alberts–Oosterbaan simpelweg niet correct, en moet dit door GS worden opgehelderd.

955 Gedeputeerde **Beemsterboer** grijpt de gelegenheid aan om de onduidelijkheid weg te nemen over de schadeafhandeling bij ganzenschade. Hij benadrukt dat hij het “heel vervelend” vindt dat de suggestie is gewekt dat schadeclaims zomaar zonder controle zouden worden toegekend. Hij legt uit dat voor iedere schadeclaim eerst een taxatie wordt uitgevoerd. Tijdens die taxatie wordt bovendien expliciet beoordeeld of de betreffende agrariër preventieve maatregelen heeft genomen. Alleen schade die aantoonbaar is en waarbij aan de voorwaarden is voldaan, komt in
960 aanmerking voor een vergoeding. Volgens de gedeputeerde is het dus niet zo dat claims zonder controle worden uitgekeerd — elke vergoeding is gebaseerd op een concrete beoordeling ter plaatse.

965 Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) blijft bij haar standpunt en stelt dat zij en haar fractie tijdens de expertmeeting een andere indruk hebben gekregen dan nu door de gedeputeerde wordt geschetst. Volgens haar werd daar juist gesuggereerd dat controle op preventieve maatregelen en schadeclaims niet altijd sluitend is. Ze wijst erop dat dit soort tegenstrijdige interpretaties vragen oproepen over het nut en de duidelijkheid van zo’n expertmeeting.

970 Tot slot uit ze haar frustratie over de beperkte invloed van Provinciale Staten op dit onderwerp. Hoewel het gesprek vandaag breed wordt gevoerd, ligt de daadwerkelijke bevoegdheid — zoals de uitvoering van schadevergoedingen — elders. Dat maakt het volgens haar extra lastig om wezenlijke verandering af te dwingen, ondanks de brede discussie. Ze sluit af met de verzuchting dat zij graag zou zien dat de Staten hierin meer zeggenschap zouden hebben.

975 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) opent haar bijdrage met een beeldende metafoer: het ganzenbordspel is weer van stal gehaald. Volgens haar zitten sommige partijen “in de put” over het Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031 van de Faunabeheereenheid Noord–Holland, terwijl de ganzen zelf niet naar de gevangenis worden gestuurd, maar simpelweg
980 worden afgeschoten zodra ze als overtollig worden gezien.

Ze blikt kort terug op de geschiedenis van de ganzenpopulatie en noemt een bron, die een overzicht geeft van de ontwikkeling van de ganzenaantallen in Europa. Ze refereert aan het feit dat ganzen begin 20^e eeuw bijna waren verdwenen door intensieve jacht en het ontginnen van
985 moerassen. Inmiddels is de situatie volledig omgekeerd: ganzen gedijen uitstekend bij het voedselrijke landschap dat de moderne landbouw hen biedt. Daar zit volgens haar de kern van het probleem.

990 Ze sluit aan bij de constatering van de PvdA dat de bespreking van dit plan door Provinciale Staten voelt als “mosterd na de maaltijd”, aangezien Gedeputeerde Staten het al hebben vastgesteld. Ze verwijst vervolgens naar de verschillende standpunten van collega’s en stelt de vraag wat de Staten in deze fase nog écht kunnen bijdragen, afgezien van partijpolitieke accenten.

995 Ze noemt voorbeelden van voorgestelde oplossingsrichtingen: het idee van de ChristenUnie om hele gebieden gansmijndend te maken, wat zij lastig uitvoerbaar vindt omdat dieren zich niet aan grenzen houden. Ook het voorstel van de Partij voor de Dieren om specifieke gebieden aan te wijzen, vindt ze onvoldoende uitgewerkt. Over de suggestie van de VVD om ganzen als voedsel te verwerken (ganzenpaté), merkt ze op dat de markt dit beter kan oppakken dan de provincie.

1000

Mevrouw Van der Helm–Chandansingh stelt dat het faunabeheerplan grondig is onderbouwd en tot stand is gekomen in brede samenwerking met betrokken sectoren. Ze vraagt zich daarom af of er voor de Staten nog wezenlijke toegevoegde waarde is, behalve het inbrengen van details vanuit partijpolitieke invalshoeken.

1005

Toch heeft zij drie gerichte vragen aan het college, in het licht van de afdoening van motie M144–2023:

1. Hoe waarborgt GS dat boeren die bewust kiezen voor diervriendelijke preventiemethoden niet benadeeld worden bij de schadevergoeding?
- 1010 2. Wordt er gewerkt aan pilots of monitoring van niet–dodelijke maatregelen, zodat er op termijn alternatieven ontwikkeld kunnen worden die effectief én diervriendelijk zijn?
3. Hoe blijft het college samenwerken met stakeholders in de uitvoering van dit beheerplan?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) spreekt zijn steun uit voor het stoppen van de populatiegroei van met name de grauwe gans en benadrukt dat verdere reductie van het aantal ganzen noodzakelijk is. Volgens hem is schade aan de agrarische sector onaanvaardbaar, omdat onze voedselvoorziening daarvoor te belangrijk is. Hij noemt het dan ook vanzelfsprekend dat deze schade bestreden moet worden.

1015
1020 Hij merkt op dat het hem niet duidelijk is in hoeverre positieve ontwikkelingen in de ganzendichtheid te danken zijn aan het vol zetten van weilanden met zonnepanelen, maar noemt het in elk geval een interessante hypothese.

Over motie M144–2023 stelt hij dat deze wat de PVV betreft is afgedaan. Over motie 165–2024 heeft zijn fractie echter nog twijfels. Hij geeft aan de reacties van andere partijen, in het bijzonder de mede–indieners, te willen afwachten voordat hij zich daar definitief over uitspreekt.

De heer Van Tiggelen verwijst vervolgens naar de bijdrage van de heer Wallaart (PvdA), die volgens hem terechte vragen stelde over het risico dat maatregelen leiden tot een terugkeer naar exponentiële groei van de populatie. Hij wijst daarnaast op het energieverbruik van ganzen als gevolg van verstoringen door afschot — een punt dat volgens hem in het beleid moet worden meegewogen.

Ook haalt hij een opmerking van mevrouw Alberts–Oosterbaan (SP) aan over een mogelijk *compensatie-effect*: als de overlevingskansen van ganzen dalen, kan de soort reageren met een verhoogde voortplantingsdrang, bijvoorbeeld in de vorm van grotere nesten. Volgens hem is dit herkenbaar gedrag in de natuur, en hij noemt daarbij ook een voorbeeld uit de praktijk: in de Waterleidingduinen is waargenomen dat intensief afschot leidt tot een grotere voortplantingsdrang bij dieren.

1040

Hij breidt dat inzicht breder uit: mensen grijpen vaak in de natuur in met een bepaald doel, maar veroorzaken daarmee onbedoelde neveneffecten. Als voorbeeld noemt hij het plaatsen van ooievaarspalen. Hoewel ooievaars populair zijn, staat er bij hen op het menu onder andere jonge weidevogels, waardoor ingrepen in het ecosysteem soms averechts uitpakken.

1045

Vanuit een praktische benadering stelt hij dat als je als mens een probleem moet oplossen, het verstandig is eerst te kijken of het probleem elders al eens goed is opgelost. In dat licht noemt

hij het Deense voorbeeld dat door meerdere partijen is aangehaald als interessant. Zijn fractie neemt de suggestie om naar Denemarken te kijken dan ook mee in de verdere overwegingen.

1050

De heer **Dessing** (FvD) spreekt zijn waardering uit voor de bijdragen van collega's en noemt het faunabeheerplan een afgewogen stuk. Volgens hem laat het plan zien dat er is gekeken naar alternatieve methoden naast afschot, maar dat de omvang van de ganzenpopulatie zodanig is dat deze andere methoden niet effectief of veel te kostbaar blijken. Hij concludeert daarom dat afschot in de huidige situatie onvermijdelijk is. Zijn fractie steunt het beleid dat de provincie nu inzet om in te grijpen en daarmee de schade te beperken.

1055

Hij wijst op de grote economische schade die ganzen aanrichten, en benadrukt daarbij in het bijzonder het belang van vliegveiligheid. Vanuit zijn eigen vakgebied bevestigt hij dat aanvaringen tussen ganzen en vliegtuigmotoren ernstige risico's met zich meebrengen. De veiligheid van burgers staat wat hem betreft voorop en vraagt om effectieve beheersmaatregelen, waaronder afschot.

1060

Vervolgens stelt hij drie gerichte vragen aan Gedeputeerde Staten:

1065

1. Zijn de niet-dodelijke alternatieven zoals verjaging of afscherming daadwerkelijk onvoldoende effectief gebleken of te kostbaar, en is dat de reden dat toch is gekozen voor afschot als primaire methode? Hij wil van GS horen op basis van welke afweging deze conclusie is getrokken.

1070

2. Hoe ziet het verdienmodel van afschot eruit? Hij vraagt wie de kosten draagt voor het afschieten van de ganzen: moeten grondgebruikers zelf jagers inhuren, of zijn er andere constructies? En als er afzetmogelijkheden zijn voor de geschoten ganzen (bijvoorbeeld richting restaurants), hoe wordt dat dan georganiseerd en gefaciliteerd?

1075

3. Hoe verhoudt zich het recht op schadevergoeding tot het plegen van afschot? Is er een inspanningsverplichting voor grondgebruikers om eerst zelf actie te ondernemen, bijvoorbeeld door aan afschot deel te nemen? En als zij dat niet doen, vervalt dan hun recht op schadevergoeding? Of ligt die relatie minder strak? Hij vraagt GS om een duidelijke toelichting op de koppeling tussen actief faunabeheer en het al dan niet vergoeden van ganzenschade.

1080

De heer **Vendrig** (BBB) begint zijn bijdrage met de constatering dat het faunabeheerplan formeel is vastgesteld door het bestuur van de Faunabeheereenheid en is goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Hij wijst erop dat GS wettelijk geen bevoegdheid heeft om het plan nog inhoudelijk te wijzigen. Wel ziet hij ruimte om hier op provinciaal niveau aanvullend beleid op te ontwikkelen, en hij is dan ook positief over de bestuurlijke agenda waarin volgens hem enkele lacunes worden geadresseerd.

1085

Tegelijkertijd uit hij namens de BBB zorgen over de praktische gevolgen van het plan voor het faunabeheer in Noord-Holland. Zijn belangrijkste punt van kritiek betreft de verlenging van de winterrustperiode, doordat ondersteunend afschot in de maand oktober nu niet is toegestaan.

1090

Die periode van rust is feitelijk met een maand opgerekt. De heer Vendrig stelt dat juist oktober in toenemende mate belangrijk is geworden voor de agrarische sector, mede door klimaatverandering. Door mildere temperaturen blijven veel vollegrondstuinbouwgewassen langer op het veld staan, en ook het zogenaamde oktobergras is in waarde toegenomen. Hierdoor neemt de schade door ganzen in deze maand flink toe.

1095

Hij verwijst naar de bestuurlijke agenda waarin wordt erkend dat er bij agrariërs grote zorgen leven over de schade in oktober en dat er behoefte is aan overleg met de provincie. Om verdere schade én oplopende faunaschade-uitkeringen te voorkomen, vindt BBB dat het noodzakelijk is om het ondersteunend afschot in oktober weer mogelijk te maken. De BBB doet dan ook een concreet verzoek aan GS: is GS bereid om samen met landbouwpartijen versneld een onderbouwd plan uit te werken om ondersteunend afschot in oktober opnieuw toe te staan? Als alternatief — of als tijdelijke stap — zou volgens hem ook overwogen kunnen worden om de rustgebieden voor trekganzen een maand eerder open te stellen. Dat zou de druk op landbouwgebieden kunnen verlichten. De heer Vendrig pleit voor een snelle en oplossingsgerichte aanpak om schade in deze cruciale maand te beperken.

1100

1105

Mevrouw **Haas** (PvdD) reageert kritisch op het voorstel van de heer Vendrig (BBB) om ondersteunend afschot in oktober weer mogelijk te maken. Zij vraagt of hij zich ervan bewust is dat hij hiermee aan GS vraagt om iets te organiseren wat volgens haar buiten de wettelijke kaders valt.

1110

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat hij zich daar niet van bewust is en dat hij ook niet denkt dat het buitenwettelijk is.

1115

Mevrouw **Haas** (PvdD) verwijst vervolgens naar de reactie van de Faunabeheereenheid op inspraakreacties van onder meer Wildbeheereenheden, waarin steeds wordt aangegeven dat de winterrustperiode wettelijk is vastgelegd. Volgens haar betekent dit dat het schrappen of verkorten van deze periode niet op provinciaal niveau kan worden besloten, maar dat daarvoor een wijziging op landelijk niveau nodig is.

1120

De heer **Vendrig** (BBB) bedankt voor de toelichting, maar laat de kwestie verder bij GS. Hij geeft aan dat hij benieuwd is naar de reactie van het college, en hoe GS kijkt naar zijn verzoek en de wettelijke ruimte die er eventueel wél of niet is.

1125

De heer Vendrig vervolgt zijn bijdrage met een tweede punt. Hij herhaalt dat in het Faunabeheerplan is besloten om ondersteunend afschot in oktober niet toe te staan. Volgens hem kunnen agrarische ondernemers daardoor in die maand niet effectief ingrijpen om schade aan hun gewassen te voorkomen. Omdat deze beperking buiten hun invloed ligt, vindt hij dat de schade die in oktober ontstaat wel degelijk voor een schadevergoeding in aanmerking zou moeten komen. Daarom stelt hij de vraag aan Gedeputeerde Staten of zij bereid zijn de Beleidsregels tegemoetkoming faunaschade aan te passen, zodat ook schade aan landbouwgewassen in oktober alsnog gecompenseerd kan worden.

1130

1135

De heer **Wallaart** (PvdA) vraagt naar aanleiding van het voorstel van de heer Vendrig (BBB) hoeveel het vergoeden van schade in oktober zou gaan kosten en wie die kosten zou moeten dragen.

1140

De heer **Vendrig** (BBB) erkent dat hij daar op dit moment geen exact antwoord op heeft. Hij vindt wel dat deze vraag meegenomen moet worden in het overleg als er serieus naar het voorstel wordt gekeken. Hij geeft aan dat er zeker berekeningen te maken zijn over de verwachte schade en kosten, en dat hij het belang van die financiële onderbouwing deelt.

Vervolgens gaat hij verder met een derde punt. In de bestuurlijke agenda staat vermeld dat zowel standganzen als trekganzen schade veroorzaken aan najaars- en voorjaarsgras. In de praktijk wordt die schade nu meestal toegeschreven aan de standganzen, maar onderbouwing voor dat onderscheid ontbreekt. Dat vindt hij problematisch, want voor gericht ingrijpen in de populaties is het juist van belang om te weten welke soort de meeste schade veroorzaakt. Daarom stelt hij de vraag aan Gedeputeerde Staten of zij bereid zijn om, samen met de FBE, op korte termijn een onderzoek te starten naar de schade aan grasland die specifiek door trekganzen wordt veroorzaakt. Met zulke gegevens kan het beheer effectiever en gericht worden ingericht.

Vervolgens reageert hij op een opmerking van de heer Wallaart (PvdA), die eerder stelde dat het aantal ganzen de afgelopen jaren niet explosief is toegenomen. De heer Vendrig nuanceert dit door te stellen dat die uitspraak vooral van toepassing is op de standganzen. Voor de trekganzen zijn er volgens hem wél duidelijke waarnemingen van een toename, en dat verklaart mede waarom de schade aan grasland recent sterker is gestegen.

Mevrouw Haas (PvdD) stelt voor om in het voorgestelde onderzoek naar ganzenschade door trekganzen ook aandacht te besteden aan het landgebruik. Ze wijst erop dat het gebruik van landbouwgrond de afgelopen jaren is geïntensiveerd, bijvoorbeeld door vaker maaien. Volgens haar draagt die intensivering bij aan het feit dat trekganzen zich hier vestigen. Ze vindt het belangrijk dat dit aspect wordt meegenomen in het onderzoek.

De heer Vendrig (BBB) reageert instemmend op het idee om meerdere factoren mee te nemen in het onderzoek. Tegelijkertijd benadrukt hij dat er wel een fundamentele afweging moet worden gemaakt: waar is het land in eerste instantie voor bedoeld? Volgens hem is dat voor voedselproductie, voor mensen en voor vee. Hij merkt op dat er nu al wordt geëxperimenteerd met minder aantrekkelijke gewassen voor ganzen, bijvoorbeeld in de omgeving van Schiphol.

Mevrouw Haas (PvdD) reageert kritisch. Volgens haar is het land in Nederland in oorsprong bedoeld voor de natuur, en zijn ganzen juist daarom hier aanwezig. Ze stelt dat de insteek van het onderzoek neutraal moet zijn en niet moet vertrekken vanuit de aanname dat landbouw het primaire doel is van het landschap. Voor haar is het van belang dat de relatie tussen landgebruik en ganzengedrag objectief wordt onderzocht, zonder vooraf al de nadruk te leggen op landbouwbelangen.

De heer Vendrig (BBB) betreurt het dat het debat wordt gepresenteerd als een tegenstelling tussen landbouw en natuur. Volgens hem is landbouw óók natuur, en werken beide samen aan het inrichten van Noord-Holland. Hij benadrukt dat landbouw niet alleen een economische sector is, maar ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid draagt: het produceren van voedsel. Dat aspect mag volgens hem niet worden genegeerd in het onderzoek en in het beleid.

Mevrouw Jansen (D66) reageert positief op de uitspraak van de heer Vendrig dat landbouw ook natuur is. Ze zegt het plezierig te vinden dat hij die verbinding maakt, en stelt vervolgens een vraag: in hoeverre ziet hij in het faunabeheerplan ook daadwerkelijk goed natuurbeheer terugkomen? Of deelt hij haar indruk dat het plan zich vooral richt op landbouwbelangen?

De heer Vendrig (BBB) erkent dat de huidige focus in het plan voornamelijk ligt op de landbouw. Volgens hem is dat logisch, omdat daar de directe schade zichtbaar is. Tegelijkertijd wijst hij

1190 erop dat ook de natuur zelf last heeft van de omvangrijke ganzenpopulatie. Door die populatie actief te beheren en terug te brengen, wordt volgens hem niet alleen de landbouw geholpen, maar ook de natuur. Hij ziet dat dan ook als een belangrijk neveneffect van de voorgestelde maatregelen.

1195 De heer Vendrig vervolgt zijn betoog met een verwijzing naar het coalitieakkoord, waarin is toegezegd dat er een proef wordt opgezet waarbij de winterrust wordt opgeschort. Deze proef is bedoeld om inzicht te krijgen in het effect van afschot in de wintermaanden op zowel lokale als regionale schade aan gewassen. Hij vraagt aan Gedeputeerde Staten of zij bereid zijn om de benodigde vergunningen of ontheffingen te verlenen om deze proef daadwerkelijk mogelijk te maken, zoals letterlijk is afgesproken in het coalitieakkoord.

1200 Vervolgens komt hij op het thema vliegveiligheid. Hij verwijst naar een gesprek met een afgevaardigde van de piloten, waarin nadrukkelijk zorgen zijn geuit over de veiligheid van bemanning en passagiers. Die zorgen zijn ontstaan na het vervallen van de 0- tot 20-kilometerzone rond Schiphol en het aanwijzen van foerageergebieden onder aanvliegroutes. Over dit onderwerp heeft BBB schriftelijke vragen gesteld aan GS, onder andere over verantwoordelijkheden. Hij vraagt 1205 wanneer deze antwoorden verwacht kunnen worden, aangezien de vragen al op 13 februari 2025 zijn ingediend.

1210 Tot slot gaat hij in op de afdoening van een eerder aangenomen motie, waarin werd verzocht om te onderzoeken of alle mogelijke instrumenten en middelen zijn ingezet om schade door ganzen te voorkomen. Volgens hem sluiten de vragen die hij zojuist heeft gesteld direct aan bij de strekking van die motie. Daarom geeft hij aan dat BBB de motie op dit moment nog niet als afgedaan beschouwt, in afwachting van heldere antwoorden en vervolgacties.

1215 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) uit haar zorgen over de groeiende ganzenpopulatie in Noord-Holland en de schade die dit veroorzaakt. Volgens haar ondervinden niet alleen agrariërs dagelijks de negatieve gevolgen, maar ook natuurgebieden lijden onder overbegrazing en zelfs de vliegveiligheid rondom Schiphol komt in gevaar. Ze constateert dat de maatschappelijke en economische schade inmiddels in de miljoenen loopt.

1220 De VVD is daarom blij dat er nu eindelijk een nieuw faunabeheerplan voorligt. Toch vindt haar fractie dat het plan nog niet snel en daadkrachtig genoeg is. In maart diende de VVD een motie in waarin zij pleitte voor een effectievere aanpak van ganzenschade. Volgens mevrouw Ouderkerken is het nu tijd voor duidelijke regie, daadwerkelijke uitvoering en concrete resultaten.

1225 Hoewel het plan verschillende maatregelen noemt — zoals verjaging en afschot — constateert zij dat de populatie ganzen desondanks blijft groeien. Tegelijkertijd nemen de kosten voor schadevergoeding toe en voelen jagers zich beperkt in hun mogelijkheden. De VVD hoort van boeren dat hun vertrouwen in de provincie afneemt, en van jagers dat zij willen bijdragen, maar 1230 worden tegengehouden door regels, procedures en beleid dat niet aansluit op de praktijk.

Zij wijst op andere provincies, zoals Zeeland, die volgens haar wel doortastend optreden. Daar wordt sterker ingezet op directe populatiebeperking via afschot en zelfs vergassing, met minder belemmeringen voor jagers. In tegenstelling tot Noord-Holland, waar volgens haar een integrale

1235 en voorzichtige benadering wordt gekozen, met veel nadruk op zonerings, schadepreventie, compensatie en beperkte ruimte voor intensief faunabeheer.

De vraag aan de gedeputeerde is: wat is zijn mening over deze verschillen tussen provincies, en hoe kan Noord-Holland leren van de aanpak in bijvoorbeeld Zeeland? Ze zoekt daarmee naar mogelijkheden om het beleid in Noord-Holland te versterken en sneller tot resultaat te komen.

1240 Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) reageert op de bijdrage van mevrouw Ouderkerken (VVD) en wijst erop dat het faunabeheerplan voor Noord-Holland juist óók inzet op afschot en populatievermindering. Zij vraagt zich af of dat niet in essentie overeenkomt met wat in Zeeland gebeurt, zoals Ouderkerken eerder aanhaalde.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) erkent dat het klopt dat afschot ook in Noord-Holland onderdeel is van het plan. Ze legt uit dat ze over een overzicht beschikt met concrete verschillen tussen de provincies. Ze wil die graag toelichten, maar benadrukt dat haar belangrijkste punt ligt bij de manier waarop beleid wordt uitgevoerd en aangepast. In Zeeland gebeurt dat volgens haar sneller en effectiever. Daar is volgens haar sprake van betere monitoring en snellere bijstelling van beleid op basis van actuele gegevens.

1250 Haar zorg in Noord-Holland is dat het bijsturen van beleid traag verloopt en dat Provinciale Staten weinig invloed hebben op het faunabeheerplan zodra het eenmaal is vastgesteld. Dat gebrek aan directe sturingsmogelijkheden baart haar zorgen. Ze kondigt aan dat ze in haar verdere betoog zal ingaan op de vraag hoe er beter kan worden bijgestuurd en hoe Provinciale Staten meer controle kunnen houden op de uitvoering en het effect van het beleid.

1260 Mevrouw Ouderkerken vervolgt haar bijdrage met een aantal gerichte vragen aan Gedeputeerde Staten over de uitvoering en effectiviteit van het faunabeheerplan. Ze vraagt allereerst wat de afrekenbare doelen zijn: als er geld beschikbaar wordt gesteld voor het afschot van ganzen, moet dat volgens haar ook leiden tot een aantoonbare daling van de populatie. Ze wil weten of het huidige plan ook daadwerkelijk in staat is om dat resultaat te behalen. Daarnaast vraagt zij wat de mogelijkheden zijn om bij te sturen op populatiedoelstellingen, mocht blijken dat de genomen maatregelen onvoldoende effect hebben. Vervolgens stelt ze een concreet verzoek aan de gedeputeerde: of Provinciale Staten elke zes maanden geïnformeerd kunnen worden over de actuele ganzenaantallen, zodat PS kan controleren of de doelstellingen daadwerkelijk worden gehaald. Zo wil zij structureel zicht houden op de voortgang en waar nodig tijdig kunnen bijsturen.

1270 De heer **Mantel** (JA21) haakt in op het punt van de populatieaantallen. Hij herhaalt zijn eerdere twijfel over het ontbreken van een concreet streefgetal voor de ganzenaantallen in het faunabeheerplan. Volgens hem zou het beter zijn om zo'n streefstand expliciet vast te leggen, zodat er doelgericht op gestuurd kan worden.

1275 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) sluit zich hierbij aan. Ze herinnert eraan dat dit punt ook onderdeel was van de motie die zij in maart heeft ingediend, waarin werd opgeroepen om duidelijke doelen te stellen voor het terugdringen van de populatie. Ook zij vindt dat zo'n concreet doel essentieel is voor effectieve uitvoering.

1280 Daarna rondt ze haar bijdrage af met een laatste vraag aan de gedeputeerde. Ze wil weten of er ruimte is om voedselverspilling tegen te gaan door de afgeschoten ganzen te verwerken voor

consumptie. Zij vraagt of daar iets voor opgezet kan worden en of Provinciale Staten hierin zelf het goede voorbeeld kunnen geven, net zoals dat bijvoorbeeld al gebeurt met veganistische catering bij bijeenkomsten.

1285

Tot besluit roept zij op tot tempo en daadkracht. Volgens haar is elke maand uitstel extra schade, extra kosten en extra frustratie. Ze benadrukt dat het niet genoeg is om alleen plannen te maken — er moet nu ook uitvoering komen. Wat haar betreft is de tijd van vrijblijvendheid voorbij.

1290

Wat betreft de eerder ingediende motie stelt zij namens de VVD-fractie dat die nog niet kan worden afgedaan, zolang er op de genoemde punten geen duidelijke toezeggingen of voortgang is.

1295

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) spreekt haar dank uit voor het opstellen van het Faunabeheerplan en benadrukt dat het voor het CDA van groot belang is dat de schade aan gewassen én natuur door ganzen wordt teruggebracht tot een aanvaardbaar niveau. Volgens haar is dat noodzakelijk voor zowel de agrarische ondernemers, die met grote schade en frustratie te maken hebben, als voor de provincie, die ziet dat de financiële compensatie oploopt tot zorgwekkende niveaus — naar verwachting 23 miljoen euro in 2024.

1300

Ze wijst erop dat ondernemers niet alleen inkomsten mislopen, maar ook met extra werk en frustratie worden geconfronteerd. Dit geldt voor zowel grasland als voor groentegewassen. Tegelijkertijd legt ze de nadruk op de druk op de provinciale begroting, waardoor forse ingrepen in het beheer onvermijdelijk zijn geworden.

1305

Het CDA dringt er al jaren op aan dat er een beter en effectiever ganzenbeheerplan komt en is positief dat er in het voorliggende plan een aantal goede maatregelen zijn opgenomen. Tegelijkertijd benadrukt zij dat de daadwerkelijke uitvoering en effectiviteit van deze maatregelen bepalend zullen zijn. Daarom roept zij GS op om zo snel mogelijk met de uitvoering te beginnen én om regelmatig terug te koppelen hoe het staat met de aantallen ganzen en de schadeontwikkeling. Zij vraagt daarnaast wanneer eventuele extra maatregelen kunnen worden toegevoegd, mocht blijken dat het plan onvoldoende effect heeft.

1310

1315

Net als de BBB vraagt het CDA om duidelijkheid over de proef met het opschorten van de winterrust, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Ze ziet hier nog niets van terug in de praktijk en wil weten wanneer deze proef van start gaat.

1320

Wat betreft het ganzenbeheer rond Schiphol, zegt zij tevreden te zijn met de eerder ontvangen antwoorden op hun technische vragen, maar benadrukt zij nogmaals het belang van blijvende aandacht voor vliegveiligheid.

1325

Daarnaast vraagt zij wanneer de gedeputeerde meer duidelijkheid verwacht over de schade door trek ganzen en welke mogelijkheden er zijn voor effectief beheer van deze groep. Hoewel hierover iets is opgenomen in het beheerplan, vindt zij de plannen hierover nog vaag. Zij waarschuwt dat het negeren van de toenemende schade door trek ganzen ertoe kan leiden dat de totale schade juist verder oploopt.

1330 Over de afdoening van de motie stelt zij dat die wat het CDA betreft nog niet kan worden afgedaan. Het verzoek om de schade binnen beheersbare grenzen te brengen is nog niet gerealiseerd, en of dat met dit plan lukt, moet nog blijken. Daarom wil het CDA een structurele terugkoppeling over de voortgang.

1335 Tot slot sluit zij zich aan bij eerdere suggesties over het voorkomen van voedselverspilling. Als provincie het goede voorbeeld geven, vindt zij een goed idee en vraagt mevrouw Koning wanneer gans bij de provincie op het menu komt.

Schorsing van 12.21 tot 12.33 uur.

1340 *Eerste termijn Gedeputeerde Staten*

Gedeputeerde **Beemsterboer** opent zijn beantwoording met een dankwoord aan de commissieleden. Hij waardeert het dat iedereen zich goed heeft verdiept in de grote hoeveelheid stukken en noemt het een belangrijk en gevoelig onderwerp. De gedeputeerde benadrukt dat het besluit om dieren te doden niet lichtvaardig moet worden genomen en dat het gepast is om daar met respect en
1345 zorgvuldigheid mee om te gaan. Hij waardeert de manier waarop dit debat in de commissie is gevoerd.

In zijn inleiding schetst hij de context van het faunabeheerplan. De ganzenaantallen zijn de afgelopen twintig jaar fors gegroeid. De afgelopen vijf jaar is er sprake van stabilisatie, maar dan wel
1350 op een zeer hoog niveau. En dat is problematisch. Hij noemt drie hoofdredenen:

1. Schade aan landbouwgewassen, waarover er veel zorgen zijn vanuit de agrarische sector.
2. Schade aan natuurgebieden, die volgens hem niet onderschat mag worden. Hij heeft met eigen ogen gezien hoe rietkragen volledig zijn weggevreten, gebieden zijn verslemt en hoe dat het gedrag van andere vogels beïnvloedt. Experts geven aan dat soorten als de roerdomp
1355 hierdoor ernstig in de knel komen.
3. Vliegveiligheid rondom Schiphol, een serieus risico waarover intensief overleg plaatsvindt met het ministerie en betrokken partijen, waaronder Schiphol zelf.

Daarnaast wijst hij op de oplopende kosten voor de provincie, een punt dat breed in de commissie is
1360 besproken. De gedeputeerde stelt dat de huidige aanpak het aantal ganzen op een stabiel, maar hoog niveau houdt. Het doel is om te komen tot een stabiel laag niveau, zoals ook de PvdA heeft bepleit. Dat betekent in de eerste jaren juist méér afschot, om daarna de populatie beheersbaar te houden met minder dodelijke maatregelen.

1365 Hij bedankt de Faunabeheereenheid en alle betrokken partijen voor hun inzet bij het opstellen van het plan. Het is volgens hem een intensief proces geweest, waarbij het eindresultaat is gebaseerd op:

- ecologische uitgangspunten
- wetenschappelijk onderzoek
- adviezen van dierenethici en onderzoeksinstituten
- ervaringen uit het veld

1370

Er is brede participatie georganiseerd, waaronder digitale participatie en gesprekken met belanghebbenden. Daarmee ligt er nu een juridisch houdbare en zorgvuldig tot stand gekomen aanpak, die klaar is voor uitvoering.

1375

De provincie wil nu overgaan tot actie. In de aankomende Kadernota komt het college met een voorstel om extra middelen vrij te maken voor de uitvoering van dit beleid. Meer inzet moet leiden tot minder schadevergoedingen op termijn. Daarbij staat voorop: maximaal effect met minimale impact — zowel voor individuele ganzen als voor de populatie als geheel.

1380

Tot slot noemt hij de samenwerking als essentieel onderdeel van het plan. Hij verwijst naar het voorbeeld op Texel, waar een gezamenlijke aanpak met boeren, wildbeheereenheden, natuurorganisaties en de provincie succesvol bleek — zowel in samenwerking als in resultaat. Dat model wil men verder benutten voor uitvoering in de rest van de provincie.

1385

Gedeputeerde Beemsterboer begint zijn beantwoording van de vragen met een reactie op GroenLinks. Hij waardeert dat GroenLinks het belang onderstreept van de samenwerking tussen vijf provincies binnen dit faunabeheerplan. Hoewel het afschieten van dieren voor velen moeilijk blijft, benadrukt hij dat het hier gaat om het bredere doel: het beschermen van natuur én het waarborgen van onze voedselvoorziening.

1390

Hij bevestigt de observatie van GroenLinks dat schadebedragen door meerdere factoren worden beïnvloed, zoals weersomstandigheden en gewasprijzen. Bij kouder weer eten ganzen meer, wat leidt tot meer schade. Daarnaast zijn gewasprijzen in de afgelopen jaren sterk gestegen, wat ook tot hogere schadevergoedingen heeft geleid. De gedeputeerde erkent dat dit duidelijke impact heeft op de provinciale uitgaven.

1395

Over het verwaarden van afgeschoten ganzen tot voedsel is hij uitgesproken. Hij zegt blij te zijn met alle oproepen die hierover zijn gedaan door verschillende partijen. Hij uit zijn persoonlijke frustratie over het feit dat er jaarlijks ongeveer 55.000 ganzen worden gedood in Noord-Holland, terwijl er nog geen 5.000 ganzen daadwerkelijk geconsumeerd worden. Dat noemt hij pure voedselverspilling. Hij verwijst naar zijn opvoeding waarin werd meegegeven dat je het vlees op je bord niet mocht laten liggen: het dier is immers gestorven. Hij ervaart het nu als wrang dat hij als bestuurder verantwoordelijk is voor tienduizenden ganzen die bij Rendac eindigen, in plaats van te worden benut. Hij roept de commissieleden op om deze suggesties om te zetten in moties en stelt voor om gans ook op het menu van de provincie zelf terug te laten komen. Er zijn volgens hem voldoende goede voorbeelden van smaakvolle bereidingen en hij ziet hier echt kansen. Tot slot merkt hij op dat er in het veld al inzet is op het beter verwaarden van ganzen in de voedselketen. Hij erkent dat er praktische uitdagingen zijn, zoals het feit dat mensen terughoudend kunnen zijn vanwege kogeltjes in het vlees, maar hij is ervan overtuigd dat daar oplossingen voor te vinden zijn.

1400

1405

1410

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) laat weten blij te zijn met het antwoord van de gedeputeerde over het tegengaan van voedselverspilling en het verwaarden van ganzenvlees. Zij kondigt aan dat haar fractie overweegt om hierover een motie in te dienen.

1415

De heer **Mantel** (JA21) sluit zich bij haar woorden aan en stelt een aanvullende vraag. Hij wil weten of de provincie op dit moment een actief aanschrijfbeleid heeft richting bijvoorbeeld slagers of traiteurs, om hen op de hoogte te brengen van het feit dat tienduizenden ganzen nu jaarlijks naar Rendac gaan in plaats van te worden benut. Volgens hem zou dat bewustzijn kunnen bijdragen aan meer afzetmogelijkheden.

1420

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) ondersteunt de opmerkingen van haar collega's, maar plaatst ook een kritische kanttekening. Ze vindt het opmerkelijk dat de gedeputeerde zelf oproept tot moties, terwijl hij als bestuurder ook zélf beleid kan initiëren.

1425

De heer **Wallaart** (PvdA) sluit het rijtje af met een meer relativiserende toon. Hij noemt de ideeën die zijn voorgesteld een "opleving van het maakbaarheidsdenken" en vraagt zich af hoe realistisch het is om de consumptie van Noord–Hollandse ganzen op te schalen van de huidige 5.000 naar 55.000 per jaar. Hij noemt het wensdenken en een vorm van "tekentafelmarketing" en wil weten hoe de gedeputeerde de haalbaarheid daarvan inschat.

1430

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de vragen over het verwaarden van afgeschoten ganzen. Hij wijst erop dat er in Noord–Holland eerder onderzoek is gedaan naar de mogelijkheden om deze ganzen toe te voegen aan de voedselketen. Dit onderzoek kwam voort uit dezelfde constatering die ook in de commissie werd gedeeld: als we deze dieren toch doden, waarom benutten we ze dan niet als voedsel?

1435

In antwoord op een vraag van GroenLinks vermeldt hij dat er ook is gekeken naar afzetmogelijkheden in het buitenland, maar dat bleek erg complex. Vooral het wisselende aanbod van ganzen is een knelpunt. Het aantal geschoten ganzen varieert per seizoen en zal bovendien op termijn dalen als het plan succesvol blijkt. Die onzekerheid maakt het lastig om een stabiele afzetmarkt op te bouwen.

1440

Daarnaast speelt het consumentengedrag in Nederland een rol. Mensen zijn gewend aan bekende vleessoorten als kip, rund en varken, die eenvoudig te bereiden zijn. Gans bereiden vraagt meer tijd en kennis. De gedeputeerde noemt zijn eigen ervaring: hij heeft ganzenbout geprobeerd te maken, vond het lekker, maar merkte ook dat het veel werk was.

1445

Sinds hij verantwoordelijk is voor dit dossier, zoekt hij actief naar manieren om voedselverspilling te voorkomen. Zo is er een Dag van de Wilde Gans georganiseerd in samenwerking met onder andere het Slow Food Youth Movement, om te onderzoeken of er nieuwe afzetkanalen zijn. De reacties daarop waren positief.

1450

Met een knipoog vertelt hij dat hij in elk restaurant waar hij komt vraagt waarom gans niet op het menu staat — je weet maar nooit waar dat toe leidt. Hij is dan ook blij dat het onderwerp leeft in Provinciale Staten en vindt het een goed idee om gans ook op het menu van het provinciehuis te zetten. Daarbij merkt hij op dat het Staten zelf zijn die via moties besluiten over het menu in de kantine. Zijn suggestie om gans daar te introduceren is dus een hint, omdat hij niet zeker weet of hij daar als gedeputeerde zelf beleid voor mag of kan maken.

1455

1460

Tot besluit noemt hij dit uitstapje naar de voedselketen een klein onderdeel binnen een veel groter en zwaarder plan. Maar het laat volgens hem wel zien dat er breed wordt nagedacht over het benutten van de afgeschoten dieren, en dat dit verder verkend moet worden.

1465

Gedeputeerde **Beemsterboer** gaat in op de zorgen van GroenLinks over de zogenoemde crippling rate – het percentage ganzen dat na een niet–dodelijk schot gewond doorvliegt met kogels in het lichaam. Hij benadrukt dat het bij het nemen van dodelijke maatregelen essentieel is om dieren zo min mogelijk te laten lijden. Bij vergassing is het dodingspercentage 100%, wat volgens hem

1470 betekent dat lijden tot een minimum wordt beperkt. Bij afschot ligt dat anders: er blijven altijd gevallen waarin ganzen wel geraakt worden maar niet direct sterven. Dat is onwenselijk en wordt ook door jagers zelf als een probleem gezien. Er wordt dan ook veel aan gedaan om dat tot een minimum te beperken.

1475 Hij legt uit dat de crippling rate wordt vastgesteld via onderzoek op ganzen die zijn vergast. Bij sectie blijkt dat zo'n 20% tot 40% van die ganzen eerder zijn aangeschoten, wat erop wijst dat er vaker sprake is van niet-dodelijk geraakt worden dan wenselijk. Dit onderstreept de noodzaak om gericht te werken aan het verminderen van dit percentage.

1480 Gedeputeerde Beemsterboer bevestigt dat er een opleidingstraject komt voor jagers om effectiever en diervriendelijker te leren schieten. Dit is in lijn met wat GroenLinks bepleitte. De opleiding zal verplicht worden voor iedereen die meedoet aan gecoördineerd beheer. Hij verwacht daarmee een belangrijke stap te zetten in het verlagen van de crippling rate.

1485 Tot slot meldt hij dat de provincie via de Kadernota extra middelen aanvraagt, en dat dit opleidingstraject daar expliciet onderdeel van is. Hij ziet bovendien veel animo onder jagers om aan deze opleiding deel te nemen.

1490 Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) vraagt de gedeputeerde of hij een concrete termijn kan geven voor de invoering van de opleiding voor jagers, waarmee de zogenoemde crippling rate verlaagd moet worden. Ze wil weten of dit bijvoorbeeld nog dit jaar gerealiseerd wordt.

1495 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat het nog niet exact vastligt, omdat de start van de opleiding afhankelijk is van de besluitvorming rondom de Kadernota, waarin extra middelen worden aangevraagd. Die besluitvorming vindt volgende maand plaats. Als de middelen worden toegekend, kan de uitvoering daarna redelijk snel op gang komen. Hij licht toe dat de opleiding in elk geval deel uitmaakt van de voorbereidingen voor het gecoördineerd beheer in 2026. Als het budget beschikbaar komt, wordt het daarin meegenomen. Een preciezere planning in maanden kan hij op dit moment echter nog niet geven.

1500 Gedeputeerde Beemsterboer gaat in op de vragen en zorgen over de bronaanpak van het ganzenprobleem, zoals door meerdere partijen is ingebracht. Hij geeft aan dat het college in de aankomende Kadernota zal voorstellen om extra middelen vrij te maken voor onderzoek naar mogelijke bronaanpakken. Daarbij hoort niet alleen de eerder besproken pilot rond het opschorten van de winterrust, maar ook onderzoek naar aanpassingen in de landinrichting.

1505 Concreet noemt hij verschillende mogelijke beïnvloedingsfactoren:

- Predatie door vossen, waarbij gekeken wordt of de aanwezigheid van vossen ganzen op afstand houdt.
- Landschappelijke inrichting, zoals het aanbrengen van beplanting of bomen die ganzen het gevoel geven dat er gevaar dreigt, waardoor ze bepaalde gebieden mijden.
- Soorten gewassen, met aandacht voor het effect van het type gras. Daarbij plaatst hij een belangrijke kanttekening: het vervangen van eiwitrijk gras door minder aantrekkelijk gras heeft niet alleen economische gevolgen, maar ook ecologische. Zo beïnvloedt het de pensfermentatie van koeien, wat weer effect heeft op de methaanuitstoot. Koeien moeten harder werken bij de vertering van minder eiwitrijk gras. Kortom, aanpassingen in het

gewasgebruik vragen om zorgvuldig onderzoek naar de gevolgen voor landbouw, klimaat en economie.

1520 Deze vormen van onderzoek zijn volgens hem opgenomen in het voorstel dat in de Kadernota aan Provinciale Staten zal worden voorgelegd.

1525 Vervolgens richt hij zich tot de Partij van de Arbeid. Hij bedankt de fractie voor hun inzet en onderstreept hun oproep tot een stevige aanpak. Wat betreft de gestelde vraag over de financiering van faunaschade verwijst hij naar het Natuurpact, waarin Noord-Holland jaarlijks ongeveer één miljoen euro ontvangt voor faunaschade. Hij erkent dat dit bij lange na niet voldoende is, gezien de oplopende schadebedragen.

1530 Er worden ook gesprekken gevoerd binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) met het ministerie van LVVN over de vraag of er aanvullende vergoedingen mogelijk zijn. Maar hij is realistisch: hij verwacht niet snel resultaat. Het ministerie werkt aan een stelselherziening voor jacht, beheer en schade, maar het is nog onduidelijk of en hoe de schadevergoeding daarin zal worden meegenomen.

1535 De gedeputeerde gaat vervolgens in op de vraag die meerdere fracties stelden: gaat dit plan daadwerkelijk werken? Zijn antwoord is: ja, dat is de stellige verwachting. Hij stelt voor om met de Faunabeheereenheid af te spreken dat er binnen een periode van drie jaar meetbaar resultaat wordt geboekt. Mits de extra middelen uit de Kadernota beschikbaar komen, verwacht hij dat de populatie in die periode naar een stabiel en lager niveau kan worden teruggebracht. De eerste resultaten van de pilot op Texel bevestigen volgens hem dat dit haalbaar is.

1540 Vervolgens gaat de gedeputeerde in op het punt over de bijwerking van verjaging, dat onder andere door de PvdA is aangestipt. Hij bevestigt dat ganzen die vaker moeten opvliegen, meer energie verbranden en daardoor meer voedsel tot zich nemen. Dat leidt tot een toename van schade met circa 6%. Die constatering is bekend en wordt meegewogen in de aanpak. Daarom ligt in dit plan de nadruk minder op verjaging en meer op gerichte populatievermindering en het inzetten van
1545 ondersteunend afschot op kwetsbare gewassen. Dat moet leiden tot een effectievere en duurzamere aanpak.

1550 Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt de gedeputeerde hoe hij de resultaten van de Pilot Eemland beoordeelt in relatie tot zijn eerdere opmerking dat verjaging leidt tot extra schade door verhoogde voedselinname van opvliegende ganzen. Ze wijst erop dat in de Eemland-pilot gecoördineerde verjaging juist leidde tot minder schade binnen het hele gebied.

1555 Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent haar punt, maar plaatst er wel kanttekeningen bij. Volgens hem zijn de resultaten uit de pilot in Eemland nog niet eenduidig. Hij geeft aan dat uit de eerste gegevens bleek dat ook in vergelijkbare gebieden buiten het pilotgebied de schade is afgenomen, waardoor het moeilijk te zeggen is of de daling direct aan de pilot toe te schrijven is. Daarom wordt er nog nader onderzoek gedaan naar de effecten.

1560 Hij bevestigt ook dat verjaging altijd tot verplaatsing van schade leidt, zoals mevrouw Haas zelf ook al had geconstateerd. Als je een gans verjaagt, zal die immers elders neerstrijken en daar mogelijk alsnog schade veroorzaken. Dit verschuift het probleem in plaats van het op te lossen.

1565 Wel stelt hij dat bij een lagere populatiedichtheid, zoals in Utrecht, gerichte verjaging mogelijk effectiever kan zijn dan in Noord-Holland, waar de ganzenaantallen veel hoger liggen. Met een kleinere populatie kun je verjaging mogelijk beter sturen richting gewenste foerageergebieden.

Tot slot benadrukt hij dat er goed contact is met andere provincies, waaronder Utrecht en Zeeland, en dat Noord-Holland actief leert van de ervaringen van die collega-provincies.

1570 Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt of het mogelijk is om in Noord-Holland zelf een pilotproject rond gecoördineerde verjaging op te zetten, zoals in de provincie Utrecht. Ze wil weten of er ruimte is om te onderzoeken hoe deze methode binnen de Noord-Hollandse context zou kunnen werken.

1575 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat er op dit moment geen aparte pilot rond gecoördineerde verjaging in Noord-Holland gepland is. Hij vindt het niet per se nodig om zo'n project zelf uit te voeren, omdat de provincie nauw contact heeft met Utrecht en leert van de ervaringen daar. Utrecht ligt volgens hem geografisch en beleidsmatig dichtbij genoeg om kennis uit te wisselen zonder een nieuwe pilot te starten. Hij voegt toe dat als er toch aanleiding is voor een pilot, hij erop vertrouwt dat de Faunabeheereenheid dit direct bij hem zou aankaarten — wat 1580 tot nu toe nog niet is gebeurd.

Op de vervolgvraag van mevrouw **Haas** (PvdD), of hij dan helemaal niet bereid is om verjaging toe te passen in Noord-Holland, stelt de gedeputeerde **Beemsterboer** duidelijk dat dit wél onderdeel is van het plan. Verjaging is zelfs een vereiste voor schadevergoeding in bepaalde situaties. Hij 1585 geeft aan dat hij hier later in zijn beantwoording meer inhoudelijk op terugkomt, maar benadrukt alvast dat verjagende maatregelen zeker een actief onderdeel van het huidige beleid zijn.

1590 Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de inbreng van Volt, die net als hijzelf liever geen afschot van ganzen zou zien. Hij geeft aan dat hij die voorkeur begrijpt en deelt, maar dat de praktijk op dit moment helaas anders is.

1595 Op de vraag van Volt over hoe wordt gecontroleerd of agrariërs daadwerkelijk preventieve maatregelen hebben genomen voordat zij schadevergoeding aanvragen, verwijst hij naar het taxatieproces. Wanneer een schadeclaim wordt ingediend, wordt er door een taxateur niet alleen gekeken naar de omvang van de schade, maar ook of de vereiste preventieve maatregelen zijn uitgevoerd. Alleen als aan die voorwaarden is voldaan, komt men in aanmerking voor een vergoeding. Via deze route vindt dus controle plaats.

1600 De gedeputeerde reageert ook op de term “point of no return” die Volt gebruikte. Die uitspraak verraste hem, want zo ziet hij de situatie zelf niet. Hij is dan ook blij dat Volt later aangaf te hopen dat we uiteindelijk wel weer terug kunnen naar een situatie met minder of geen afschot.

1605 Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat deze ambitie precies is waar dit plan op gericht is: het doel is om de huidige hoge populatie, die nu alleen met veel afschot beheersbaar is, in een periode van drie jaar terug te brengen naar een stabiel, lager niveau. Als dat lukt, zou het beheer daarna mogelijk kunnen worden uitgevoerd met veel minder of zelfs zonder dodelijke maatregelen. Dat laatste kan hij nog niet beloven, maar het is wel de richting die hij met dit plan en het bijbehorende voorstel in de Kadernota op wil.

1610 Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt een vraag over de looptijd van het plan. Aangezien het ganzenbeheerplan voor zes jaar geldt, wil zij weten hoe wordt voorkomen dat in de laatste drie jaar nog steeds te veel ganzen worden afgeschoten, terwijl het dan wellicht al mogelijk is met minder maatregelen toe te kunnen.

1615 Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat het plan vooral een wetenschappelijk onderbouwde instrumentenkoffer is. In de eerste drie jaar wordt een groot deel van die instrumenten ingezet om de populatie te verlagen. Daarna, als de aantallen daadwerkelijk gedaald zijn, is minder inzet nodig. Het plan verplicht niet tot intensief beheer, maar maakt het wel mogelijk. Er blijft altijd een verplichting bestaan om te blijven letten op de gunstige staat van instandhouding. Als de
1620 populatie te ver zakt, moet daar dus direct op worden gereageerd.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt vervolgens of er toezeggingen kunnen worden gedaan over het monitoren van het plan, met duidelijke meetmomenten.

1625 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat Provinciale Staten op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen, zoals de populatiestand en de schadecijfers. Wanneer er aanleiding is om beleid bij te stellen, bijvoorbeeld door maatregelen af te schalen of aan te scherpen, zal dat met de Staten worden gedeeld.

1630 Op de vervolgvraag van mevrouw **Jansen** (D66) over de frequentie van rapportage, antwoordt gedeputeerde **Beemsterboer** dat hij overweegt dit jaarlijks te doen. Halfjaarlijks zou ingewikkeld zijn vanwege de migratiepatronen van sommige ganzen, zoals de zomergans, die in de winter lastig te onderscheiden is. De eerste concrete resultaten verwacht hij na 2026, als ook de
1635 middelen uit de Kadernota volledig zijn ingezet. Hij houdt nog een kleine slag om de arm en geeft aan dat hij hier in de tweede termijn eventueel op terugkomt.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt naar de verwachte kostenreductie als gevolg van het ganzenbeheerplan.

1640 Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat het streefdoel voor de jaarlijkse faunaschade rond de 1 miljoen euro ligt, met daarbovenop nog schade in de foerageergebieden. In totaal zou de jaarlijkse schade dan uitkomen op ongeveer 3 tot 4 miljoen euro. Momenteel ligt de schade veel hoger. Als het lukt om de ganzenpopulatie binnen drie jaar naar een stabiel laag niveau te brengen, verwacht hij dat dit over een periode van vier jaar kan leiden tot een kostenreductie van
1645 ongeveer 20 miljoen euro. Wel benadrukt hij dat er altijd sprake zal blijven van enige schade. Een volledig schadevrije situatie is niet realistisch.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert vervolgens op de inbreng van de ChristenUnie. Op het voorstel om een deel van het geld voor schadevergoeding in te zetten voor preventieve maatregelen, geeft hij
1650 aan daar geen voorstander van te zijn. Hij legt uit dat het huidige systeem juist werkt op basis van verplichte preventie: alleen wie aantoonbaar preventieve maatregelen heeft genomen, komt in aanmerking voor schadevergoeding. Volgens hem is die stimulans voldoende en ziet hij in de praktijk ook dat er daadwerkelijk wordt ingezet op preventie, zoals met geluidkanonnen, lasers en andere vormen van verjaging – vooral bij groentegewassen.

1655

Over het idee om te schuiven met de locatie van natuurgebieden zegt hij dat het creatief is, maar in Nederland ook complex. Mocht het echt noodzakelijk zijn, dan is het wat hem betreft iets om te overwegen, al verwacht hij op de korte termijn geen effect. Hij koppelt dit aan de inzet in de Kadernota, waarin het college voorstelt om op korte termijn meer middelen beschikbaar te stellen voor effectieve preventie, zodat op langere termijn minder geld hoeft te worden uitgegeven aan schadevergoedingen.

In reactie op het gesprek tussen Volt en de ChristenUnie over samenwerking met Flevoland en het effect van ganzen uit de Oostvaardersplassen, licht hij toe dat Flevoland zelf maar enkele tonnen aan schade per jaar heeft. Dat steekt af tegen de situatie in Noord-Holland. Uit een gezamenlijk onderzoek blijkt dat ganzen uit de Oostvaardersplassen vooral in Noord-Holland foerageren. De samenwerking met Flevoland verloopt volgens hem goed en binnen de gezamenlijke aanpak is er ook ruimte om beheer te voeren op de populatie in de Oostvaardersplassen zelf. Daar is hij naar eigen zeggen enthousiast over.

Vervolgens richt hij zich tot de Partij voor de Dieren. Hij bevestigt dat hij inzet op jaarlijkse updates aan Provinciale Staten over de stand van zaken in het ganzenbeheer. Hij benadrukt dat het daarbij gaat om korte, overzichtelijke rapportages, geen dikke documenten. Mocht achteraf blijken dat een jaarlijkse update toch niet haalbaar is, dan zal hij dat in de tweede termijn rechtzetten.

Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt of de gedeputeerde in zijn toekomstige updates ook aandacht kan besteden aan doelstanden van ganzenpopulaties. Zij wil graag beter kunnen sturen op populatiebeheer, zeker gezien de beschermde status van deze vogels.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij het met haar eens is dat het wenselijk zou zijn om met doelstanden te werken. Toch wordt in het huidige plan uitgegaan van een ander uitgangspunt: namelijk de zogenaamde maatschappelijk aanvaardbare schade. Dat is geen willekeurige keuze, maar een vereiste uit de wet. Volgens de geldende regelgeving moet het doel van het faunabeheerplan gebaseerd zijn op het niveau van schade dat maatschappelijk nog acceptabel wordt gevonden.

Die schadegrens is in het verleden ooit gerelateerd aan een populatie van ongeveer 20.000 grauwe ganzen. Hoewel de schadebedragen door inflatie en veranderende omstandigheden inmiddels zijn aangepast, blijft die oorspronkelijke referentie van 20.000 ganzen nog altijd richtinggevend. Het plan richt zich daarmee vooral op de grauwe gans. De keuze voor dit schadegedreven model is dus juridisch ingegeven, en niet omdat er geen oog is voor ecologische uitgangspunten.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt vervolgens de aanvullende vraag waarom er dan niet toch alsnog aanvullend wordt onderzocht wat ecologisch een wenselijke populatiestand zou zijn, los van schadebedragen. Volgens haar zou je ook moeten kijken naar wat goed is voor de natuur, niet alleen naar kosten in euro's.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat dit soort onderzoek wél gebeurt. Voor alle beschermde soorten – en ganzen vallen daaronder – wordt bekeken wat de populatie moet zijn om te voldoen aan de zogeheten gunstige staat van instandhouding. Voor standganzen, zoals de grauwe gans, komt dat ongeveer neer op diezelfde 20.000 dieren. Bij trekganzen is de situatie complexer: de grauwe gans heeft daar inmiddels een populatie die twee keer zo groot is als noodzakelijk, andere soorten

1705 zitten ongeveer op het gewenste niveau. Deze ecologische referenties worden dus wel degelijk meegewogen, maar ze vormen niet het formele doel in het huidige plan. Dat blijft juridisch gekoppeld aan de schade die acceptabel wordt geacht.

1710 Gedeputeerde Beemsterboer beantwoordt vervolgens de vraag of er actief onderzoek wordt gedaan naar innovatieve preventieve maatregelen tegen ganzenschade. Hij geeft aan dat dit zeker gebeurt. De provincie volgt voortdurend de nieuwste wetenschappelijke inzichten en verwerkt die in het faunabeheerplan. Daarbij wordt steeds bekeken in hoeverre die innovaties bruikbaar en toepasbaar zijn in de praktijk. De laatste stand van zaken op het gebied van preventie is in het plan opgenomen, inclusief de inschatting van de toepasbaarheid ervan.

1715 Vervolgens reageert hij op de vraag van D66 over de rol van Zuid-Holland en Utrecht binnen de provinciale samenwerking. Mevrouw Jansen gaf aan dat zij uit de stukken de indruk krijgt dat Zuid-Holland en Utrecht zich hebben afgekeerd van de gezamenlijke aanpak en hun eigen koers varen. Gedeputeerde Beemsterboer nuanceert dat beeld. Volgens hem is het zo dat alle vijf provincies – Zeeland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland en Noord-Holland – intensief hebben samengewerkt aan het gezamenlijke plan. Zuid-Holland en Utrecht hebben echter nog lopende faunabeheerplannen en volgen daarom een ander tijdpad. De verwachting is dat zij binnen de looptijd van het nieuwe zesjarige plan alsnog aansluiten.

1725 Mevrouw **Jansen** (D66) wijst erop dat in de stukken staat dat Zuid-Holland en Utrecht bewust hun eigen tempo kiezen.

1730 Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent dat, maar bevestigt dat dit is omdat hun eigen plannen op dit moment nog actief zijn. Hij stelt dat bestuurlijk is afgesproken dat de intentie is om uiteindelijk toch samen op te trekken. Mocht die besluitvorming alsnog anders uitpakken, dan ligt dat bij die provincies zelf. Hij hoopt in ieder geval dat de onderlinge samenwerking tussen de vijf betrokken provincies, waar de schadeproblematiek het grootst is, in stand blijft.

1735 Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de vraag waarom in het ganzenbeheerplan de nadruk vooral lijkt te liggen op het beperken van schade aan de landbouw. Hij benadrukt dat het plan juist breder is dan dat. Niet alleen landbouwbelangen spelen een rol, maar ook de natuurlijke ecosystemen worden nadrukkelijk meegenomen. Hij wijst erop dat natuurorganisaties en terreinbeherende partijen actief hebben deelgenomen aan de totstandkoming van het plan. Het beheer van de natuurgebieden vormt een duidelijk onderdeel van de aanpak. Volgens hem is het dan ook geen eenzijdig plan, maar een gezamenlijke strategie waarin verschillende belangen en doelen zijn meegenomen.

1740 Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt om verduidelijking over de zogenoemde crippling rate: het percentage ganzen dat wel wordt geraakt bij afschot maar niet direct sterft en dus gewond doorvliegt. Ze wil weten wat de huidige percentages zijn, hoeveel dieren dit betreft en wat het streefdoel is voor verlaging.

1745 Gedeputeerde **Beemsterboer** licht toe dat het aantal ganzen dat na een schot gewond doorvliegt door jagers momenteel wordt geschat op ongeveer 8%. Dit is het percentage van de schoten waarbij een gans wordt geraakt maar niet gedood. Uit onderzoek blijkt daarnaast dat in de hele populatie ongeveer 20 tot 40 procent van de ganzen op enig moment sporen van hagel draagt, wat betekent

1750 dat ze eerder aangeschoten zijn geweest. Dat is een aanzienlijk hoger percentage, omdat het de opbouw is van verwondingen over de tijd, ook bij ganzen die niet direct worden gedood.

De gedeputeerde geeft aan dat er wordt gestreefd naar een verlaging van beide percentages, maar noemt geen exact streefgetal. Het doel is simpelweg om deze cijfers zo laag mogelijk te krijgen.

1755 Daarbij speelt onder meer de nieuwe opleiding voor jagers een belangrijke rol.

Op verzoek van mevrouw **Jansen** (D66) zegt gedeputeerde **Beemsterboer** toe dat hij de beschikbare cijfers over de crippling rate, en dus het aandeel ganzen in de populatie met hagel in het lichaam, meeneemt in de jaarlijkse evaluaties. Mocht het in de toekomst niet mogelijk blijken om deze
1760 gegevens te verzamelen, dan zal hij dat toelichten en zich waar mogelijk verzetten tegen het stopzetten van deze monitoring. De intentie is duidelijk: transparantie over de impact van het afschot op het dierenwelzijn blijft een belangrijk aandachtspunt.

Gedeputeerde Beemsterboer vervolgt met een reactie op de nog openstaande vragen van JA21.

1765 De gedeputeerde bevestigt dat er meer middelen nodig zijn om maatregelen met groter effect in te zetten. Die investering ziet hij als logisch: eerst worden er kosten gemaakt om later structurele baten te realiseren, bijvoorbeeld in de vorm van lagere schadevergoedingen.

1770 Tegenover de SP erkent hij dat het idee van "geen brood, geen vogels" opgaat in sommige situaties, maar dat in dit geval het "brood" ook letterlijk verwijst naar landbouwgewassen én natuurgebieden. Het is dus niet mogelijk of wenselijk om die bron volledig weg te nemen. Wel wordt onderzoek naar alternatieve landinrichting meegenomen in de plannen binnen de Kadernota.

1775 Over het punt dat ganzenpopulaties kunnen herstellen of zelfs toenemen na verstoring, zoals afschot of het schudden van eieren, erkent hij dat dit bekend is. Wanneer niet alle nesten worden gevonden, hebben de overgebleven jongen vaak een hogere overlevingskans. Juist daarom richt het beheer zich nadrukkelijk op de periode vóór de koppelvormingsfase, waarin het effect van afschot het grootst is. In die periode kan worden voorkomen dat er überhaupt nakomelingen bijkomen, wat op de langere termijn leidt tot een kleinere populatie.

1780 Op de terechte zorg van de SP of het afschot overal op de juiste manier wordt uitgevoerd, wijst hij op de inzet van gecoördineerd beheer. Daarbij werken faunabeheereenheden, wildbeheereenheden, natuurorganisaties en boeren op regionaal niveau samen. Een succesvol voorbeeld hiervan is de aanpak op Texel, waar goede samenwerking geleid heeft tot effectiever populatiebeheer.

1785 Vervolgens reageert de gedeputeerde op opmerkingen van 50PLUS over het historische perspectief. Hij bevestigt dat het rijke voedselaanbod in het landschap een belangrijke rol speelt in de groei van de populatie. Maar daarnaast wijst hij op het feit dat jacht en afschot van ganzen vroeger veel gebruikelijker waren. Dat natuurlijke populatiebeheer is in de loop van de tijd grotendeels
1790 verdwenen, waardoor de populatie kon doorgroeien. Beide factoren – het voedselaanbod en het wegvallen van structureel afschot – hebben dus bijgedragen aan het huidige probleem.

1795 Gedeputeerde Beemsterboer gaat in op de vraag hoe de provincie de samenwerking met betrokken partijen borgt. Volgens hem is die samenwerking cruciaal voor het welslagen van het ganzenbeheerplan. De faunabeheereenheid speelt hierin een centrale rol, in nauwe samenwerking

met wilbbeheereenheden, boeren, jagers en natuurorganisaties. De provincie blijft zich actief inzetten om deze samenwerking in de praktijk te bevorderen.

1800 In gebieden waar het gecoördineerd beheer al effectief is gebleken, zoals op Texel, zoekt de provincie naar manieren om ook waardering te tonen voor de inzet van jagers. Gedeputeerde Beemsterboer erkent dat er onder jagers onvrede is over het feit dat zij werk verrichten dat eigenlijk overheidstaak is, zonder daarvoor een vergoeding te krijgen. Vroeger was dit deels gecompenseerd via het vruchtgebruik: jagers konden het geschoten wild zelf gebruiken. Maar door het beperkte afzetkanaal van ganzenvlees is dat nu vrijwel niet meer mogelijk.

1805

Om dat praktisch op te lossen, kondigt hij aan dat er in de Kadernota voorstellen komen om koelinstallaties te plaatsen in verschillende gebieden. Deze installaties maken het mogelijk om geschoten ganzen tijdelijk te bewaren, zodat ze eenvoudiger kunnen worden verwerkt voor consumptie of andere toepassingen. Daarmee wordt ook de logistieke last bij jagers verminderd.

1810

Bovendien zal de provincie of de faunabeheereenheid de verantwoordelijkheid voor de afvoer van de kadavers op zich nemen, iets waarvoor jagers nu nog vaak zelf moeten betalen.

1815 Gedeputeerde Beemsterboer licht toe dat het idee voor de koelinstallaties voortkomt uit de positieve ervaringen tijdens de pilot op Texel. Daar werd gewerkt met een centraal inzamelpunt voor geschoten ganzen. Dit vergrootte niet alleen de mogelijkheden om ganzenvlees in het voedselkanaal te verwerken, maar verminderde ook de frustratie bij jagers over het moeten afvoeren van de kadavers als afval.

1820 Hoewel het voorstel voor bredere inzet van koelinstallaties niet letterlijk van de jagers afkomstig is, speelt hun terugkerende zorg over de beperkte verwerkingsmogelijkheden wel degelijk een rol. De provincie wil hiermee inspelen op hun behoefte aan praktische en waardige verwerking van geschoten dieren.

1825 Het voorstel om deze aanpak uit te breiden wordt meegenomen in de Kadernota. Of dit ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd, hangt af van de besluitvorming door Provinciale Staten over de financiering.

1830 Gedeputeerde Beemsterboer bevestigt dat boeren, om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding, aantoonbaar inspanningen moeten hebben geleverd. Dat betekent zowel het nemen van preventieve maatregelen als het, waar toegestaan, inzetten op afschot. Zonder deze inspanningen vervalt het recht op vergoeding. Daarmee beantwoordt hij alsnog de openstaande vraag van Forum voor Democratie.

1835 Wat betreft de vragen van de BBB over het afschot in oktober en de pilot rond het opschorten van de winterrust: hij erkent dat in oktober het onderscheid tussen standganzen en trekganzen te beperkt is om goed onderbouwd beheer toe te passen. De verhouding ligt ongeveer op 55% trekganzen en 45% standganzen. Naar verwachting zal dit aandeel van trekganzen toenemen naarmate het beleid effectiever wordt, waardoor het onderscheid lastiger wordt. Toch wil de provincie wel een pilot starten rond de winterrust. Deze staat gepland voor de Beemster, met als doel om meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van beheer in deze periode. Als het lukt om deze pilot goed te organiseren, kan deze al in de komende winter plaatsvinden. Uiterlijk in september wordt hierover duidelijkheid verwacht.

1840

- 1845 Gedeputeerde Beemsterboer licht op verzoek van Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) toe dat er tot nu toe onvoldoende wetenschappelijke onderbouwing is om in de winterperiode generiek afschot van ganzen toe te staan. Juist dat gebrek aan kennis is de aanleiding voor de beoogde pilot in de Beemster. In die pilot zal onderzocht worden of beheer in de winter effectief kan zijn en of het voldoet aan de wettelijke voorwaarden. De exacte vormgeving van de pilot is nog in voorbereiding.
- 1850 Wat betreft de oktobermaand bevestigt gedeputeerde Beemsterboer dat er gesprekken met onder andere LTO lopen. De provincie onderzoekt de mogelijkheid om schade in oktober te taxeren, zodat duidelijk wordt wat de omvang is. Daarmee wordt nog geen toezegging gedaan over uitbetaling van schade, maar het is wel een eerste stap om de problematiek beter in beeld te krijgen.
- 1855 Verder wordt erkend dat het lastig is om schade door standganzen en trekganzen goed te onderscheiden, bijvoorbeeld bij schade aan de eerste snede of het najaarsgras. Dit onderscheid zal ook onderdeel zijn van het voorgestelde vervolgonderzoek.
- 1860 Ten aanzien van vliegveiligheid rond Schiphol verduidelijkt de gedeputeerde dat de 10 tot 20 kilometerzone wetenschappelijk onvoldoende effect sorteert. Effectief beheer richt zich daarom op de 0 tot 10 kilometerzone. De provincie werkt daarin samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Schiphol. Bezuinigingsmaatregelen vanuit het Rijk, die dit beheer mogelijk zouden bemoeilijken, lijken voorlopig van de baan.
- 1865 Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de aanvullende vraag van de heer **Vendrig** (BBB) over het risico dat foerageergebieden voor ganzen mogelijk binnen de aanliegroutes van Schiphol worden ingericht. Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan deze zorg serieus te nemen en toe te zeggen dat hierover navraag gedaan zal worden. Volgens hem is het uiteraard niet de bedoeling dat vliegveiligheid en ganzenbeheer op deze manier met elkaar in conflict komen.
- 1870 Verder verwijst de gedeputeerde naar de schriftelijke vragen die door de heer Vendrig zijn gesteld. Op die vragen is al eerder schriftelijk gereageerd door GS met de mededeling dat de beantwoording meer tijd vergt vanwege de noodzaak tot afstemming met andere betrokken partijen. De exacte termijn van beantwoording heeft hij niet paraat, maar hij bevestigt dat er
- 1875 actief aan de beantwoording wordt gewerkt.
- 1880 Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt of in het aangekondigde onderzoek dat gekoppeld is aan de Kadernota ook specifiek gekeken zal worden naar andere gewaskeuzes rond Schiphol, om de aantrekkelijkheid voor ganzen te verminderen en zo de vliegveiligheid te verbeteren.
- 1885 Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat dit inderdaad meegenomen wordt. Hij wijst erop dat er al eerder onderzoek is gedaan naar alternatieve gewassen, zoals Miscanthus (olifantsgras), dat ganzen niet eten. Ook binnen het bestaande convenant met het ministerie en Schiphol wordt gekeken naar andere vormen van inrichting, zoals de aanplant van bomen. Hij geeft aan dat het generieke onderzoek dat hij in de Kadernota voorstelt, ook betrekking zal hebben op de situatie rond Schiphol. De precieze invulling daarvan is op dit moment nog niet bekend.
- Gedeputeerde Beemsterboer gaat in op de zorgen van de VVD over het tempo en de daadkracht van het ganzenbeheer. Hij erkent de wens voor snellere actie, maar wijst erop dat sinds de motie

1890 van maart het proces voortvarend is opgepakt. Er ligt inmiddels een plan en men werkt aan de uitvoering, afhankelijk van de middelen die bij de Kadernota beschikbaar worden gesteld. Als het aan hem ligt, mogen die middelen ook eerder komen dan januari 2026.

1895 Hij begrijpt dat boeren en jagers zich zorgen maken over ingewikkelde regelgeving en trage procedures. Het juridische speelveld is complex, met veel rechtszaken, wat de uitvoerbaarheid soms belemmert. Toch geeft hij aan dat er in de praktijk constructief overleg is met wildbeheereenheden en boeren, waarin zorgen worden besproken en er ook positieve reacties zijn op het plan.

1900 Over de vergelijking met Zeeland merkt hij op dat de samenwerking tussen de provincies goed is. Zeeland neemt maatregelen die Noord-Holland al eerder heeft ingevoerd. Verschillen in aanpak kunnen ook voortkomen uit variaties in de ganzenpopulaties per provincie. In Zeeland gaat het vaker om brandganzen, terwijl in Noord-Holland vooral grauwe ganzen het probleem vormen. Dit vraagt om locatie-specifiek beleid.

1905 Aanvullend zegt de gedeputeerde dat hij openstaat voor sneller bijsturen van beleid indien nodig. Hij moedigt ook de Provinciale Staten aan om indien gewenst extra bijeenkomsten te beleggen. Elk uitstel betekent immers een langere periode van intensief beheer, terwijl het doel is om zo snel mogelijk de populatie terug te brengen naar een beheersbaar niveau.

1910 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) wil weten waarom evaluatie slechts jaarlijks gebeurt en niet halfjaarlijks.

1915 Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat het ganzenbeheer zich concentreert op de standganzen, en dat die beheersmaatregelen plaatsvinden tussen februari en september. In de wintermaanden is er geen beheer, omdat dan ook trekganzen in de provincie zijn en deze moeilijk van standganzen te onderscheiden zijn. Een halfjaarlijkse terugkoppeling zou daardoor in de winterperiode weinig nieuws bevatten. Een jaarlijkse evaluatie sluit daarom beter aan op de beheerperiode en biedt zinnigere inzichten.

1920 Gedeputeerde Beemsterboer rond de beantwoording in eerste termijn af met de vragen die door het CDA zijn gesteld en nog onbeantwoord zijn gebleven. De gedeputeerde geeft aan dat het CDA het probleem van de ganzenpopulatie duidelijk onderstreept en vraagt om snelle uitvoering. Hij meldt dat er al enkele voorbereidende stappen worden gezet in aanloop naar de uitvoeringsfase vanaf 2026. In de Beemster is bijvoorbeeld al gevraagd om het plaatsen van koelingen, wat mogelijk al binnen bestaande middelen wordt opgepakt.

1930 Over het beheer van de trekganzen geeft hij aan dat dit vooral de grauwe gans betreft. De provincie gaat hierover in gesprek met AEWA, de internationale organisatie die het beheer van trekvogels coördineert. Dit gesprek moet nog plaatsvinden, maar staat op de planning.

Als luchtige afsluiting reageert hij op de vraag wanneer gans op het menu komt met een knipoo naar de naderende lunch.

1935 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt naar de concrete planning en inhoud van de aangekondigde pilot rond het opschorten van de winterrust.

1940 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat jagers en boeren in de Beemster samen met de Faunabeheereenheid werken aan de voorbereidingen van deze pilot. Het streven is om deze komende winter al uit te voeren. In september zal hij duidelijkheid geven over de haalbaarheid. Als het dan nog niet uitvoerbaar is, zal de pilot een jaar later plaatsvinden.

1945 Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) vraagt of het mogelijk is om te onderzoeken of het doden van vossen in en rond Schiphol kan worden stopgezet, omdat vossen ganzen mogelijk op afstand houden.

1950 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat hij dit nog niet specifiek had beantwoord, maar dat predatie zoals door vossen wel wordt meegenomen in het bredere onderzoek naar landinrichting. Of het praktisch mogelijk is om rondom Schiphol onderscheid te maken in de bejaging van vossen weet hij niet direct. Hij zegt toe dit intern te overleggen.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of oktober onder de pilot in de Beemster valt en of afschot in die maand dan ook plaatsvindt.

1955 Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat het in de pilot gaat om verjaging en ondersteunend afschot, niet om intensief populatiebeheer. Hij beschouwt oktober als onderdeel van de winterperiode en verwacht dat deze maand dus onder de pilot valt.

1960 Op de aanvullende vraag van de heer **Vendrig** (BBB) over het inzichtelijk maken van het effect van het wegvallen van afschot in oktober, geeft gedeputeerde **Beemsterboer** aan dat dit inderdaad ingewikkeld is. De provincie onderzoekt wel of taxaties in oktober mogelijk zijn om zicht te krijgen op de schade, maar een concreet antwoord is er nog niet. Dit hangt ook samen met financiële afwegingen.

1965 Aan het einde van het debat stelt mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) voor om af te zien van een tweede termijn. Ze vindt dat het onderwerp al zeer uitgebreid besproken is en benadrukt dat Provinciale Staten er formeel niet over gaan. Bovendien verwijst ze naar de resterende agendapunten waarvoor nog tijd nodig is.

1970 De **voorzitter** erkent het punt en merkt op dat veel partijen al hun spreektijd hebben verbruikt. Tegelijkertijd wijst hij erop dat Statenleden recht hebben op een tweede termijn als ze dat wensen. Omdat enkele partijen hier toch gebruik van willen maken, besluit hij tot een zeer korte tweede termijn over te gaan.

1975 *Schorsing van 13.35 tot 14.08 uur.*

5 Lunch

1980 4.a **Faunabeheer: Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031 en afdoening moties (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12–05–2025) – vervolg**

Tweede termijn commissie

1985 Mevrouw **Schneemann** (Volt) geeft aan dat haar fractie aanvankelijk overwoog om een 2-minutendebat aan te vragen voor het indienen van een motie. Door de toezeggingen van gedeputeerde Beemsterboer ziet zij daar nu mogelijk van af. Ze somt de kern van die toezeggingen op: er komen meetmomenten waarin wordt gekeken naar de ontwikkeling van de ganzenpopulatie, met daarbij aandacht voor de doelstand. Op basis daarvan zal geëvalueerd worden of de ingezette instrumenten nog passend zijn of dat bijsturing nodig is. Zij vraagt de gedeputeerde dit te bevestigen, zodat een motie overbodig wordt.

1990 De heer **Klein** (ChristenUnie) spreekt zijn waardering uit voor de beantwoording van gedeputeerde Beemsterboer. Zijn fractie kijkt uit naar het voorstel waarin extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld om de ambities uit het faunabeheerplan waar te maken. Volgens hem ligt er nu een goed plan, dat verder gaat dan enkel de discussie over het al dan niet doden van dieren. Tot slot geeft hij aan het eens te zijn met het voorstel om de moties af te doen.

2000 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) geeft aan nog te moeten nadenken over het verschil tussen jaarlijkse en halfjaarlijkse terugkoppeling, maar benadrukt dat zij het in elk geval belangrijk vindt dat er überhaupt een terugkoppeling komt. Idealiter gebeurt dat zo vaak mogelijk, maar ze begrijpt dat dit afhankelijk is van de telmomenten en seizoenen. Als een jaarlijkse rapportage van de ganzenstand haalbaar is, kan zij zich daarin vinden. Tot slot kondigt zij aan een motie in te dienen over het tegengaan van voedselverspilling en het duurzaam benutten van de geschoten ganzen.

2005 De **voorzitter** vraagt of de aangekondigde motie ook betekent dat mevrouw Ouderkerken een 2-minutendebat wil aanvragen.

2010 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) reageert hierop door aan te geven dat zij hier nog over twijfelt. Ze verwijst naar de afspraak in het Presidium om terughoudend om te gaan met moties Vreemd aan de Orde van de Dag en zegt dat ze even tijd nodig heeft om hierover na te denken.

2015 De **voorzitter** benadrukt dat dit onderwerp als B-stuk niet meer in de Provinciale Staten besproken wordt, dus dat een motie alleen via een motie vreemd of een 2-minutendebat mogelijk is.

2020 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt een vraag over de pilot in de Beemster voor het opschorten van de winterrust. Ze wil weten of hiervoor de juiste vergunningen geregeld worden, wie deze zal aanvragen en wie ze zal verlenen: de Faunabeheereenheid (FBE) of de Omgevingsdienst (OD). Ze vraagt de gedeputeerde om ervoor te zorgen dat dit proces goed verloopt.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

2025 Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat de terugkoppeling over het ganzenbeheer jaarlijks zal plaatsvinden. Hij noemt dit liever een rapportage met feitelijke informatie, zodat er geen verwachting ontstaat van een uitgebreid rapport. Deze rapportage is bedoeld om ook de betrokken uitvoerende partijen te ontlasten.

2030 Aan de ChristenUnie laat hij weten dat het voorstel voor extra financiële inzet als onderdeel van de Kadernota zal worden meegenomen, al zal het slechts een klein onderdeel binnen dat grotere document vormen.

2035 Ten slotte reageert hij op de vraag van het CDA over de pilot in de Beemster rond de winterrust. De voorbereiding daarvan loopt via de provincie en de Faunabeheereenheid. Er wordt momenteel onderzocht of de pilot in de komende winter al kan starten. Vergunningverlening maakt onderdeel uit van die voorbereiding. In september zal de gedeputeerde duidelijkheid geven over de haalbaarheid van de pilot voor de komende winter.

2040 De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of in de Kadernota duidelijk wordt welke ambities rond het ganzenbeheer wel of geen financiële dekking krijgen.

2045 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat het hemzelf wel duidelijk is, maar dat hij twijfelt of dit op detailniveau ook in de Kadernota is opgenomen. Hij belooft dit te overleggen en te bekijken wat mogelijk is. Het is volgens hem niet bedoeld om iets geheim te houden, maar om de omvang van de Kadernota beheersbaar te houden.

2050 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. Na een gewogen stemming blijkt dat de volgende fracties voor afdoening van motie 144–2023 stemmen: ChristenUnie, VVD, CDA, BBB, Forum voor Democratie, JA21 en 50PLUS. Voor motie 165–2024 stemmen ChristenUnie, GroenLinks, PvdA en 50PLUS voor afdoening. Omdat geen van beide moties een meerderheid behaalt, beschouwt de voorzitter ze als niet afgedaan.

6 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Beemsterboer)

6.a Landbouw: Onderzoeksrapport VGO–III en de geitenstop in de Omgevingsverordening NH 2022 (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12–05–2025)

2055 *Toelichting: Omwonenden van geitenhouderijen hebben een verhoogde kans op longontsteking. Er is een onderzoeksrapport gepubliceerd over mogelijke oorzaken van het verhoogde risico. De Gezondheidsraad gaat advies uitbrengen over onder meer de ernst van het gezondheidseffect in vergelijking met andere risico's. Gedeputeerde Staten hebben besloten om in lijn met het verzoek van de minister van Volksgezondheid en Welzijn en Sport en de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur– in afwachting van het advies van de Gezondheidsraad de geitenstop in Noord–Holland in stand te houden. Gedeputeerde Staten blijven met gemeenten en de circa 25 geitenhouderijen in overleg. Gedeputeerde Staten informeren Provinciale Staten per brief. De commissie kan met elkaar en met de gedeputeerde de brief en in het bijzonder de aan de commissie gestelde vragen bespreken.*

2065 Voorafgaand aan de vergadering hebben zich twee sprekers aangemeld voor dit agendapunt. De eerste spreker is de heer **Schouten**. Hij spreekt in als eigenaar van een kleinschalig melkveebedrijf met een verouderde grupstal. Hij geeft aan dat deze stal niet meer voldoet aan de eisen van deze tijd. Hij wil het bedrijf graag voortzetten door over te schakelen op geitenhouderij in combinatie met een zorgboerderij. Zijn vrouw beschikt over de benodigde diploma's voor het verlenen van zorg. Dit plan is echter al jarenlang niet uitvoerbaar vanwege het geitenmoratorium in Noord–Holland.

Volgens de heer Schouten is het moratorium gebaseerd op zorgen over een verhoogde kans op

2075 longontsteking rondom geitenhouderijen. Hij betwijfelt de wetenschappelijke onderbouwing
hiervan. Hij verwijst naar lopend onderzoek van het RIVM, dat tot nu toe geen directe oorzaak voor
deze gezondheidsklachten heeft vastgesteld. In plaats van de benodigde 800 patiënten zijn er
slechts 108 onderzocht, wat volgens hem onvoldoende is voor betrouwbare conclusies. De
Gezondheidsdienst voor Dieren zou zich bovendien hebben teruggetrokken uit het onderzoek,
2080 omdat de gehanteerde werkwijze niet overeenkomt met de praktijk.

De heer Schouten benadrukt dat de geitensector al jaren op slot zit door het moratorium.
Tegelijkertijd staat de landbouw voor grote transities, zoals verduurzaming, aandacht voor
dierenwelzijn en klimaatdoelen. De geitensector wil daaraan bijdragen, maar heeft daarvoor
2085 ontwikkelruimte nodig. Volgens hem belemmert het moratorium elke vorm van vooruitgang. Zowel
uitbreiding als verplaatsing van bestaande geitenhouderijen is vrijwel onmogelijk, terwijl
verplaatsing juist wenselijk kan zijn bij bijvoorbeeld natuurontwikkeling of woningbouw. Door het
moratorium is ook de landelijke verplaatsingsregeling niet van toepassing op geitenbedrijven.

2090 De heer Schouten stelt dat de angst voor een grootschalige groei van de geitensector ongegrond is.
In de praktijk zijn er nauwelijks geschikte locaties beschikbaar voor geitenhouderij. Agrarische
gronden zijn niet zomaar om te zetten voor geiten. Ook de stikstofproblematiek maakt
omschakelen lastig. Er is op papier geen stikstofruimte beschikbaar, waardoor vergunningen niet
rondkomen.

2095 Daarnaast wijst de heer Schouten op de moeizame situatie op de geitenmelkmarkt. De melkprijs is
stabiel tot dalend, de export naar China neemt af en melkfabrieken nemen geen nieuwe leden aan.
Zonder afzet is er geen financiering mogelijk en dus geen toekomst voor startende geitenhouders.
Tegelijkertijd vergrijst de sector snel en is het voor jonge boeren vaak alleen haalbaar om het
2100 bedrijf van hun ouders over te nemen. Zelfstandig starten is financieel vrijwel onmogelijk door
hoge vastgoedprijzen. Boeren die stoppen via de landelijke beëindigingsregelingen blijven vaak op
de locatie wonen, waardoor de grond niet beschikbaar komt voor opvolgers. Dat maakt het volgens
de heer Schouten extra belangrijk dat bestaande locaties kunnen worden omgezet naar
geitenhouderij.

2105 Hij concludeert dat het geitenmoratorium de sector volledig stilzet, terwijl de wens om te
ontwikkelen groot is. De resultaten van het RIVM-onderzoek wijzen op een statistisch verband met
longontsteking, maar niet op een direct oorzakelijk verband vanuit de geitenhouderij. Daarom
roept hij op het moratorium om te zetten naar een werkbare situatie die perspectief biedt voor de
2110 sector. Volgens hem zijn er in Noord-Holland maar tien geitenhouders actief. Dus vraagt hij zich af
of het moratorium in verhouding staat tot de impact.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

2115 De heer **Mülder** (D66) vraagt of het klopt dat volgens de heer Schouten de geitenhouderij alleen
levensvatbaar blijft als er ruimte is voor groei.

De heer **Schouten** legt uit dat duurzame ontwikkeling niet altijd gepaard hoeft te gaan met groei in
aantal dieren. Groei kan ook betekenen dat een ondernemer een andere bedrijfstak toevoegt. Wel is
het belangrijk dat een bedrijf rendabel kan blijven, ook als dat niet betekent dat het groot moet
worden. Elke situatie is anders, maar er moeten mogelijkheden zijn om het bedrijf aan te passen.
2120 Op dit moment is er volgens hem echter geen ruimte voor enige ontwikkeling.

Verder vraagt de heer **Mülder** (D66) of het klopt dat het huidige moratorium volgens de heer Schouten overbodig is, omdat er toch al geen stikstofruimte is voor uitbreiding of nieuwe bedrijven.

2125 De heer **Schouten** bevestigt dit. Hij voegt toe dat een geitenhouderij niet zomaar op elke locatie is toegestaan.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of het huidige moratorium financiering tegenhoudt, omdat verstrekkers dan geen lening willen geven.

2130 De heer **Schouten** bevestigt dat dit zo is. Zonder juiste vergunningen voor onder andere bouw, natuur en milieu, geven financiers geen geld. Het moratorium houdt deze vergunningen tegen, waardoor financiering niet mogelijk is.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Schouten een bestaand geitenbedrijf wil uitbreiden met een zorgboerderij.

2135 De heer **Schouten** verduidelijkt dat hij nu een kleinschalig melkveebedrijf met koeien heeft. Hij wil dit omzetten naar een geitenbedrijf met zorgtaken.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Schouten voor zijn inspraak.

2140

De heer **Vellema**, gepensioneerd dierenarts en voormalig hoofd van de afdeling Kleine herkauwers van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), licht zijn betrokkenheid toe bij het VGO-onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten van geitenhouderijen. Sinds 2018 is GD betrokken bij het onderzoek, omdat men snel duidelijkheid wilde over mogelijke gezondheidsrisico's. De heer Vellema benadrukt dat het doel was om bij signalen van risico's meteen de oorzaak te vinden en zo nodig naar oplossingen te zoeken.

2145

Op 4 februari 2025 is het laatste VGO-onderzoeksrapport aangeboden aan de Tweede Kamer. Volgens dit rapport zou er een verhoogd aantal longontstekingen, ziekenhuisopnames en sterfgevallen zijn in de omgeving van geitenhouderijen. Op basis hiervan hebben de betrokken ministeries opnieuw advies gevraagd aan de Gezondheidsraad. De heer Vellema wijst erop dat dit al eerder gebeurde in 2018. Toen concludeerde de Gezondheidsraad dat het VGO-onderzoek veel nieuwe inzichten opleverde, maar ook dat er belangrijke vragen open bleven. Eén van die vragen ging over endotoxines. Volgens het meest recente onderzoek spelen deze geen rol bij de gemelde gezondheidsklachten.

2150

2155

Het tweede hoofdonderwerp van het onderzoek betreft het verband tussen geitenhouderijen en longontstekingen. Volgens de Gezondheidsraad zijn er in het VGO-onderzoek en in internationale studies aanwijzingen voor een mogelijk gezondheidsrisico bij veehouderijen. Die aanwijzingen zijn echter zwak of beperkt. De gegevens zijn volgens de Gezondheidsraad onvoldoende om te spreken van algemeen aanvaarde inzichten. Het nieuwe rapport verandert hier volgens de heer Vellema weinig aan.

2160

2165 Sinds 2009 zijn er veel onderzoeken gedaan. Naar schatting is hier 10 tot 15 miljoen euro aan besteed. De heer Vellema stelt dat er duizenden statistische toetsen zijn uitgevoerd binnen epidemiologische studies. Daarbij zijn wel associaties gevonden, maar deze zijn volgens hem

gebaseerd op hypothesevormende analyses. In de meer diepgaande multilevelanalyses zijn geen significante verbanden gevonden tussen geitenhouderijen en longontstekingen.

2170

De heer Vellema benadrukt dat ook het recente onderzoek zich richt op mogelijke oorzaken. Hij raadt aan het volledige rapport goed te bestuderen. Daarnaast zijn vier promotietrajecten gestart. Twee zijn inmiddels afgerond en vinden geen significante verbanden met longontstekingen. De twee overige zijn nog niet afgerond, maar ook daar zijn tot nu toe geen causale relaties gevonden.

2175

Het rapport noemt drie bacteriën als mogelijke veroorzakers van longontstekingen:

- *Staphylococcus aureus*
- *Streptococcus pneumoniae*
- *Moraxella catarrhalis*

2180

Volgens de heer Vellema is *Streptococcus pneumoniae* waarschijnlijk niet overdraagbaar van dier op mens (niet-zoönotisch) en is deze bacterie niet op geitenbedrijven aangetroffen. *Moraxella catarrhalis* staat er niet om bekend ziekte bij mensen te veroorzaken en is slechts op één geitenbedrijf gevonden. *Staphylococcus aureus* komt breed voor en is alom bekend, maar vormt volgens de heer Vellema geen aanwijzing voor een specifiek verband met geitenhouderijen.

2185

De heer Vellema stelt dat de epidemiologische studies vooral geschikt zijn om hypothesen te genereren. Het vervolgonderzoek zou die hypothesen moeten toetsen. Daarbij zijn volgens hem twee belangrijke bevindingen gedaan: ten eerste is het vrijwel onmogelijk gebleken om geschikte patiënten te vinden voor het onderzoek; ten tweede is er geen enkel microbiel of luchtkwaliteitsonderzoek dat een duidelijk verband toont tussen longontstekingen en geitenhouderijen.

2190

Op basis van alle onderzoeksresultaten concludeert de heer Vellema dat het niet aannemelijk is dat geitenhouderijen een substantiële impact hebben op de volksgezondheid. Hij stelt dat de oorspronkelijke hypothese – dat er een causaal verband is tussen geitenhouderijen en longontstekingen – daarom verworpen moet worden.

2195

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

2200

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt waarom het ministerie vervolgonderzoek laat uitvoeren door de Gezondheidsraad, terwijl uit eerdere toelichting blijkt dat er geen causaal verband is aangetoond tussen geitenhouderijen en gezondheidsproblemen.

2205

De heer **Vellema** antwoordt dat hij niet namens de ministeries kan spreken. Volgens hem bestaat er mogelijk een verschil van inzicht tussen twee ministeries. Op basis van eerdere adviezen van de Gezondheidsraad en die verschillen leggen de ministeries dit vervolgonderzoek opnieuw bij de Gezondheidsraad neer. Ze hopen daarmee een gericht advies te krijgen waarop ze beleid kunnen baseren.

2210

De heer **Vendrig** (BBB) bedankt Vellema voor zijn toelichting en vraagt wat volgens hem het risico zou zijn als het moratorium wordt opgeheven. Ook wil hij weten of het instellen van het moratorium destijds proportioneel was.

De heer **Vellema** noemt de situatie complex. Volgens hem is het begrijpelijk dat een moratorium wordt ingesteld in een situatie met veel onzekerheden. In 2019 is hierover uitgebreid gediscussieerd, onder andere in de Provinciale Staten van Friesland. De heer Vellema geeft aan dat hij toen heeft meegedacht in die discussie. Op basis daarvan heeft de provincie Friesland

- 2215 uiteindelijk besloten om de geitenstop op te heffen. Volgens de heer Vellema is vervolgonderzoek op epidemiologische studies zeer belangrijk. Tegelijkertijd wijst hij op een groot verschil tussen de verwachtingen en de uitkomsten. In de Kamerbrief bij het aanbieden van het rapport werd gesproken over duizenden zieken, honderden ziekenhuisopnames en doden. Op basis daarvan werd gerekend op minimaal 800 patiënten per
- 2220 jaar om voldoende onderzoeksgegevens te verzamelen. In werkelijkheid zijn in drie jaar slechts 108 patiënten gevonden. Een groot deel daarvan had bovendien onderliggend lijden. Daarmee blijft het aantal geschikte patiënten steken op minder dan dertig per jaar, wat volgens de heer Vellema veel te weinig is voor betrouwbare conclusies.
- 2225 De heer Vellema herhaalt dat de drie belangrijkste bacteriële veroorzakers die uit het onderzoek naar voren komen — *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus pneumoniae* en *Moraxella catarrhalis* — geen aantoonbare relatie hebben met geitenhouderijen. Op basis daarvan concludeert de heer Vellema opnieuw dat het niet aannemelijk is dat geitenhouderijen verantwoordelijk zijn voor verhoogde gezondheidsrisico's.
- 2230 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Vellema voor zijn inspraak.
-

Eerste termijn commissie

- 2235 De heer **Vendrig** (BBB) stelt dat de provincie Noord-Holland enerzijds het moratorium op geitenhouderijen in stand houdt, maar anderzijds de discussie hierover openstelt in de commissie. Volgens de heer Vendrig toont dit aan dat de provincie oog heeft voor de problemen die het moratorium veroorzaakt bij ondernemers. Hij benadrukt dat sommige bedrijven al sinds 2018, dus zeven jaar lang, stilliggen. Ze kunnen niet ondernemen, niet verduurzamen en
- 2240 verkeren al die tijd in onzekerheid.

De heer Vendrig noemt het onbegrijpelijk dat deze situatie blijft voortduren, zeker nu er volgens hem terechte vragen zijn bij de onderbouwing van het moratorium. Hij verwijst naar de toelichting van de heer Vellema, waarin wordt betwijfeld of er een consistent verband is tussen

2245 geitenhouderijen en longontstekingen. De heer Vendrig wijst erop dat de begeleidende Kamerbrief spreekt over een "consistent verband" in alle VGO-rapporten, terwijl dit volgens hem niet uit het eerste VGO-rapport blijkt. Ook de heranalyse waarbij de heer Vellema betrokken was, toont volgens hem geen significante associatie aan.

- 2250 De heer **Mülder** (D66) reageert op de opmerkingen van de heer Vendrig (BBB) over het gebrek aan ondernemingsvrijheid en verduurzaming. Hij vindt de vergelijking met andere sectoren relevant en noemt als voorbeeld de telecommarkt. Ook daar zijn grenzen aan groei, maar bedrijven verduurzamen toch. Volgens de heer Mülder is uitbreiding niet de enige vorm van ondernemerschap. Hij stelt dat er ook zonder uitbreiding ruimte is om te ondernemen en vindt
- 2255 dat de heer Vendrig andere ondernemers tekortdoet door te suggereren dat ondernemen alleen mogelijk is met groei.

De heer **Vendrig** (BBB) vindt die reactie te kort door de bocht. Volgens hem gaat het om het niet kunnen ondernemen op de manier waarop ondernemers dat normaal gesproken zouden willen.

2260 Hij benadrukt dat verduurzaming vaak gepaard gaat met investeringen waarvoor financiering nodig is. Die financiering blijft echter uit zolang vergunningen ontbreken, zoals eerder door de

heer Schouten werd toegelicht. De heer Vendrig erkent dat ondernemers nog steeds activiteiten uitvoeren, zoals simpelweg overleven, maar vindt dat ondernemers meer vrijheid zouden moeten hebben om hun bedrijf toekomstgericht te ontwikkelen.

2265

De heer **Veenboer** (PvdA) vraagt om opheldering over een uitspraak van de heer Vendrig (BBB). De heer Vendrig stelde eerder dat er geen associatie is gevonden tussen longontstekingen en geitenhouderijen. De heer Veenboer wijst op een zin in de samenvatting van het VGO-onderzoek waarin juist staat dat eerder waargenomen associaties tussen longontsteking en wonen nabij een geitenhouderij zijn bevestigd. Hij vraagt hoe de heer Vendrig die uitspraak dan leest.

2270

De heer **Vendrig** (BBB) rkent dat die zin inderdaad in het onderzoek staat. Tegelijkertijd verwijst hij naar de heranalyse van het onderzoek, waaraan ook de heer Vellema heeft meegewerkt. Volgens de heer Vendrig blijkt uit die heranalyse juist dat er geen significante associatie is aangetoond. Hij stelt dat er dus twijfel bestaat over hoe het onderzoek moet worden geïnterpreteerd.

2275

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) raagt waarom er meer waarde zou moeten worden gehecht aan de heranalyse van de heer Vellema dan aan de oorspronkelijke analyse van gerenommeerde kennisinstituten. Statenlid Van Wijnen geeft aan de heer Vellema verder niet goed te kennen en benadrukt dat de overheid normaliter op die instituten vertrouwt voor belangrijke oordelen.

2280

De heer **Vendrig** (BBB) reageert dat het niet gaat om het afzetten van het ene oordeel tegen het andere, maar om het voeren van een open discussie. Volgens de heer Vendrig moet worden onderzocht waar de waarheid ligt, in plaats van zomaar uit te gaan van één interpretatie. Hij vindt dat er te snel wordt aangenomen dat alleen de conclusie van de kennisinstituten klopt, terwijl andere inzichten onvoldoende worden meegewogen.

2285

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) wijst er vervolgens op dat het juist het kabinet is dat voorstelt om verder onderzoek te doen voordat er een besluit valt. Zij vraagt zich af waarom de heer Vendrig haast wil maken. Volgens haar is zorgvuldigheid in dit proces juist belangrijk.

2290

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat de regering volgens hem nu vooral kiest voor een juridisch veilige koers. Hij stelt dat het huidige beleid bedoeld is om geen risico's te lopen, maar vraagt zich af of dat wel verstandig is. Volgens hem is het Nederlandse systeem inmiddels zo complex geworden, juridisch en wettelijk, dat men soms de realiteit uit het oog verliest. De heer Vendrig roept op om lef te tonen en te zoeken naar manieren om de situatie weer in beweging te krijgen.

2295

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) vraagt daarop welke risico's de heer Vendrig bereid is te nemen voor omwonenden van geitenhouderijen. Zij vindt dat de BBB in feite pleit voor het nemen van grotere risico's, terwijl de regering volgens haar juist kiest voor zorgvuldigheid.

2300

De heer **Vendrig** (BBB) benadrukt dat hij geen onverantwoorde risico's wil nemen. Hij verwijst naar het betoog van de heer Vellema, waarin volgens hem duidelijk werd gemaakt dat er geen direct causaal verband is tussen geitenhouderijen en longontstekingen. Daarom acht de heer Vendrig eventuele risico's aanvaardbaar. Hij vindt dat dit een terechte discussie is en vraagt of commissieleden de heer Vellema serieus nemen of hem willen wegzetten als iemand zonder relevante bijdrage.

2305

2310 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) uit haar verbazing over het standpunt van de BBB in Noord–Holland. Zij vindt het opmerkelijk dat BBB zich op provinciaal niveau uitspreekt over het moratorium op geitenhouderijen, terwijl de Gezondheidsraad binnenkort met een nieuw onderzoek komt. Mevrouw Van der Helm–Chandansingh vraagt via de heer Vendrig waarom de BBB in Noord–Holland niet wil wachten op de uitkomsten van dat landelijke onderzoek, dat ook
2315 door de landelijke BBB wordt gesteund.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat de regering uit vier partijen bestaat en niet alleen uit de BBB. Volgens hem hebben andere provincies het geitenmoratorium niet, terwijl daar ook geen toename van longontstekingen of ziekenhuisopnames wordt gemeld. Hij stelt dat maatregelen
2320 proportioneel moeten zijn en dat het huidige moratorium na zeven jaar niet meer proportioneel is.

De heer Vendrig vergelijkt de situatie met andere maatschappelijke risico's. Zo noemt hij het verkeer, waarvan bekend is dat uitlaatgassen ongezond zijn. Toch wordt het verkeer niet
2325 stilgelegd; er wordt wel gewerkt aan verbetering. Ook chemische bedrijven worden volgens hem niet stilgelegd, ondanks bekende gezondheidsrisico's.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) richt zich tot de heer Vendrig (BBB) met de vraag wat voor hem het doel is van deze commissiebespreking. Zij merkt op dat de heer Vendrig herhaaldelijk twijfels uit
2330 over welke onderzoeksresultaten juist zijn. Volgens haar staat het RIVM bekend als een van de beste onderzoeksinstituten van Nederland. Als vooraf duidelijk was geweest dat deze bespreking bedoeld was om het RIVM–rapport ter discussie te stellen, dan had Volt misschien aangedrongen op het raadplegen van deskundigen.

2335 De heer **Vendrig** (BBB) reageert dat het RIVM al in 2024 met een advies of conclusie had moeten komen, maar dat dit tot op heden uitblijft. Volgens hem duurt het te lang en blijft de onzekerheid voor ondernemers aanhouden. De heer Vendrig vraagt zich af hoe lang bedrijven nog moeten wachten, terwijl zij al jarenlang worden beperkt in hun ontwikkeling.

2340 Vervolgens herhaalt de heer Vendrig zijn kritiek op de uitkomsten van het patiëntonderzoek. Er werd gerekend op een omvang tussen 1.200 en 6.600 patiënten, maar uiteindelijk zijn er slechts 108 gevonden. Een groot deel van deze mensen had al een onderliggende longaandoening. Daardoor blijven er volgens hem slechts zo'n 30 patiënten over waarbij het verband met geitenhouderijen nog steeds niet is aangetoond.

2345 Op basis van deze feiten stelt de BBB de vraag of het moratorium, dat in 2018 is ingesteld, nog wel redelijk en verdedigbaar is.

2350 De heer **Klein** (ChristenUnie) plaatst een kanttekening bij de cijfers. Volgens hem staat in het onderzoeksrapport dat de lage patiënteninstroom mede komt door de coronaperiode. Tijdens de pandemie was het moeilijk om deelnemers te werven, wat de lage aantallen verklaart. De heer Klein vindt dat op basis van deze beperkte gegevens geen definitieve conclusies kunnen worden getrokken.

- 2355 De heer **Vendrig** (BBB) is het daar niet mee eens. Volgens hem ligt de coronaperiode inmiddels drie jaar achter ons, en had er in die tijd alsnog voldoende onderzoek kunnen plaatsvinden. Hij stelt dat het gebrek aan nieuwe gegevens niet alleen aan corona ligt, maar ook aan een gebrek aan voortgang in het onderzoek.
- 2360 Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) uit haar zorgen over de manier waarop de heer Vendrig (BBB) spreekt over het lage aantal patiënten in het VGO-onderzoek. Zij vindt het onthutsend dat de BBB de ernst van de situatie lijkt te koppelen aan het aantal zieken. Volgens haar doet het lijden van 108 mensen ertoe, ook als het om relatief kleine aantallen gaat. Ze vindt het ongepast dat er pas gesproken lijkt te worden over een probleem als er duizenden ziekenhuisopnames zijn.
- 2365 De heer **Vendrig** (BBB) reageert fel op deze opmerking. Hij benadrukt dat ook voor de BBB de gezondheid van mensen voorop staat. Volgens hem is dat een belangrijk uitgangspunt en moet dat helder zijn. De kern van zijn betoog gaat volgens hem niet over het wel of niet erkennen van ziekte, maar over de vraag of het proportioneel is om de geitenhouderijsector verantwoordelijk te stellen voor deze gezondheidsklachten.
- 2370 De heer Vendrig herhaalt dat het moratorium uit 2018, dat geitenbedrijven aan banden legt, wat hem betreft niet langer houdbaar is. Hij verwijst naar de Provinciale Statenvergadering van 15 juli vorig jaar. Toen is afgesproken dat een gewogen een derde minderheid in de Staten het recht heeft om een debat te organiseren over het beëindigen van het moratorium. De heer Vendrig zegt daarom als eerste het woord te hebben genomen in deze commissievergadering, omdat hij van alle fracties wil weten hoe zij tegenover het opheffen van het moratorium staan. Van sommige fracties heeft hij daar al een beeld van, maar van andere nog niet.
- 2375 De heer Vendrig herhaalt dat het moratorium uit 2018, dat geitenbedrijven aan banden legt, wat hem betreft niet langer houdbaar is. Hij verwijst naar de Provinciale Statenvergadering van 15 juli vorig jaar. Toen is afgesproken dat een gewogen een derde minderheid in de Staten het recht heeft om een debat te organiseren over het beëindigen van het moratorium. De heer Vendrig zegt daarom als eerste het woord te hebben genomen in deze commissievergadering, omdat hij van alle fracties wil weten hoe zij tegenover het opheffen van het moratorium staan. Van sommige fracties heeft hij daar al een beeld van, maar van andere nog niet.
- 2380 Aan het college van Gedeputeerde Staten stelt de heer Vendrig twee concrete vragen:
1. Is het college bereid om het moratorium op te heffen als Provinciale Staten daartoe besluiten?
 2. Wat is in dat geval de termijn waarbinnen het besluit daadwerkelijk uitgevoerd kan worden?
- 2385 Tot slot maakt de heer Vendrig duidelijk dat het opheffen van het moratorium voor de BBB niet per se betekent dat er meer geitenbedrijven moeten komen. Het doel is volgens hem dat bestaande geitenhouderijen weer kunnen ondernemen en verduurzamen. Daar draait het voor de BBB om: ondernemers vrijheid geven om hun bedrijf toekomstgericht voort te zetten.
- 2390 Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat het VGO-onderzoek van het RIVM opnieuw bevestigt wat volgens haar al jarenlang bekend is: het is ongezond om dichtbij een geitenhouderij te wonen. Uit het onderzoek blijkt dat mensen die binnen een straal van twee kilometer van een geitenbedrijf wonen, een aanzienlijk verhoogde kans hebben op longontsteking.
- 2395 De Partij voor de Dieren steunt daarom het besluit van het college om het moratorium op nieuwe geitenhouderijen in stand te houden. Daarmee volgt het college volgens mevrouw Van Aesch ook de oproep van de ministers van Volksgezondheid en Landbouw op.

2400 Mevrouw Van Aesch verwijst verder naar de onderzoeksgegevens, waaruit blijkt dat er in totaal 96 mogelijke ziekteverwekkers bij geitenhouderijen zijn aangetroffen die longontsteking bij mensen kunnen veroorzaken. Dit betreft:

- 7 virussen
 - 76 bacteriën
- 2405
- 6 parasieten
 - 7 schimmels

Volgens mevrouw Van Aesch is het besluit van het college in lijn met het voorzorgsbeginsel. Dat houdt in dat er beschermende maatregelen worden genomen zodra er gegronde redenen zijn om negatieve gevolgen voor mens en milieu te verwachten, ook als nog niet alle wetenschappelijke gegevens volledig vaststaan.

2410

De fractie van de Partij voor de Dieren vindt het daarom te vroeg om nu al met geitenhouders te spreken over het verkennen van risico's of het versoepelen van het beleid. Volgens mevrouw Van Aesch kan pas over dergelijke scenario's worden nagedacht als de definitieve resultaten van de Gezondheidsraad bekend zijn. Tot die tijd staat voor haar de bescherming van volksgezondheid centraal.

2415

De heer **Mülder** (D66) blikt terug op de eerdere discussie in juli 2024 over het geitenmoratorium. Toen was er volgens hem veel onduidelijkheid over het mandaat van Gedeputeerde Staten. Inmiddels ligt er een rapport, waar volgens de heer Mülder veel van werd verwacht. Hij spreekt zijn teleurstelling uit over het gebrek aan heldere conclusies. Het rapport is volgens hem weliswaar negatief, maar niet zwart-wit. De heer Mülder vraagt zich af hoe lang er nog onderzoek nodig is voordat er een duidelijke uitkomst komt. Hij richt zich daarbij ook kritisch tot de heer Vendrig (BBB). Volgens de heer Mülder wekt de heer Vendrig de indruk dat hij blijft zoeken naar nieuwe onderzoeken totdat de uitkomst hem bevalt. Dat stoort de heer Mülder.

2420

2425

De heer Mülder stelt dat het debat zou moeten gaan over de politieke vraag of het moratorium nog proportioneel is, in plaats van het telkens opnieuw ter discussie stellen van het onderzoek zelf. Hij voelt zich niet gekwalificeerd om de wetenschappelijke waarde van het rapport te beoordelen, en vindt dat die discussie niet thuishoort in de Staten. Volgens hem is het RIVM het aangewezen instituut voor dit soort analyses. Hij vindt het dan ook jammer dat de heer Vendrig het rapport nu onderuit probeert te halen, terwijl er eerder juist breed steun was voor het afwachten van het RIVM-onderzoek.

2430

2435

De heer **Vendrig** (BBB) reageert door te stellen dat er ook andere deskundigen zijn – waaronder de heer Vellema – die kritisch zijn op het rapport. Volgens de heer Vendrig moet daar ruimte voor zijn. Hij vindt het vreemd dat alleen de mening van het RIVM zou mogen gelden, terwijl anderen met inhoudelijke kennis worden genegeerd. De heer Vendrig pleit voor een bredere discussie waarin ook die andere invalshoeken worden meegenomen.

2440

De heer **Mülder** (D66) herhaalt dat de Provinciale Staten destijds gezamenlijk hebben besloten om het rapport van het RIVM als uitgangspunt te nemen. Hij vindt het daarom vreemd dat de BBB nu alsnog andere deskundigen opvoert, omdat de uitkomst van het rapport niet bevalt. Volgens de heer Mülder is het belangrijk dat er consistentie is in hoe de politiek omgaat met onderzoeksresultaten.

2445

De heer **Vendrig** (BBB) benadrukt dat ook hij meer duidelijkheid had verwacht van het rapport. Volgens hem geeft het onvoldoende houvast om beleid op te baseren. Hij stelt dat het daarom
2450 nodig is om aanvullende inzichten voor het voetlicht te brengen, en dat doet hij met deze discussie.

De heer **Mülдер** (D66) verduidelijkt dat hij het rapport niet als geruststellend beschouwt. Volgens hem is de uitkomst “donkergrijs” en dus zorgwekkend, ook al zijn de conclusies niet keihard. Hij
2455 verzet zich tegen het beeld dat hij de zorgen bagatelliseert. De heer Mülдер vindt het terecht dat er een nieuw onderzoek komt, zowel voor de duidelijkheid als voor de belangen van geitenhouders. Hij stelt dat, als het rapport wél een harde, negatieve conclusie had getrokken, het gesprek er heel anders uit zou hebben gezien – dan zou ook over de toekomst van de sector gesproken moeten worden. Omdat de situatie nu nog niet zo duidelijk is, pleit hij ervoor om het
2460 moratorium in stand te houden tot het nieuwe onderzoek klaar is.

De heer **Vendrig** (BBB) stelt daarop een korte vraag aan Mülдер: mag hij uit diens woorden concluderen dat het scenario wat betreft longontstekingen eigenlijk wel meevalt?

2465 De heer **Mülдер** (D66) antwoordt dat hij dat niet vindt. Het rapport is niet geruststellend, maar ook niet doorslaggevend. Daarom is het juist goed dat er een vervolgonderzoek komt. Volgens de heer Mülдер probeert de heer Vendrig hem woorden in de mond te leggen, wat hij niet op prijs stelt. Hij roept op om verder te gaan met zijn bijdrage.

2470 De heer Mülдер richt zich daarna tot de gedeputeerde en vraagt om een reflectie op de manier waarop de BBB het RIVM-rapport in twijfel trekt. Hij is blij dat er een nieuw onderzoek komt, maar benadrukt dat het hanteren van perspectief ook een politieke keuze is. Hij wil van de gedeputeerde weten hoe dat perspectief wordt ingevuld en wat ermee gedaan gaat worden.

2475 Daarnaast heeft de heer Mülдер twee inhoudelijke vragen:

1. Volgens hem zijn bij het traject vooral de geitenhouders betrokken, maar weinig tot geen omwonenden. Hij vraagt de gedeputeerde of en wanneer omwonenden geïnformeerd zijn of worden over het vervolgonderzoek.
2. De heer Mülдер vraagt om verduidelijking van het besluitvormingsproces. Tijdens de
2480 Statenvergadering was onduidelijk of het mandaat om het moratorium op te heffen nu bij GS of PS ligt. Hij herinnert zich dat dit rommelig verliep en wil weten hoe het nu formeel zit.

De heer **Mantel** (JA21) geeft aan dat hij de discussie rondom het geitenmoratorium als een
2485 dilemma ervaart. Aan de ene kant hoort hij insprekers uit de sector, waaronder een geitenhouder die zijn bedrijf wil uitbreiden met een maatschappelijke functie, zoals een zorgboerderij. Ook zijn er ondernemers die willen verduurzamen. De heer Mantel erkent dat dit positieve ontwikkelingen zijn die steun verdienen.

2490 Aan de andere kant wijst hij erop dat het moratorium er niet voor niets is ingesteld. Dat besluit is destijds gebaseerd op zorgen over de volksgezondheid en rust nog steeds op de uitkomsten van diverse onderzoeken. De heer Mantel erkent dat dit serieuze overwegingen zijn die niet zomaar terzijde kunnen worden geschoven.

2495 Verder verwijst hij naar een recente brief van minister Agema, waarin zij een aantal gerichte vragen stelt aan de Gezondheidsraad. De heer Mantel vindt deze vragen zeer terecht. De minister geeft aan dat zij graag nog dit jaar, bij voorkeur in het derde kwartaal, antwoorden wil ontvangen.

2500 Op basis daarvan stelt JA21 voor om het vervolg van de discussie in de commissie uit te stellen tot de resultaten van dat nieuwe advies beschikbaar zijn. Volgens hem zou dit nog voor het eind van het jaar kunnen zijn. Wat betreft een definitief standpunt over het opheffen of behouden van het moratorium, wil de heer Mantel zich nu nog niet vastleggen. Hij geeft aan dat hij eerst overleg zal voeren binnen zijn fractie voordat hij hierover een besluit neemt.

2505 Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) eeft aan dat de SP het besluit steunt om het geitenmoratorium voorlopig te handhaven.

2510 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) egt aanvankelijk kort te willen reageren, maar geeft aan dat de discussie haar aan het denken heeft gezet. Zij benoemt dat er sprake is van een dilemma.

2515 Ter verduidelijking merkt zij op dat de heer Schouten nog geen geiten houdt, maar wel agrariër is en zijn bedrijf wil uitbreiden met geiten en een maatschappelijke functie. Mevrouw Van der Helm-Chandansingh toont daar begrip voor.

2520 Daarnaast wijst zij op de inhoudelijke bijdrage van de heer Vellema, die haar eveneens aan het denken heeft gezet. Desondanks pleit zij ervoor om het vervolgonderzoek, dat naar verwachting in het derde kwartaal verschijnt, eerst af te wachten voordat verdere stappen worden gezet.

Daarnaast stelt zij twee vragen aan de gedeputeerde:

1. Wordt bij het verkennen van toekomstscenario's ook gekeken naar innovatieve oplossingen die zowel de volksgezondheid beschermen als bedrijfsontwikkeling mogelijk maken?
- 2525 2. Zet Gedeputeerde Staten zich samen met andere provincies in voor een landelijk beleid dat perspectief biedt aan ondernemers in de geitensector, zodat zij uit de huidige impasse kunnen komen?

2530 De heer **Dessing** (FvD) preekt over gemengde gevoelens bij het rapport over geitenhouderijen en volksgezondheid. Hoewel het aantal deelnemers aan het onderzoek beperkt is, ziet hij toch aanwijzingen voor een correlatie tussen geitenhouderijen en longontstekingen, ook al is die niet heel duidelijk.

2535 De heer Dessing merkt op dat er in de media sprake is van overdreven berichtgeving, vooral over het aantal doden dat aan de situatie zou zijn toe te schrijven. Die publiciteit vindt hij te heftig en niet in verhouding tot de wetenschappelijke onderbouwing.

2540 Toch concludeert FvD dat het instellen van het moratorium, gezien de huidige stand van de wetenschap, gerechtvaardigd was. Tegelijkertijd toont de heer Dessing begrip voor de positie van ondernemers, zoals de inspreker die eerder aangaf zijn agrarisch bedrijf te willen uitbreiden.

2545 Gezien de onzekerheden in de onderzoeksresultaten en het feit dat nog onduidelijk is welke stoffen precies verantwoordelijk zijn voor mogelijke gezondheidsrisico's, pleit FvD ervoor om het komende rapport af te wachten. Volgens de heer Dessing is het verstandig eerst het vervolgonderzoek af te ronden voordat er besluiten worden genomen over het al dan niet opheffen van het moratorium.

2550 Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) pleit voor een evenwichtige benadering in de discussie rond het geitenmoratorium. Daarbij moeten volgens de VVD zowel de belangen van geitenhouders en andere ondernemers als de volksgezondheid worden meegenomen.

2555 De VVD steunt het besluit om het moratorium te handhaven zolang er nog onzekerheid bestaat over de gezondheidsrisico's. De fractie wil het advies van de Gezondheidsraad afwachten voordat er verdere besluiten worden genomen.

2560 Tegelijkertijd vraagt mevrouw Ouderkerken aandacht voor de positie van ondernemers. De VVD vindt het belangrijk dat er snel duidelijkheid komt voor de sector. Ook roept zij op om te kijken naar mogelijkheden voor innovatie en verduurzaming binnen de geitenhouderij, zolang dit niet ten koste gaat van de volksgezondheid.

Aan de gedeputeerde stelt zij een gerichte vraag: of het college mogelijkheden ziet om druk uit te oefenen of via lobbywerk invloed uit te oefenen om het advies van de Gezondheidsraad te bespoedigen, zodat ondernemers niet langer in onzekerheid blijven.

2565 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) telt dat het logisch is om de uitkomsten van het extra onderzoek van de Gezondheidsraad af te wachten. Dat is ook de lijn die de landelijke regering vraagt te volgen. Tegelijkertijd is het voor het CDA duidelijk dat het moratorium op geitenhouderijen zo snel mogelijk beëindigd moet worden. De vraag is alleen wanneer het juiste moment daarvoor is.

2570 Volgens mevrouw Koning-Hoeve blijkt uit de huidige onderzoeken dat het zeer moeilijk is om een causaal verband aan te tonen tussen geitenhouderijen en een toename van longontstekingen. Daarmee rijst volgens haar de vraag hoeveel aanvullend onderzoek er nog nodig is, en of er niet een moment moet komen waarop de politiek simpelweg duidelijkheid biedt aan de sector. Ze wijst er bovendien op dat niet alle provincies in Nederland een geitenstop hanteren. Volgens haar 2575 betekent dat dat het geen zwart-witkwesie is, maar een politieke afweging die per provincie gemaakt wordt.

2580 De heer **Veenboer** (PvdA) reageert kritisch en pikt de opmerking op dat het CDA zich afvraagt "hoeveel onderzoek nog nodig is". Hij stelt vast dat er inmiddels al drie onderzoeken zijn uitgevoerd, en vraagt zich af hoeveel onderzoek dan wél voldoende zou zijn.

2585 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) erkent dat dit precies de kernvraag is die de Staten nu moeten beantwoorden. Zij stelt dat het ook mogelijk is dat de Gezondheidsraad met een nieuw advies komt, maar dat daarna wéér vervolgonderzoek wordt gevraagd. Volgens haar moet er op enig moment politieke duidelijkheid komen voor de sector. De centrale afweging is nu: wachten we het komende advies nog af, of nemen we al eerder een besluit? Die keuze ligt volgens haar nu voor.

2590 De heer **Mantel** (JA21) richt zich tot het CDA en vraagt hoe die partij precies aankijkt tegen het moment waarop het geitenmoratorium opgeheven zou kunnen worden. De heer Mantel vermoedt dat het CDA hier vergelijkbaar over denkt als JA21. Hij uit zijn zorg over het risico van te snelle besluitvorming. Als het moratorium nu wordt opgeheven en er eind dit jaar toch een zorgwekkend rapport verschijnt, bestaat het gevaar dat het moratorium opnieuw moet worden ingesteld. Dat zou volgens de heer Mantel juist extra onzekerheid creëren voor de ondernemers, 2595 die dan in korte tijd opnieuw met beleidsverandering te maken krijgen. Daarom pleit hij ervoor om het onderzoek van de Gezondheidsraad eerst af te wachten.

2600 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bevestigt dit dilemma. Zij sluit zich aan bij de overweging van de heer Mantel (JA21) en zegt dat zij dat in haar vervolgzinnen ook wilde aangeven. Volgens haar is het goed denkbaar dat de regering straks met aanvullende maatregelen komt. Bijvoorbeeld dat het moratorium wordt opgeheven, maar dat daar dan strengere voorwaarden voor in de plaats komen. In dat geval is het volgens haar onverstandig om nu al ruimte te bieden aan bedrijven, terwijl die over een paar maanden mogelijk alweer nieuwe beperkingen opgelegd krijgen. Daarom is ook het CDA van mening dat het verstandig is om eerst de uitkomst van het onderzoek af te 2605 wachten.

Mevrouw Koning-Hoeve stelt vervolgens twee vragen aan de gedeputeerde:

1. Heeft het college al concrete informatie ontvangen van het Rijk over de voortgang van het lopende onderzoek en of er snel resultaten worden verwacht?
- 2610 2. Wordt er op dit moment ook beleid gevoerd om nieuwe woonwijken op afstand te houden van bestaande geitenbedrijven? Ze vraagt of er sprake is van wederkerigheid: als geitenbedrijven beperkingen krijgen vanwege omwonenden, geldt dan ook dat er geen nieuwe woningen bij deze bedrijven gebouwd mogen worden? En als dat gebeurt, krijgen geitenbedrijven dan de mogelijkheid om te verplaatsen?

2615 Tot slot onderstreept zij het belang van duidelijkheid voor de sector. Ze noemt als voorbeeld een melkveehouder die zijn bedrijf wil omvormen tot een geitenbedrijf met zorgfunctie. Dat zou vanuit stikstofperspectief juist gunstig zijn, maar is nu niet mogelijk vanwege het moratorium. Mevrouw Koning-Hoeve pleit daarom voor een snelle en heldere oplossing, zodat ondernemers 2620 niet langer worden beperkt in hun plannen voor verduurzaming en maatschappelijke functies.

2625 Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) geeft aan dat haar fractie het voorstel tot handhaving van het geitenmoratorium volledig steunt. Volgens GroenLinks is er nog geen zekerheid dat nabijheid van geitenhouderijen geen kwaad kan, en dat is voor de partij reden om het voorzorgsbeginsel te hanteren.

2630 Statenlid Van Wijnen spreekt haar waardering uit voor de lijn van de regering, die inzet op meer duidelijkheid via vervolgonderzoek. Op basis daarvan kan volgens haar in de toekomst een beter onderbouwde beslissing worden genomen. Zij benadrukt echter ook dat één van die beslissingen zou kunnen zijn dat geitenhouderijen geen toekomst meer hebben in Nederland. Als onderzoek na onderzoek twijfel blijft oproepen, moet er volgens Statenlid Van Wijnen ook eerlijk worden gekeken naar de vraag of het wel wenselijk is om deze sector in stand te houden.

2635 Daarnaast noemt zij dat het goed is dat er voorlopig geen toestemming komt voor nieuwe projecten die botsen met natuur- of omgevingsbelangen. Zij stelt dat in de commissie al veel thema's spelen waarbij landbouw en leefomgeving onder druk staan, zoals:

- Het eventueel afschieten van ganzen in de winter om landbouw te beschermen;
- De voortdurende stikstofproblematiek;
- Het gebruik van pesticiden, herbiciden en andere gewasbeschermingsmiddelen.

2640

Volgens Statenlid Van Wijnen toont dit aan dat er een patroon is waarbij keer op keer wordt geprobeerd om landbouwbelangen te laten voorgaan, zelfs als dat ten koste gaat van natuur of omwonenden. Ze vindt dat de politiek niet opnieuw die afweging moet maken zonder volledige zekerheid.

2645

GroenLinks wil daarom in deze kwestie het voorzorgsprincipe blijven hanteren en voorlopig geen ruimte geven aan geitenhouderijen, zolang er geen harde duidelijkheid is. Of die duidelijkheid nu bevestigt dat het kan, of juist dat het níet kan, maakt volgens haar niet uit — maar tot die tijd blijft de fractie bij een duidelijke "nee". Statenlid Van Wijnen besluit haar bijdrage met het

2650

expliciete steun uitspreken voor het voorstel om het moratorium te handhaven.

De heer **Veenboer** (PvdA) wijst erop dat uit zowel het VGO I- als het VGO II-onderzoek al een verband blijkt tussen geitenhouderijen en longontsteking. Dat was destijds ook de aanleiding voor het instellen van het geitenmoratorium. In het recente vervolgonderzoek komt datzelfde verband opnieuw naar voren. Dat is volgens de heer Veenboer teleurstellend, maar wel duidelijk. Hij benadrukt dat er ook is gekeken naar pluimveehouderijen, maar dat daar géén significant verband is gevonden. Daarom wordt voor die sector geen moratorium geadviseerd. Dat toont volgens hem aan dat er zorgvuldig onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende vormen van veehouderij.

2660

Volgens de heer Veenboer hebben ook de ministers van de BBB en de PVV geadviseerd om het moratorium voor geitenhouderijen te handhaven. De provincie Noord-Holland heeft op basis daarvan een zorgvuldige afweging gemaakt en een bijbehorende brief gestuurd. De PvdA ziet op basis van de beschikbare informatie geen aanleiding om het beleid nu aan te passen.

2665

De heer Veenboer erkent dat het onderzoek niet alle oorzaken volledig in beeld heeft gebracht, maar stelt dat het verband tussen geitenhouderijen en longontsteking wel als duidelijk beschouwd moet worden. Hij vergelijkt het met persoonlijke keuzes waarvan je liever zou willen dat de negatieve gevolgen er niet waren, zoals vliegen of de uitstoot van Tata Steel. Toch moet je dan verantwoordelijkheid nemen voor de gevolgen, ook als die niet wenselijk zijn.

2670

Tegelijkertijd spreekt de heer Veenboer zijn begrip uit voor de positie van geitenhouders. Hij vindt dat zij snel duidelijkheid verdienen. Ondernemen hoeft volgens hem niet altijd te betekenen dat een bedrijf groeit in aantallen dieren, maar duidelijkheid is wel essentieel om toekomstgericht te kunnen werken.

2675

Hij pleit ervoor dat de provincie alvast toewerkt naar een toekomstvisie voor de geitensector, met inachtneming van de bestaande onderzoeken. In die visie zou aandacht moeten zijn voor de positie van omwonenden binnen een straal van twee kilometer, én voor de vraag hoe geitenhouderijen daarbinnen verantwoord kunnen opereren.

2680

Mevrouw **Schneemann** (Volt) spreekt haar waardering uit voor het feit dat in dit dossier de volksgezondheid vooropstaat bij het maken van beleidsafwegingen. Volt vindt het verstandig dat in afwachting van volledige duidelijkheid wordt gekozen voor het zekere voor het onzekere.
2685 Tegelijkertijd merkt zij op dat het proces wel erg lang duurt en dat geitenhouders daardoor al zeven jaar in onzekerheid verkeren, terwijl het in oorsprong om een tijdelijke maatregel ging.

Mevrouw Schneemann stelt zich kritisch op ten aanzien van de doorlooptijd. Ze vraagt zich af of de minister op korte termijn wel voldoende informatie zal hebben om het huidige moratorium te vervangen door goed onderbouwde en proportionele maatregelen. Ze vreest dat ook na het advies van de Gezondheidsraad mogelijk nog veel onduidelijkheid blijft bestaan.
2690

Ze verwijst naar eerdere uitspraken van de gedeputeerde waarin werd aangegeven dat de geitenstop raakt aan meerdere grote uitdagingen binnen Noord-Holland, zoals de klimaattransitie en de woningbouwopgave. Volgens Volt belemmert het moratorium investeringen in verduurzaming en dierenwelzijn bij geitenbedrijven. Ook zou het effect hebben op enkele woningbouwprojecten.
2695

Mevrouw Schneemann stelt daarom een aantal vragen aan de gedeputeerde:

- 2700
1. Hoe ziet het tijdpad en het beleidsproces eruit na ontvangst van het advies van de Gezondheidsraad?
 2. Kan de provincie al bij de herziening van de Omgevingsverordening in 2026 duidelijkheid geven over de toekomst van het moratorium, of duurt dat langer?
 3. GS heeft aangegeven scenario's te willen verkennen. Om wat voor scenario's gaat het dan, en welke worden nu al voorbereid?
2705
 4. Als ook na het nieuwe advies geen duidelijkheid komt over de gezondheidsrisico's, welke ruimte ziet GS dan om toch keuzes te maken op basis van de bestaande situatie?

Daarnaast vraagt mevrouw Schneemann of de gedeputeerde bereid is te reflecteren op de situatie van geitenhouders. Zij vraagt of het redelijk is dat de volledige last van deze langdurige onzekerheid bij de ondernemers ligt. Volt ziet vanwege de provinciale begroting weinig mogelijkheden voor compensatie vanuit de provincie zelf, maar stelt daarom de vraag of GS bereid is hierover met de minister in gesprek te gaan.
2710

2715 Ten aanzien van woningbouwprojecten wil Volt weten of GS nu al concrete gevallen kent waarbij het moratorium leidt tot vertraging. Zij vraagt of GS daarvan een overzicht kan verstrekken aan de Staten.

Mevrouw Schneemann sluit af met een duidelijke politieke boodschap richting de BBB: Volt is geen voorstander van het opheffen van het moratorium op dit moment.
2720

De **voorzitter** merkt op dat mevrouw Schneemann in haar bijdrage meerdere technische vragen heeft gesteld. Volgens de voorzitter hadden deze vragen voorafgaand aan de vergadering schriftelijk ingediend kunnen worden. Daarom wordt van de gedeputeerde niet verwacht dat hij deze vragen nu, tijdens de vergadering, direct beantwoordt.
2725

2730 De heer **Klein** (ChristenUnie) spreekt zijn steun uit voor het besluit van Gedeputeerde Staten om het geitenmoratorium voorlopig in stand te houden. Volgens de ChristenUnie is het verstandig om te wachten op het advies van de Gezondheidsraad, dat naar verwachting meer handvatten zal bieden voor een toekomstig besluit. In reactie op de oproep van de BBB maakt de heer Klein duidelijk dat zijn fractie geen voorstander is van het nu opheffen van het moratorium.

2735 Daarnaast gaat de heer Klein in op de discussie over de betrouwbaarheid en duidelijkheid van het recente onderzoek. Volgens hem is het rapport helemaal niet onduidelijk. De onderzoeksvragen zijn helder geformuleerd en binnen het kader van het onderzoek ook goed beantwoord. Hij benadrukt dat het onderzoek niet bedoeld was om een causaal verband aan te tonen, en dat je zo'n verband dan ook niet uit de resultaten kunt verwachten.

2740 Wel laat het onderzoek volgens de heer Klein overtuigend zien dat er sprake is van een structureel verhoogd risico op longontsteking bij mensen die in de buurt van geitenhouderijen wonen. Dat geldt ook voor de jaren na 2013, waarvoor die gegevens eerder nog ontbraken. Bovendien geldt dit verhoogde risico ook in drie andere provincies die eerder niet zijn onderzocht.

2745 Het onderzoek wijst daarnaast op meerdere mogelijke causale routes, onder andere doordat bacteriën die longontsteking kunnen veroorzaken zijn aangetroffen in zowel de stallen als in de lucht rondom geitenbedrijven. Dat is volgens de heer Klein een belangrijk signaal, en voor de ChristenUnie voldoende reden om het advies van de Gezondheidsraad af te wachten alvorens een besluit te nemen over het vervolg van het moratorium.

2750 De heer **Van Tiggelen** (PVV) zegt bekend te zijn met statistiek en de valkuilen die daarbij horen. Over de inhoudelijke begrippen rond bacteriën en endotoxinen heeft hij zich nader verdiept. Volgens de heer Van Tiggelen is hier sprake van een klassieke denkfout: verbanden worden gelegd tussen zaken die alleen in tijd of plaats samenvallen, en daarna wordt gericht gezocht naar bevestiging van dat verband. Dat noemt hij vooringenomen onderzoek.

2760 Als voorbeeld noemt hij de discussie over Tata Steel en de gezondheid van inwoners van Wijk aan Zee. Volgens hem wordt daar te snel geconcludeerd dat Tata Steel de oorzaak is van een lagere levensverwachting. Hij wijst erop dat in Zandvoort de levensverwachting ook lager ligt, terwijl daar geen staalfabriek is. Beide plaatsen hebben wél te maken met zeelucht en de aanliegroute van de Polderbaan. Volgens de heer Van Tiggelen zijn dat ook mogelijke verklaringen die niet uitgesloten mogen worden.

2765 De heer **Klein** (ChristenUnie) reageert verbaasd. Volgens hem doet de heer Van Tiggelen het onderzoek naar Tata Steel onterecht af als oppervlakkig, terwijl daarin juist is gecorrigeerd voor andere factoren. Volgens de heer Klein doet de heer Van Tiggelen zelf nu precies hetzelfde door nieuwe alternatieve oorzaken te suggereren zonder bewijs.

2770 De heer **Van Tiggelen** (PVV) stelt dat zijn punt is dat men voorzichtig moet zijn met het trekken van conclusies. Hij geeft nog een aantal voorbeelden die volgens hem aantonen hoe makkelijk verbanden onterecht worden gelegd. Zo noemt hij de opwarming van de aarde na de Kleine IJstijd, die volgens hem te snel wordt gekoppeld aan menselijke CO₂-uitstoot. Ook verwijst hij

naar het bekende voorbeeld van het gelijke verloop van ijsverkoop en haaienaanvallen, om te illustreren dat correlatie geen causaliteit betekent.

2775

Over het geitenmoratorium stelt de heer Van Tiggelen dat, als het werkelijk zonneklaar zou zijn dat geitenhouderijen leiden tot longontsteking, dat dan allang onomstotelijk zou zijn aangetoond. Hij vraagt zich af waarom er dan nog steeds meer onderzoek nodig is na zeven jaar. Hij verwijst ook naar het betoog van de heer Vellema die hij deskundig noemt en met wie hij het volledig eens is.

2780

Daarnaast stelt de heer Van Tiggelen dat er tijdens de coronapandemie werd gewaarschuwd voor longontsteking door verkeerd gebruik van mondkapjes. Volgens hem was dat al bekend sinds 1918, tijdens de Spaanse griep. Daarmee wil hij aangeven dat gezondheidsmaatregelen soms zelf tot gezondheidsproblemen kunnen leiden.

2785

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) reageert kort en stelt de vraag hoe voorzichtig zij dan moet zijn met de conclusies van de heer Van Tiggelen zelf, als die stelt dat je juist voorzichtig moet zijn met het trekken van conclusies.

2790

De heer **Van Tiggelen** (PVV) antwoordt dat hij probeert duidelijk te maken dat mensen van nature geneigd zijn verkeerde conclusies te trekken. Volgens hem wordt daar in de politiek regelmatig beleid op gebaseerd, met als gevolg verkeerde keuzes. Ook in het geval van het geitenmoratorium vindt hij dat het beleid niet gebaseerd is op harde conclusies.

2795

Tot slot zegt de heer Van Tiggelen dat hij het argument van 'het zekere voor het onzekere nemen' niet deelt. Hij noemt het moreel twijfelachtig om ondernemers zo lang te laten wachten in onzekerheid, terwijl het volgens hem niet bewezen is dat geitenhouderijen tot gezondheidsproblemen leiden.

2800

Over het RIVM zegt hij expliciet dat hij dat instituut niet als gerespecteerd of gerenommeerd beschouwt.

Voor de PVV is het standpunt dan ook helder: het moratorium op geitenhouderijen moet worden opgeheven.

2805

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** licht toe dat het voorstel van het college helder is: de provincie volgt het verzoek van het kabinet om te wachten op het advies van de Gezondheidsraad. Het RIVM-rapport is door het kabinet zo geïnterpreteerd dat provincies worden gevraagd om het geitenmoratorium voorlopig in stand te houden. Dat is ook het voorstel dat het college nu aan de commissie voorlegt, in lijn met eerdere gesprekken.

2810

Op de vraag van de BBB of het college bereid is het moratorium op te heffen als Provinciale Staten daartoe besluiten, antwoordt gedeputeerde Beemsterboer dat die bevoegdheid bij Provinciale Staten ligt. Dat volgt ook uit de omgevingsverordening waarin het moratorium is opgenomen.

2815

2820 De heer **Mülder** (D66) vroeg het college om te reflecteren op de manier waarop de BBB het RIVM-onderzoek ter discussie stelde. Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat het college uitgaat van de kwaliteit van het RIVM en dat er vertrouwen mag zijn in de resultaten van dat onderzoek.

2825 Op de vraag van D66 of er met omwonenden is gesproken over het lopende traject, legt gedeputeerde **Beemsterboer** uit dat er een overleg is geweest met gemeenten, omgevingsdiensten en geitenhouders. Gemeenten vertegenwoordigen volgens hem in zekere zin de belangen van omwonenden. Een aparte communicatie richting alle omwonenden is niet voorzien, mede omdat dat om zeer grote aantallen mensen gaat.

2830 De heer **Mülder** (D66) uit daarop zijn teleurstelling. Volgens hem wordt te makkelijk afgezien van directe communicatie met bewoners. De heer **Mülder** wijst erop dat het wel degelijk mogelijk is om bijvoorbeeld via gemeentelijke huis-aan-huisbladen of andere lokale kanalen omwonenden actief te informeren. Hij roept de gedeputeerde op om daarin meer ambitie te tonen. Volgens de heer **Mülder** gebeurt dat in andere participatietrajecten ook.

2835 Gedeputeerde **Beemsterboer** herhaalt in zijn antwoord dat de provincie niet alleen met bedrijven heeft gesproken, maar ook met gemeenten en omgevingsdiensten. Hij wijst erop dat het hier een landelijk onderzoek betreft, op verzoek van het kabinet. Daar is ook via de media veel aandacht aan besteed. Om nu als provincie afzonderlijk een communicatiecampagne te starten richting omwonenden vindt hij op dit moment niet gepast. Hij sluit af met de mededeling dat het advies van de Gezondheidsraad in november wordt verwacht.

2840 Gedeputeerde **Beemsterboer** gaat verder met de beantwoording van vragen uit de commissie. Hij reageert op een vraag van 50PLUS over het mogelijk toestaan van innovaties bij bedrijven die bijdragen aan zowel gezondheid als duurzaamheid. Hij checkt of hij de vraag juist begrepen heeft, maar geeft op dat moment nog geen concreet antwoord.

2845 Ondertussen reageert mevrouw **Schneemann** (Volt) op de eerdere discussie over communicatie met omwonenden. Volgens haar wordt het nu onnodig groot gemaakt, alsof er een uitgebreide campagne nodig is. Zij stelt voor om gewoon een brief te sturen naar omwonenden waarin kort wordt uitgelegd wat de stand van zaken is rondom het onderzoek. Dat zou volgens haar al voldoende zijn om inwoners het gevoel te geven dat ze worden meegenomen in het proces.

2855 Gedeputeerde **Beemsterboer** blijft bij zijn eerdere standpunt. Hij wijst erop dat het RIVM-onderzoek is uitgevoerd op verzoek van het kabinet en dat in het rapport wordt aanbevolen om over drie tot vier jaar opnieuw te onderzoeken en te monitoren. Er staat volgens hem niets in over het actief informeren van omwonenden, en het kabinet heeft daartoe ook niet besloten. Hij vraagt zich hardop af waarom de provincie dan wel het initiatief zou moeten nemen om dat te doen.

2860 Mevrouw **Schneemann** (Volt) reageert verbaasd. Zij stelt dat de provincie toch ook uit eigen beweging goed voor haar inwoners hoort te zorgen. Volgens haar hoeft dat geen landelijke opdracht te zijn, maar is het een kwestie van betrokken bestuur.

De heer **Mülder** (D66) sluit zich daarbij aan. Hij schetst de situatie vanuit het perspectief van een omwonende. Die heeft in het verleden gehoord dat het moratorium zou worden geëvalueerd op

2865 basis van een onderzoeksrapport. Nu dat rapport is verschenen en er opnieuw een vervolgonderzoek wordt gestart, is het volgens de heer Mülder normaal om bewoners daarover te informeren.

2870 Gedeputeerde **Beemsterboer** houdt vast aan de lijn van het college. Hij geeft aan dat het college het op dit moment verstandiger vindt om eerst het advies van de Gezondheidsraad af te wachten. Pas daarna wil GS bekijken of er verdere stappen nodig zijn, waaronder eventueel aanvullende communicatie.

2875 Gedeputeerde Beemsterboer vervolgt met de beantwoording van vragen vanuit de commissie. Op de vraag van 50PLUS over innovaties bij bedrijven die bijdragen aan gezondheid en duurzaamheid, geeft gedeputeerde Beemsterboer aan dat dit binnen het huidige moratorium alleen mogelijk is als er géén aanpassingen worden gedaan aan het aantal dieren. Die ruimte is er dus beperkt.

2880 Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) verduidelijkt daarop dat haar vraag breder bedoeld is dan de specifieke casus. Zij wil weten of het college bij het verkennen van scenario's ook zélf een integrale afweging maakt tussen gezondheid, innovatie en bedrijfsontwikkeling, in plaats van alleen het volgen van onderzoeksuitkomsten. Ze vraagt of het college dit als eigen verantwoordelijkheid ziet.

2885 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat de huidige regeling zulke afwegingen niet toelaat. Wel gaat het college verschillende scenario's verkennen, afhankelijk van wat de Gezondheidsraad in haar advies zal zeggen. In die scenario's zou ruimte kunnen ontstaan voor dit soort overwegingen, maar daar kan hij op dit moment nog niet op vooruitlopen.

2890 Op de vraag van de VVD over het versnellen van het adviestraject van de Gezondheidsraad geeft hij aan dat de provincie na het VGO–III–onderzoek wel geprobeerd heeft te lobbyen voor snelheid. Inmiddels heeft het college zich erbij neergelegd dat het advies pas in november komt en dat het niet realistisch is om te verwachten dat het eerder verschijnt.

2895 Het CDA vroeg of er al meer bekend is over het komende advies. Gedeputeerde Beemsterboer geeft aan dat er voor de zomer een deelantwoord wordt verwacht, maar dat het college verwacht dat dit nog onvoldoende duidelijkheid zal bieden. Daarom kijkt GS vooral uit naar het volledige advies in november. Hij benadrukt dat hij niet kan vooruitlopen op de inhoud van het onderzoek.

2900 Vervolgens beantwoordt hij een aantal technische vragen van Volt. Over het tijdspad geeft gedeputeerde Beemsterboer aan dat de besluitvorming rond het advies van de Gezondheidsraad in november mogelijk ongemakkelijk samenvalt met het proces rond de omgevingsverordening voor 2026. Dat maakt het spannend om te bepalen of en hoe er nog tijdig op het Gezondheidsraadadvies kan worden geacteerd. Ook dat is afhankelijk van de inhoud van het advies.

2905 Op de vraag van Volt wat het college gaat doen als ook in november geen duidelijkheid komt, erkent gedeputeerde Beemsterboer dat dit een terechte en lastige kwestie is. Hij weet op dit moment nog niet wat GS in dat scenario zou doen, maar erkent dat het een vervelende situatie zou zijn.

2910 Over de suggestie van Volt om te onderzoeken of er een compensatieregeling mogelijk is voor geitenhouders vanwege de langdurige onzekerheid, zegt gedeputeerde Beemsterboer dat daar tot nu toe niets mee is gedaan. Wel geeft hij aan dat dit onderwerp mogelijk kan worden ingebracht in een

volgend overleg met de minister, bijvoorbeeld in IPO-verband. Wat daaruit zou kunnen voortkomen, kan hij nog niet zeggen.

2915 Tot slot reageert gedeputeerde Beemsterboer op de vraag of woningbouwprojecten worden geraakt door de geitenstop. Volgens hem moet bij nieuwe woningbouw al rekening worden gehouden met de afstandsnormen zoals vastgelegd in het moratorium. Die normen zijn niet gewijzigd sinds het VGO-III-onderzoek. Daardoor zouden er in principe geen extra vertragingen ontstaan als gevolg van het beleid.

2920 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat een deel van haar vragen nog niet is beantwoord. Ze doelt daarbij op de situatie rond woningbouw. Haar vraag is of er sprake is van wederkerigheid: als er geen nieuwe geitenbedrijven mogen komen in de buurt van woonwijken, mogen er dan ook geen woonwijken worden gebouwd in de buurt van bestaande geitenbedrijven? En kunnen geitenbedrijven eventueel verplaatst worden als dat nodig is?

2925 Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat bij de aanleg van nieuwe woonwijken rekening moet worden gehouden met het bestaande afstandscriterium van twee kilometer tot geitenhouderijen. Dat was al het geval en is niet gewijzigd. Voor geitenbedrijven geldt op dit moment dat er geen mogelijkheid tot verplaatsing is. De provincie heeft daarvoor momenteel geen beleidsruimte.

2930 Verplaatsing van woonwijken is evenmin aan de orde.

2935 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) herinnert eraan dat één van haar vragen nog niet is beantwoord. Zij wil weten of Gedeputeerde Staten, samen met andere provincies, wil inzetten op een landelijk beleid dat perspectief biedt aan agrarische ondernemers die geraakt worden door het geitenmoratorium. Ze wijst erop dat sommige provincies het moratorium al hebben opgeheven, wat de situatie extra complex maakt.

2940 Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat dit onderwerp besproken wordt in IPO-verband, waar provincies samenwerken. Daarbij wordt ook gekeken naar de gevolgen van het moratorium. Hij merkt wel op dat het lastig is om tot een eenduidig landelijk beleid te komen, omdat niet alle provincies een geitenstop hanteren. Dat maakt het vraagstuk ingewikkeld.

Tweede termijn commissie

2945 De heer **Vendrig** (BBB) concludeert dat er geen meerderheid is – ook geen gewogen een derde minderheid – om het voorstel tot agendering van het beëindigen van het geitenmoratorium door te zetten. Daarmee constateert hij dat zijn initiatief op dit moment niet verder komt.

2950 Hij spreekt zijn teleurstelling uit over het feit dat er voor geitenhouders op korte termijn weinig verandert. Volgens de heer Vendrig is het meest valide tegenargument dat als het moratorium nu zou worden opgeheven en er later toch negatieve onderzoeksresultaten volgen, het beleid mogelijk weer moet worden teruggedraaid. Hij verwacht in dat geval, net als het CDA, dat er dan maatwerk per bedrijf zal worden toegepast.

2955 De heer Vendrig geeft aan uit te kijken naar de uitkomsten van het deelonderzoek dat mogelijk voor de zomer verschijnt, maar vreest dat er opnieuw gewacht moet worden tot november. Hij vindt dat lang duren, maar erkent dat dit op dit moment de realiteit is waar men het mee moet doen.

2960 De heer **Van Tiggelen** (PVV) verwijst naar het onderzoeksrapport, waarin wordt aanbevolen om het onderzoek periodiek te herhalen, met een frequentie van drie tot vier jaar. Daarnaast adviseert het rapport om de bedrijfsvoering aan te passen om blootstelling aan bepaalde bacteriën te verminderen. Volgens de heer Van Tiggelen moet de provincie deze aanbevelingen gewoon opvolgen. Hij herhaalt het standpunt van de PVV dat het niet acceptabel is dat
2965 geitenhouders al zo lang in onzekerheid verkeren. De tijdsduur waarin zij worden “aan het lijntje gehouden” noemt hij onfatsoenlijk.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

2970 **7 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer**

Rondvraag inzake stand van zaken Steun aan de wildopvang, ingediend door Partij voor de Dieren

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) wijst op twee eerder aangenomen moties door Provinciale Staten:

- 2975
1. De provincie moet de regie nemen en samen met gemeenten zoeken naar een structurele oplossing voor de financiële tekorten bij de dertien wildopvangcentra.
 2. Er moet een bestedingsvoorstel komen van €400.000 om opvangcentra die in zwaar weer verkeren tijdelijk te ondersteunen. Totdat er een structurele oplossing gevonden is door gezamenlijke overheden.

2980

Recent heeft de provincie een brief ontvangen van Wildopvang De Bonte Piet, mede namens andere opvangcentra. Volgens de Partij voor de Dieren blijkt hieruit dat het huidige bestedingsvoorstel niet in lijn is met de bedoelingen van de moties. Ook zou de provincie geen duidelijke regie tonen richting een structurele oplossing.

2985

De Partij voor de Dieren stelt daarom vier vragen aan het college:

1. Wat is de huidige stand van zaken rond het bestedingsvoorstel en de regie op een structurele oplossing?
2. Klopt het dat de wildopvangcentra niet zijn betrokken bij de gesprekken? En zo ja, waarom zijn zij buitengesloten?
- 2990 3. Is het juist dat het bestedingsvoorstel niet direct ten goede komt aan de opvangcentra zelf?
4. Wanneer wordt er een bestedingsvoorstel gedeeld met de wildopvangcentra en met de commissie Landelijk Gebied?

2995

De fractie benadrukt dat de lasten voor opvangcentra toenemen en dat structurele steun vanuit de overheid noodzakelijk is.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft in reactie op de eerste vraag aan dat er op 15 januari 2025 een overleg georganiseerd is met wethouders van gemeenten, vertegenwoordigers van het ministerie,
3000 de wildopvang en dierenorganisaties. Volgens gedeputeerde Beemsterboer was dit een goed gesprek en is er op basis daarvan een conceptbeleidsvoorstel opgesteld, gericht op het verbeteren van de kwaliteit en ondersteuning van de wildopvang in Noord-Holland.

Het voorstel is ook besproken met een vertegenwoordiger van de wildopvang en op 11 april 2025

3005 opnieuw met een afvaardiging van het Rijk en enkele wethouders. Daar is volgens gedeputeerde Beemsterboer positief op gereageerd.

Tegelijkertijd wijst hij op onzekerheid over de financiële dekking. Die hangt samen met de motie die bij de korte termijn agenda is ingediend (motie M40–2025), waarin al een deel van het budget
3010 werd genoemd. Daardoor is nog niet helemaal duidelijk of er ook dekking is voor de uitvoering van de motie over de wildopvang. Deze onzekerheid is ook besproken met gemeenten en het ministerie. Belanghebbenden zijn volgens hem in elk geval betrokken bij het proces.

Het bestedingsvoorstel is bedoeld om direct ten goede te komen aan de wildopvang en de
3015 verbetering van de kwaliteit daarvan. Hiervoor is een verdeelsleutel opgesteld voor de bestaande wildopvanglocaties (Stichting DierenLot en Wildopvang Nederland)in de provincie. Deze verdeelsleutel is afgestemd met organisaties die inhoudelijke kennis hebben van wildopvang. Ook meent de gedeputeerde met de dierenambulance.

3020 Op de vraag wanneer het bestedingsvoorstel gedeeld wordt met de wildopvang, antwoordt gedeputeerde Beemsterboer dat er al een concept is gedeeld met de vertegenwoordigers van de Wildopvangcentra. De vervolgstappen hangen af van de afhandeling van motie M40–2025 in het kader van de korte termijn agenda.

3025 Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) wijst op het feit dat de dekking in de motie echt bedoeld is voor de wildopvangcentra, niet de dierenambulance.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat er gesproken is met (Stichting DierenLot en Wildopvang Nederland) en inderdaad niet met de dierenambulance.

3030

Rondvraag inzake Stikstof, ingediend door PvdA

De heer **Wallaart** (PvdA) reageert op het op 25 april 2025 gepresenteerde stikstofbeleid van het
3035 kabinet, het zogenoemde ‘startpakket Nederland van het slot’. Dit beleid is toegelicht door landbouwminister Femke Wiersma en stelt onder andere voor om de wettelijke deadline voor het halen van stikstofdoelen met vijf jaar uit te stellen, van 2030 naar 2035.

De heer Wallaart wijst op de kritiek van IPO–voorzitter Ina Adema, uitgesproken in Nieuwsuur op
3040 24 april. Volgens mevrouw Adema schiet het kabinetsvoorstel tekort in het garanderen van een daling van de stikstofuitstoot en natuurherstel. Daarmee zou het pakket onvoldoende basis bieden voor het weer op gang brengen van de vergunningverlening. Ook GS heeft eerder benadrukt dat structurele daling van stikstofuitstoot en herstel van natuurvoorwaarden noodzakelijk zijn om Nederland “van het slot” te halen.

3045

De PvdA maakt zich zorgen over het aanhoudende gebrek aan duidelijkheid rond de stikstofaanpak. Die onzekerheid schaadt niet alleen de natuur, maar ook belangrijke
3050 maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, infrastructuur en de energietransitie. Deze opgaven lopen ook in Noord–Holland ernstige vertraging op zolang de vergunningverlening stagneert.

De heer Wallaart stelt daarom de volgende vragen aan gedeputeerde Beemsterboer:

1. Hoe duidt GS het gepresenteerde *'startpakket Nederland van het slot'*?
2. Wat is het oordeel van GS over dit voorstel van het kabinet?
- 3055 3. Hoe kijkt GS aan tegen de uitspraken van IPO-voorzitter Adema, waaronder haar teleurstelling dat Nederland waarschijnlijk vóór de zomer niet van het slot gaat?
4. Welke gevolgen verwacht GS voor de Noord-Hollandse ambities op het gebied van woningbouw, infrastructuur en energietransitie?
- 3060 5. Welke formele of informele reacties heeft GS ontvangen van het Rijk naar aanleiding van de brandbrief van 22 april, die samen met gebiedspartijen is verzonden?

De heer Wallaart benadrukt dat duidelijkheid op korte termijn nodig is om maatschappelijke en ecologische doelen in Noord-Holland haalbaar te houden.

- 3065 Gedeputeerde **Beemsterboer** licht toe dat het gepresenteerde startpakket 'Nederland van het slot' voortkomt uit de stikstofcrisis die opnieuw is verergerd na de uitspraak van de Raad van State op 18 december 2024. Die uitspraak maakte intern salderen onmogelijk, waardoor de vergunningverlening in grote delen van het land vrijwel volledig is stilgevallen, met name rondom stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Naar aanleiding daarvan is een ministeriële commissie
- 3070 ingesteld, met de opdracht om deze impasse te doorbreken.

- In IPO-verband, en dus ook vanuit Noord-Holland, is er nadrukkelijk op aangedrongen om uiterlijk voor de zomer tot nieuwe vergunningverlening te komen. Het gepresenteerde pakket bevat volgens gedeputeerde Beemsterboer enkele goede procesmatige stappen in die richting. Er zijn duidelijke
- 3075 lijnen uitgezet binnen twee nationale sporen, waarbij vooral het eerste spoor, gericht op kortetermijnmaatregelen, hoopgevend is. Wel constateert hij dat het spoor richting Europa nog beperkt is uitgewerkt. Het grootste knelpunt blijft echter het ontbreken van financiële middelen. In de Voorjaarsnota is geen structurele dekking opgenomen voor de uitvoering van het voorgestelde beleid. Daarmee komt de ambitie om vóór de zomer weer vergunningen te kunnen verlenen in
- 3080 gevaar. De verwachting is dat er pas ná de zomer meer duidelijkheid komt, mogelijk pas in augustus. Dat heeft volgens gedeputeerde Beemsterboer directe gevolgen voor de uitvoering van provinciale taken als vergunningverlener.

- Binnen het college van GS is het voorstel van het kabinet nog niet formeel besproken. Er ligt nog
- 3085 geen definitief standpunt, en het is ook nog niet duidelijk of dit onderwerp als agendapunt wordt geagendeerd. Gedeputeerde Beemsterboer geeft dus vooral een procesmatige inkleuring vanuit zijn rol als gedeputeerde en vanuit de inzet in IPO-verband. Volgens hem is het probleem helder: zonder financiële onderbouwing blijft het beleid hangen in goede bedoelingen.

- 3090 De gevolgen voor Noord-Holland zijn concreet en aanzienlijk. De vertraging in vergunningverlening raakt niet alleen woningbouwprojecten, infrastructuur en de energietransitie, maar ook tal van andere initiatieven. Denk aan duurzame investeringen door agrarische of industriële bedrijven en zelfs vergunningen voor evenementen zoals wandeltochten of herdenkingen. Zodra er sprake is van stikstofdepositie nabij Natura 2000-gebieden, komt het
- 3095 project stil te liggen. Deze boodschap is herhaaldelijk onder de aandacht van het kabinet gebracht, samen met gemeenten en waterschappen. Volgens gedeputeerde Beemsterboer heeft het Rijk laten weten dat men zich van deze impact bewust is, maar dat er op dit moment geen aanvullende maatregelen zijn aangekondigd. Alles wijst erop dat verdere besluitvorming afhankelijk is van

budgettaire ruimte.

3100

Wat betreft de brandbrief van 22 april, die samen met gebiedspartijen is verstuurd, meldt gedeputeerde Beemsterboer dat hierop tot nu toe geen formele of informele reactie is ontvangen vanuit het Rijk.

3105

Gedeputeerde **Kocken** vult aan dat de brandbrief van 22 april 2025 tijdens een werkbezoek opnieuw onder de aandacht is gebracht bij de (interim) directeur-generaal Visserij en Natuur. Dat gebeurde tijdens een bezoek aan de Schoorlse Duinen. Daaruit bleek dat het ministerie de brief al had ontvangen en de inhoud bekend was. Volgens gedeputeerde Kocken is dat op zichzelf positief, omdat het college met de brief vooral heeft willen benadrukken dat de situatie in Noord-Holland afwijkt van die in andere provincies. De problemen zijn urgenter en complexer, juist vanwege de ruimtedruk en het grote aantal projecten dat wacht op duidelijkheid.

3110

3115

Hoewel er dus contact is geweest en de boodschap is overgekomen, is er nog geen sprake van aanvullende financiële steun vanuit het Rijk. Volgens gedeputeerde Kocken moet daar ook niet automatisch op gerekend worden. Het belangrijkste doel van de brief was om het unieke karakter van de Noord-Hollandse opgaven stevig onder de aandacht te brengen bij het ministerie, en in dat opzicht is de actie geslaagd.

3120

De **voorzitter** constateert dat beide rondvragen afdoende zijn beantwoord.

Schorsing van 15.47 tot 16.01 uur.

8 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)

3125

8.a Natuur: Discussienota SP over het redden van de blauwe kiekendief (B-agenda commissie Landelijk Gebied 12-05-2025)

Behandelveorstel: De commissie kan met elkaar en met de gedeputeerde de discussienota, en in het bijzonder de aan de commissie gerichte vragen, bespreken.

3130

De heer **Bos** spreekt in namens Vogelbescherming Nederland en vestigt de aandacht op de zorgwekkende situatie van de Blauwe Kiekendief, een zeldzame roofvogel die ooit veel voorkwam in het Waddengebied. In de jaren negentig broedden er nog meer dan honderd paren op de Waddeneilanden, maar tegenwoordig zijn er nog minder dan vijf. Volgens de heer Bos is het voor de soort al "lang 12.05 uur", waarmee hij aangeeft dat directe actie nodig is om deze vogelsoort van uitsterven in Nederland te redden.

3135

3140

De heer Bos legt uit dat Vogelbescherming Nederland al meer dan twintig jaar samenwerkt met verschillende partijen om de situatie van de Blauwe Kiekendief te verbeteren. Alle opgedane kennis is samengebracht in een nieuw en actueel beschermingsplan: *Blauwdruk voor de Blauwe Kiekendief*. Hierin staat duidelijk omschreven wat nodig is om de soort te behouden voor het Waddengebied. Hij erkent dat dit een moeilijke opgave is, maar benadrukt dat er geen alternatief is.

Het plan bestaat uit twee sporen die tegelijkertijd moeten worden uitgevoerd:

1. Aanpassing van het duinbeheer

3145

De Blauwe Kiekendief broedt in de duinen. Daar vormt begrazing momenteel een belangrijk onderdeel van het natuurbeheer. De heer Bos stelt echter dat begrazing en kiekendieven

slecht samengaan. Daarom is maatwerk nodig in het duinbeheer. Concreet pleit hij voor een combinatie van onbegraasde stukken duin en gebieden met verschillende vormen van begrazing, zoals winterbegrazing en wisselbegrazing. Deze vormen moeten worden opgenomen in de beheerplannen, met name voor Texel. Zo kan het duingebied weer aantrekkelijk worden als broedgebied voor de Blauwe Kiekendief.

3150

2. **Verbeteren van voedselbeschikbaarheid in het boerenland**

Buiten het broedseizoen moet de Blauwe Kiekendief voldoende voedsel kunnen vinden in het boerenland. Vogelbescherming Nederland heeft hiervoor onderzoek gedaan door meer dan dertig jonge kiekendieven van zenders te voorzien. Uit dit onderzoek blijkt dat de overlevingskansen schrikbarend laag zijn. Binnen twee maanden na het zenderen was de helft van de vogels al dood. Uiteindelijk overleefde geen enkele vogel. De voornaamste doodsoorzaak bleek voedselgebrek.

3155

De heer Bos concludeert hieruit dat het boerenland op dit moment onvoldoende geschikt is als leefgebied voor de kiekendief. Hij pleit daarom voor het instellen van speciale kiekendiefgebieden, waar het voedselaanbod — vooral veldmuizen — actief wordt vergroot. Als voorbeeld noemt hij de hamsterreservaten in Zuid-Limburg, waar gericht beheer heeft geleid tot meer prooidieren en dus meer roofvogels. Een soortgelijke aanpak zou ook voor de Blauwe Kiekendief kunnen werken.

3160

Tot slot benadrukt de heer Bos dat de staat van instandhouding van de Blauwe Kiekendief al sinds ongeveer 2006 zorgwekkend is. In Natura 2000-gebieden die speciaal voor deze soort zijn aangewezen, worden de instandhoudingsdoelen bij lange na niet gehaald. Hij doet daarom een dringend beroep op het Rijk en op de provincies om hun verantwoordelijkheid te nemen. Alleen met een gezamenlijke inzet en het uitvoeren van het voorgestelde tweesporenbeleid kan de soort worden gered.

3165

3170

Vogelbescherming Nederland wil hierbij graag meedenken en bijdragen, maar de tijd dringt. Volgens de heer Bos is dit écht de laatste kans om te voorkomen dat de Blauwe Kiekendief als broedvogel volledig uit Nederland verdwijnt. Alles wat nodig is, staat in het plan. Nu is het moment om over te gaan tot actie.

3175

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Dijksen** (SP) vraagt aan de heer Bos wat volgens Vogelbescherming Nederland meer impact heeft: het instellen van kiekendievenreservaten of het extensiveren van de landbouw. Hij wil ook weten welke maatregel op korte termijn het snelste resultaat oplevert.

3180

De heer **Bos** antwoordt dat algemene extensivering van de landbouw zeer wenselijk is. Dit zou niet alleen goed zijn voor de Blauwe Kiekendief, maar ook voor andere soorten die afhankelijk zijn van het boerenland, zoals weidevogels. Toch benadrukt de heer Bos dat de situatie van de Blauwe Kiekendief zo dringend is, dat snelle maatregelen nodig zijn. Daarom acht hij het instellen van speciale kiekendiefengebieden — met veel veldmuizen als voedselbron — effectiever op korte termijn. Hij verwijst opnieuw naar de hamsterreservaten in Zuid-Limburg als voorbeeld van succesvol beheer. Zo'n aanpak kan volgens de heer Bos sneller resultaat opleveren dan het grootschalig veranderen van het hele landbouwsysteem.

3185

De heer **Mantel** (JA21) vraagt hoe groot een zogenoemd kiekendiefreservaat moet zijn om echt effect te hebben op de stand van de Blauwe Kiekendief.

3190

De heer **Bos** legt uit dat hij zich baseert op de hamsterreservaten in Zuid-Limburg. Deze zijn begin deze eeuw ingericht en bedoeld voor de bescherming van de hamster. Als bijeffect kwamen er ook veel veldmuizen en vogels voor. De grootte van deze gebieden varieert van enkele tientallen
3195 hectares, bijvoorbeeld 40 of 60 hectare. De heer Bos waarschuwt wel dat het woord 'reservaat' gevoelig kan liggen. Het gaat volgens hem niet om de benaming, maar om het creëren van gebieden met veel prooien, zoals veldmuizen. Volgens de heer Bos zou een oppervlakte van minstens enkele hectaren al een goed begin zijn. Bij voorkeur gaat het om gebieden van enkele tientallen hectares. Kleinere gebieden dan vijf hectare zijn volgens hem waarschijnlijk niet effectief. Grotere gebieden
3200 zijn beter, omdat de kiekendief baat heeft bij ruimte.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt naar het verschil tussen de Blauwe en de Bruine Kiekendief. Ze wijst erop dat de situatie van de Bruine Kiekendief minder urgent lijkt, en wil weten of beide soorten dezelfde leefomstandigheden en voedsel nodig hebben.
3205 De heer **Bos** bevestigt dat beide soorten verwant zijn en ook op de Waddeneilanden voorkomen, maar benadrukt duidelijke ecologische verschillen. De Bruine Kiekendief leeft vooral in moerassige gebieden en jaagt boven rietvelden. Deze soort vangt meer jonge vogels en leeft in een ander milieu. De Blauwe Kiekendief leeft juist in drogere duingebieden en is gespecialiseerd in het jagen op muizen. Volgens de heer Bos bevinden de twee soorten zich dus in verschillende ecologische niches.
3210 De populatie van de Bruine Kiekendief neemt mogelijk licht af, maar staat niet op het punt van verdwijnen. De Blauwe Kiekendief daarentegen bevindt zich volgens de heer Bos wél aan de rand van uitsterven in Nederland, waardoor de situatie voor deze soort veel urgenter is.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) merkt op dat de situatie complex is. Ze benoemt dat de voedselsituatie per eiland verschilt. Op Texel speelt de woelmuis een belangrijke rol, terwijl op Terschelling vooral konijnen als prooi dienen. Ook geeft ze aan dat beheer in duingebieden nodig blijft vanwege de toenemende vegetatie.
3215

De heer **Bos** bevestigt deze complexiteit. Hij legt uit dat het beschermingsplan voor de Blauwe Kiekendief uit twee sporen bestaat: duinbeheer tijdens het broedseizoen en voedselvoorziening in het landbouwgebied buiten het broedseizoen. In het duinbeheer zijn volgens de heer Bos zeker
3220 aanpassingen nodig, ook vanwege vegetatiegroei.

Per eiland verschilt de voedselsituatie sterk. Op Texel is de Noordse woelmuis een belangrijke prooi. Op Terschelling komt deze muis niet voor, net als de gewone veldmuis. Daar leven de kiekendieven vooral van andere soorten muizen, zoals de rosse woelmuis en de dwergmuis, en zijn
3225 ze meer afhankelijk van vogels als prooi.

Toch is er één duidelijke overeenkomst: jonge kiekendieven verlaten na het broedseizoen de eilanden en trekken naar het vasteland. Daar zijn veldmuizen cruciaal als voedselbron. De heer Bos benadrukt dat op het vasteland juist daar het probleem ligt. Veel jonge kiekendieven vinden daar onvoldoende voedsel en sterven binnen korte tijd. Daarom is ingrijpen op beide sporen nodig om de
3230 soort te behouden.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt of het inrichten van een reservaat voor de Blauwe Kiekendief ten koste gaat van andere natuurdoelen in hetzelfde gebied.

De heer **Bos** antwoordt dat dit afhangt van de locatie. Hij verwijst opnieuw naar de
3235 hamsterreservaten in Zuid-Limburg als voorbeeld. Deze reservaten zijn destijds ingericht in het agrarisch cultuurlandschap, niet in bestaande natuurgebieden. Dat gebeurde onder druk van Europese regelgeving, omdat Nederland de hamster niet mocht laten uitsterven.

3240 Voor de Blauwe Kiekendief stelt de heer Bos een vergelijkbare aanpak voor. De belangrijkste problemen voor de soort doen zich voor in de winter, wanneer kiekendieven voedsel zoeken in het boerenland. Volgens hem moeten maatregelen gericht op het vergroten van het muizenaanbod daarom ook plaatsvinden in agrarisch gebied, buiten bestaande natuurgebieden.

3245 De heer Bos benadrukt dat de term 'reservaat' gevoelig kan liggen. Het gaat volgens hem niet om een strikt afgebakend natuureservaat, maar om gebieden binnen het agrarisch cultuurlandschap waar gericht beheer plaatsvindt. Daar kunnen maatregelen worden geconcentreerd om de muizenpopulatie — en daarmee het voedselaanbod — voor de Blauwe Kiekendief te verbeteren, zonder dat andere natuurdoelen worden geschaad.

3250 Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) vraagt of er in Noord-Holland, buiten Texel, kansrijke gebieden zijn voor maatregelen zoals speciale voedselrijke gebieden voor de Blauwe Kiekendief. Ook wil zij weten of hierover al overleg plaatsvindt.

3255 De heer **Bos** antwoordt dat hij dit moeilijk kan beoordelen, omdat hij geen gedetailleerd inzicht heeft in de situatie in Noord-Holland buiten Texel. Daarom is hij juist aanwezig bij deze bijeenkomst: om het onderwerp onder de aandacht te brengen en te bespreken wat er nodig is. De heer Bos legt uit dat Vogelbescherming Nederland in het beschermingsplan op hoofdlijnen beschrijft wat er misgaat met de Blauwe Kiekendief en welke aanpak nodig is. Hij hoopt dat de provincie Noord-Holland deze informatie meeneemt in het eigen natuur-, ruimtelijk of landbouwbeleid en verdere mogelijkheden onderzoekt.

3260 De heer **Wallaart** (PvdA) herinnert aan de eerder genoemde druk vanuit Brussel. Hij vraagt of Vogelbescherming Nederland overweegt om, net als bij de weidevogels, ook voor de Blauwe Kiekendief een juridische klacht in te dienen bij de Europese Commissie.

3265 De heer **Bos** antwoordt dat een juridische klacht geen stap is die de organisatie lichtvaardig neemt. In 2016 diende Vogelbescherming een klacht in over het weidevogelbeleid, maar dat gebeurde pas na jarenlang aandringen en onvoldoende vooruitgang op het weidevogeldossier. Volgens de heer Bos draagt Nederland een internationale verantwoordelijkheid voor soorten als de grutto en de kievit.

3270 Voor de Blauwe Kiekendief speelt zeker ook een juridische dimensie. Als deze soort als broedvogel verdwijnt uit Nederland, zal dat volgens de heer Bos in Brussel niet onopgemerkt blijven. Toch benadrukt hij dat Vogelbescherming dergelijke trajecten het liefst vermijdt. Juridische stappen zijn zwaarwegend en geen eerste keuze. De voorkeur ligt bij samenwerking en beleidsmaatregelen die de soort tijdig kunnen redden.

3275 De heer **Klein** (ChristenUnie) raagt of het stimuleren van de Blauwe Kiekendief risico's oplevert voor weidevogels, aangezien het ook een roofvogel is.

3280 De heer **Bos** erkent dat Blauwe Kiekendieven in het verleden weidevogelkuikens hebben gegeten, met name toen ze in de polder van Texel voorkwamen, waar toen nog veel weidevogels leefden. Hij wijst er echter op dat predatie van weidevogels een complex probleem is met meerdere roofdieren als oorzaak. Volgens de heer Bos is de populatie van de Blauwe Kiekendief momenteel zo klein, dat deze geen noemenswaardige invloed heeft op weidevogels. Op korte termijn verwacht hij daarom geen nadelig effect van beschermingsmaatregelen voor de kiekendief op de weidevogelstand.

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) vraagt of Vogelbescherming Nederland met de provincie overlegt over het extensiveren van de landbouw naar een meer natuurinclusieve vorm.

3285 De heer **Bos** antwoordt dat Vogelbescherming zich op verschillende manieren inzet voor wat zij noemen 'vogelvriendelijke landbouw'. Extensivering is daarbij een belangrijk onderdeel. Er is regelmatig contact met provincies, vooral met provincies die prioriteit geven aan weidevogelbescherming, zoals Noord-Holland. Toch geeft de heer Bos aan dat er op dit moment geen specifiek gesprek loopt met de provincie Noord-Holland over het extensiveren van de

3290 landbouw als breed thema. Wel werkt Vogelbescherming actief mee aan het Aanvalsplan Grutto, onder leiding van Pieter Winsemius. Dat plan omvat de inrichting van 36 gebieden in Nederland, ook in Zuid-Holland, met als doel het herstel van de weidevogelpopulatie. Extensivering speelt in die gebieden een belangrijke rol.

Op de vervolgvraag van mevrouw **Van Aesch** (PvdD) of deze aanpak ook kansen biedt voor de

3295 Blauwe Kiekendief, antwoordt de heer **Bos** dat het hier om verschillende leefgebieden gaat. De grutto leeft vooral in natte veenweidegebieden, terwijl de Blauwe Kiekendief in de zomer broedt in droge duingebieden en in de winter voedsel zoekt in droge, muizenrijke landschappen. Voor de kiekendief is dus een andere aanpak nodig, gericht op andere typen gebieden dan bij de grutto.

3300 De heer **Dijksen** (SP) vraagt of het klopt dat in gebieden met agrarisch natuurbeheer (ANLb) niet meer muizen worden gevangen dan in regulier beheerde gebieden. Hij wil weten of dit betekent dat het huidige ANLb-stelsel weinig bijdraagt aan de bescherming van de Blauwe Kiekendief. De heer **Bos** noemt dit een complexe vraag. Hij legt uit dat dankzij zenderonderzoek duidelijk is

3305 hoe kiekendieven het landschap gebruiken. Binnen het ANLb-stelsel kunnen boeren tegen betaling maatregelen nemen om natuur te ondersteunen. Sommige van deze maatregelen zijn specifiek gericht op de Blauwe Kiekendief en zorgen ook voor een hogere muizendichtheid. Toch maken Blauwe Kiekendieven daar relatief weinig gebruik van. Ze jagen liever boven kort gemaaid, intensief grasland. De reden is dat muizen in dat landschap beter zichtbaar én

3310 hoorbaar zijn, zeker in de winter. In ANLb-gebieden is de vegetatie vaak hoger en ruiger, waardoor muizen lastiger te vangen zijn.

De heer Bos benadrukt dat individuele of verspreide maatregelen weinig effect hebben. Kiekendieven maken wél gebruik van gebieden waarin meerdere maatregelen geconcentreerd en aaneengesloten liggen — zoals in de hamsterreservaten. Daar is de schaal groot genoeg en het

3315 landschap geschikt.

Hij verwijst tot slot naar de ecologische evaluatie van het agrarisch natuurbeheer, verschenen in maart. Ook daarin staat dat clustering van maatregelen essentieel is voor succes. Verspreide, kleinschalige maatregelen bieden onvoldoende voordeel voor soorten zoals de Blauwe Kiekendief.

3320 De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Bos voor zijn inspraak.

Eerste termijn commissie

De heer **Dijksen** (SP) opent zijn bijdrage met een beeldende oproep: stel u voor dat u een jonge

3325 Blauwe Kiekendief bent, net uit het ei gekropen in de Texelse duinen. Door een gebrek aan voedsel en veilige dekking, veroorzaakt door intensieve landbouw, ziet u uw broers en zussen één voor één sterven. Deze metafoor gebruikt de heer Dijksen om de dramatische situatie van de soort onder de aandacht te brengen.

3330 Sinds 2019 zijn 38 jonge kiekendieven gezenderd. Geen enkele daarvan heeft tot nu toe een broedsel voortgebracht. De heer Dijksen vreest zelfs dat er dit jaar mogelijk geen enkel

broedgeval meer plaatsvindt binnen Noord-Holland. Volgens hem wijst dit op een dieper probleem: het landschap, de landbouw en het natuurbeheer functioneren niet meer als leefomgeving voor soorten als de Blauwe Kiekendief.

3335

De heer Dijkxen waarschuwt dat als Noord-Holland niet snel ingrijpt, het de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) niet haalt. Net als bij de weidevogels zal dat Europese maatregelen uitlokken. Volgens hem kiest Gedeputeerde Staten nu voor afwachten in plaats van actief handelen. Stilzitten en uitstellen brengen de landbouw juist verder in de knel door toekomstige Europese verplichtingen.

3340

Daarom pleit de heer Dijkxen voor concrete maatregelen:

- Het instellen van voedselrijke gebieden voor kiekendieven (bij voorkeur niet aangeduid als 'reservaten' vanwege gevoeligheid rond die term);
- Gebruik van natuurlijke begrazing in duinen, bijvoorbeeld door konijnen of reeën in plaats van zwaar vee;
- Terugbrengen van braakleggingen als vorm van sabbatsjaar voor de grond;
- Serieuze stappen richting extensivering van de landbouw, om natuur en boeren bestaanszekerheid te geven.

3350

De heer Dijkxen benadrukt dat pleisters plakken op een kapot systeem geen oplossing meer is. Hij roept alle partijen op om hun verantwoordelijkheid te nemen en vandaag duidelijk kleur te bekennen. De urgentie is hoog: als de politiek blijft uitstellen, betalen de Blauwe Kiekendief én de landbouw uiteindelijk de prijs.

3355

De heer **Dijk** (CDA) bedankt de heer Dijkxen (SP) voor het opstellen van de discussienota en voor zijn beeldende en betrokken bijdrage. Het CDA erkent dat de Blauwe Kiekendief een indrukwekkende roofvogel is en dat het zorgelijk is dat deze soort uit Noord-Holland dreigt te verdwijnen.

3360

Tegelijkertijd plaatst de heer Dijk kanttekeningen bij de haalbaarheid van ingrijpende maatregelen. Volgens hem is het de vraag of het überhaupt nog mogelijk is om het tij te keren, gezien de sterke achteruitgang van de populatie. Hij vraagt zich af of het niet te laat is voor grootschalig ingrijpen.

3365

Hoewel het CDA bereid is om samen met de SP naar oplossingen te zoeken, spreekt de heer Dijk zich duidelijk uit tegen grote aanpassingen in het agrarisch landschap. Het CDA ziet het bijvoorbeeld niet zitten om via braaklegging een kiekendiefgebied te realiseren.

3370

Tot slot is de heer Dijk benieuwd hoe Gedeputeerde Staten (GS) dit vraagstuk beoordelen. Hij vraagt of GS nog andere oplossingsrichtingen ziet dan de voorstellen die tot nu toe zijn besproken.

3375

Mevrouw **Bakker** (VVD) dankt de heer Dijkxen (SP) voor het agenderen van dit onderwerp. De VVD steunt de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn en onderstreept het belang van het koesteren van natuurgebieden. Tegelijkertijd constateert mevrouw Bakker dat de natuur in Noord-Holland kwetsbaar is en dat de biodiversiteit afneemt.

3380 Volgens deskundigen profiteert de Blauwe Kiekendief onvoldoende van het huidige natuurbeleid. Mevrouw Bakker erkent dat deze soort bescherming verdient. Daarbij wijst zij erop dat de meest geschikte gebieden voor maatregelen niet in bestaande natuurgebieden liggen, maar in het agrarisch cultuurlandschap. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging.

3385 Mevrouw Bakker roept Gedeputeerde Staten op om mogelijkheden te onderzoeken binnen de bestaande randvoorwaarden. Ze vraagt om inzicht in de balans tussen natuurwinst en mogelijke nadelen, zoals het risico op een muizenplaag.

3390 Tot slot benadrukt mevrouw Bakker dat de Blauwe Kiekendief niet het enige aandachtspunt is in het Noord-Hollandse natuurbeleid. Daarom pleit zij voor een bredere, integrale afweging bij het bepalen van maatregelen.

3395 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) uit haar zorgen over het voorstel om grote gebieden van tientallen hectares in te richten voor de Blauwe Kiekendief. Ze vraagt zich af of dit agrarisch natuurbeheer moet worden, wie dat dan gaat betalen en of er überhaupt genoeg ruimte is in Noord-Holland, aangezien er al 27% grondtekort is voor bestaande opgaven.

3400 In plaats van nieuwe gebieden inrichten, stelt mevrouw **Sijbenga** voor om beter naar bestaand beheer te kijken. In duingebieden zou meer rekening kunnen worden gehouden met de kiekendief, en ook binnen akkerbouwgebieden zijn volgens haar mogelijkheden. Ze noemt als voorbeeld het laten staan van graanstopfels, wat vroeger muizen aantrok. Tegenwoordig gebeurt dat nauwelijks nog. Volgens haar moeten beheervormen weer voedselrijk worden voor de kiekendief.

3405 Verder stelt zij kritische vragen bij het voorstel van de SP om konijnen in te zetten als natuurlijke begrazers. Volgens haar zijn konijnen schaars geworden en is het stapelvoedsel voor de kiekendief verdwenen.

3410 De heer **Dijksen** (SP) reageert dat op andere Waddeneilanden al konijnen zijn uitgezet en dat ziekten zoals myxomatose — die de konijnenpopulatie hebben gedecimeerd — door de mens zijn geïntroduceerd. Hij vindt dat de mens daardoor ook verantwoordelijkheid draagt voor herstel. Hij bekritiseert het huidige duinbeheer met Black Angus-runderen, dat volgens hem meer gericht is op inkomsten dan op ecologisch herstel. De natuur heeft volgens hem juist behoefte aan de rol van konijnen als natuurlijke begrazers.

3415 Mevrouw **Sijbenga** (BBB) erkent dit punt en benadrukt dat ook zij zoekt naar oplossingen. Ze stelt dat het op Texel momenteel niet haalbaar is om alleen via konijnen of woelmuizen de soort te redden, omdat deze soorten vrijwel afwezig zijn. Daarom pleit zij voor een bredere, realistische aanpak die de voedselketen voor de kiekendief stapelt met meerdere soorten. Ze roept op tot samenwerking om praktische en haalbare oplossingen te vinden.

3420 Mevrouw **Jansen** (D66) reageert kritisch op het betoog van mevrouw **Sijbenga** (BBB). Ze uit haar verbazing over de voortdurende ontkenning van de bredere problemen in de landbouw. Volgens haar is het duidelijk dat de huidige landbouwpraktijk leidt tot schade aan natuur en voedselketens. Ze wijst op meerdere actuele zorgen: ganzen, geitenbedrijven en nu vogels en

3425 muizen. Mevrouw Jansen vraagt of mevrouw Sijbenga het met haar eens is dat een fundamenteel andere, meer natuurinclusieve landbouw nodig is om deze problemen structureel aan te pakken.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) erkent het probleem, maar nuanceert de oorzaak. Ze wijst erop dat bijvoorbeeld het verdwijnen van konijnen vooral komt door door mensen veroorzaakte ziekten
3430 zoals myxomatose — en dus niet door boeren. Ze benadrukt dat boeren al inspanningen leveren, zoals het aanleggen van akkerranden en winterakkers. Tegelijkertijd noemt ze het probleem van rattenplagen, dat volgens haar ontstaat door dergelijke maatregelen. Ze vraagt om begrip voor boeren als ondernemers, die hun brood verdienen met landbouw, en benadrukt dat grond schaars is. Ze pleit ervoor ook naar oplossingen in duingebieden te kijken, waar volgens haar nog
3435 veel winst te behalen is.

Mevrouw **Jansen** (D66) antwoordt dat ze het volledig eens is met het belang van maatregelen in de duinen. Tegelijkertijd benadrukt ze dat incidenten zoals een rattenplaag geen reden zijn om de structurele ecologische effecten van de landbouw buiten beschouwing te laten. Volgens haar
3440 moet de landbouwpraktijk fundamenteel anders en moet de sector verantwoordelijkheid nemen voor de ecologische gevolgen.

In haar reactie stelt mevrouw **Sijbenga** (BBB) dat het probleem van de afname van de Blauwe Kiekendief niet alleen in Nederland ligt, maar Europees speelt. Ze wijst op afnames in landen als
3445 Rusland, en benadrukt dat dit wijst op een breder probleem, niet uitsluitend veroorzaakt door Nederlands landbouwbeleid.

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) reageert op de opmerking van mevrouw Sijbenga (BBB) dat de achteruitgang van de Blauwe Kiekendief een internationaal probleem is. Volgens Statenlid Van
3450 Wijnen betekent dat niet dat Nederland niets hoeft te doen. Zij benadrukt dat er juist binnen Nederland veel mogelijkheden zijn om de situatie positief te beïnvloeden. Ze vraagt of mevrouw Sijbenga die kansen wil benutten.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) antwoordt dat zij zeker openstaat voor oplossingen, maar zich stoort aan het beeld dat boeren de oorzaak zouden zijn van de problemen met vogels in Nederland. Volgens
3455 haar is het belangrijk om breder te kijken dan alleen naar de landbouwsector.

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) merkt op dat zij zelf nog niet aan het woord is geweest en dus ook geen beschuldigingen heeft geuit. Ze roept mevrouw Sijbenga op om haar verongelijkheid
3460 over de positie van boeren los te laten. Volgens haar delen alle partijen het streven naar een toekomstbestendige landbouw.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) sluit zich aan bij dat streven. Ze geeft aan dat ze het behoud van vogels belangrijk vindt, maar dat ze het probleem in een breder verband bekijkt dan alleen vanuit de
3465 landbouw.

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de SP voor het agenderen van het onderwerp en erkent eerlijk dat hij niet goed bekend was met het verschil tussen de kiekendiefsoorten. Na het opzoeken van de
3470 Blauwe Kiekendief noemt hij het een indrukwekkend en mooi dier.

Hij beantwoordt enkele vragen uit de discussienota van de SP. Op de eerste vraag — of de Staten mee willen denken over oplossingen — antwoordt de heer Mantel volmondig ja. Wel plaatst hij kanttekeningen bij de haalbaarheid van een kiekendiefgebied van 40 tot 60 hectare. Volgens hem zou een dergelijke maatregel betekenen dat andere functies in het gebied niet meer mogelijk zijn. Hij pleit daarom voor het zoeken naar combinaties van functies, waarbij de bescherming van de kiekendief samengaat met andere belangen.

Daarnaast stelt de heer Mantel een alternatieve maatregel voor: het bijvoeren van jonge kiekendieven tijdens de opgroeifase. Hij vraagt of dit wellicht een praktische tijdelijke oplossing kan zijn.

Over de suggestie van de SP om meer zeggenschap te krijgen over faunabeheer, stelt de heer Mantel een verduidelijkende vraag: bedoelt de SP daarmee dat Provinciale Staten meer directe invloed moeten krijgen, bijvoorbeeld over jachtverboden?

De heer **Dijksen** (SP) licht toe dat het voorstel voortkomt uit zorgen over de jacht op fazanten, die een prooi vormen voor de Blauwe Kiekendief. Gedeputeerde Staten hebben aangegeven dat een jachtverbod landelijk geregeld is. Daarom wil de SP onderzoeken of Provinciale Staten in bepaalde gebieden en periodes meer zeggenschap kunnen krijgen.

Tot slot herinnert de heer **Mantel** (JA21) aan oud-Statenlid de heer Köhler, die zich destijds sterk maakte voor de herintroductie van konijnen in de duinen. Hij vraagt de gedeputeerde of het opnieuw uitzetten van duinkonijnen geen goed idee is.

De heer **Klein** (ChristenUnie) bedankt de SP voor het opstellen van de discussienota en noemt het waardevol dat de dramatische situatie van de Blauwe Kiekendief onder de aandacht wordt gebracht. Hij geeft aan dat de ChristenUnie bereid is om samen met de SP naar oplossingen te zoeken om de soort te behouden.

Tegelijkertijd benadrukt de heer Klein het belang van realisme. Hij wijst erop dat, net als bij andere natuurvraagstukken zoals bij de ganzen, niet alles volledig maakbaar is. Ook met een goed ingericht gebied is het gedrag van wilde dieren nooit volledig te sturen.

Voor wat betreft mogelijke oplossingen vertrouwt de ChristenUnie op de deskundigheid van experts, zoals de inspreker van Vogelbescherming Nederland. De heer Klein stelt dat het behoud van de Blauwe Kiekendief vraagt om herstel van de bredere ecologie, inclusief soorten als de Noordse woelmuis, konijnen en fazanten. Herstel van het volledige ecosysteem is volgens hem noodzakelijk, ook al is dat complex.

Over specifieke voorstellen uit de discussienota, zoals het inrichten van kiekendiefgebieden en het opnemen van maatregelen in beheerplannen, is de ChristenUnie terughoudender. De heer Klein vindt het idee van zo'n gebied interessant, maar wijst erop dat er waarschijnlijk al met deze soort rekening wordt gehouden in het huidige beheer. Hij nodigt de SP uit om concreet te maken wat er volgens hen nog ontbreekt in de huidige aanpak. Als duidelijk wordt wat er nog niet gebeurt voor muizen of kiekendieven, is de ChristenUnie bereid te bekijken of daar aanvullingen op nodig zijn.

3520 Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) bedankt de SP voor het opstellen van de discussienota en spreekt waardering uit voor het feit dat er nu eens concreet over natuur wordt gesproken aan de hand van een specifieke soort: de Blauwe Kiekendief in Noord-Holland. Volgens haar maakt zo'n casus goed zichtbaar hoe complex en onderling verbonden de ecologische ketens zijn.

3525 Ze deelt het eerder uitgesproken standpunt van de ChristenUnie dat het beschermen van de soort vraagt om inzicht in het hele ecosysteem. Statenlid Van Wijnen kiest voor een optimistische benadering. Ze noemt als inspirerend voorbeeld het herstel van de ooievaar in Nederland. Rond 1982 was daar nog slechts één broedpaar van over, maar door doelgericht beleid is de soort nu weer op veel plekken te zien — zelfs in stedelijke gebieden zoals Amstelveen. Dat laat volgens haar zien dat herstel mogelijk is, mits er gericht en gezamenlijk wordt opgetreden.

3530 Ze roept andere partijen op om voorbij de houding van “moeilijk, misschien te laat” te komen en in plaats daarvan te kijken naar wat er wél mogelijk is. Volgens haar liggen er kansen om het tij te keren, mits de provincie, samen met partners, bereid is om verantwoordelijkheid te nemen.

3535 Tot slot zegt Statenlid Van Wijnen graag te willen samenwerken aan oplossingen, maar wacht zij eerst de reactie van Gedeputeerde Staten af. Daarna is zij bereid om verder in gesprek te gaan over de concrete maatregelen die nodig zijn om het voedseltekort van de Blauwe Kiekendief aan te pakken.

3540 De heer **Wallaart** (PvdA) spreekt zijn waardering uit voor de heer Dijkse (SP) en de opgestelde discussienota. Hij geeft aan zich als lid van een ‘rode fractie met een groen hart’ sterk verwant te voelen met de inzet van de SP in deze kwestie.

3545 De heer Wallaart noemt het een slimme keuze om de Blauwe Kiekendief — een iconische soort — als voorbeeld te nemen om bredere natuurherstelmaatregelen bespreekbaar te maken. Volgens hem biedt dit de kans om daadwerkelijk stappen te zetten in het natuurbeleid van de provincie.

3550 De PvdA sluit zich aan bij de vraag van de ChristenUnie: kunnen er binnen de bestaande natuurbeheerplannen mogelijkheden worden gevonden om een specifiek gebied voor de kiekendief in te richten? De heer Wallaart roept op om niet te blijven hangen in afwegingen en twijfels, maar juist te kijken wat er wél mogelijk is.

3555 Tot slot zegt hij hoopvol dat het mooi zou zijn als Provinciale Staten over een aantal jaren kunnen terugkijken en zeggen: “we hebben iets goeds gedaan voor de Blauwe Kiekendief.” Volgens hem is dat iets om trots op te zijn — en om aan toekomstige generaties te kunnen vertellen.

3560 Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) stelt dat de Blauwe Kiekendief in deze discussie symbool staat voor de slechte staat van de natuur in Noord-Holland. Volgens haar laat deze casus opnieuw zien dat het huidige natuurbeleid van de provincie tekortschiet. De Partij voor de Dieren wil daarom vooral van Gedeputeerde Staten horen welk krachtig en effectief natuurherstelbeleid op korte termijn kan worden ingezet. Mevrouw Van Aesch benadrukt dat haar fractie uiteraard bereid is om mee te denken over gerichte maatregelen voor het behoud van de Blauwe Kiekendief.

Tegelijkertijd waarschuwt zij dat de focus niet alleen op deze soort moet liggen. De provincie moet breder kijken, naar het complexe ecologische evenwicht in en rond het landelijk gebied. De

3565 aanpak moet volgens haar gebaseerd zijn op een totaalvisie voor natuurherstel. Omdat dit een ingewikkeld vraagstuk is, pleit mevrouw Van Aesch ervoor om deskundigen en ecologische experts actief te betrekken bij het ontwikkelen van oplossingen.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

3570 Gedeputeerde **Kocken** bedankt de SP voor het agenderen van dit natuuronderwerp en spreekt waardering uit voor de brede betrokkenheid binnen Provinciale Staten. Tegelijkertijd wijst zij op de complexiteit van soortenbescherming: maatregelen voor de ene soort kunnen invloed hebben op andere soorten of doelen. Ze staat open voor de suggesties die zijn gedaan, zoals het idee van een zogenoemd 'reservaat', al stelt zij voor om samen verder uit te werken wat zo'n gebied precies moet
3575 inhouden.

De gedeputeerde erkent dat de staat van instandhouding van de Blauwe Kiekendief zorgelijk is. Ze benadrukt echter dat de provincie wel degelijk actief is, vooral langs twee sporen:

- 3580 1. In duingebieden wordt ingezet op herstel van het volledige ecosysteem via actief beheer, onder andere binnen Natura 2000-gebieden zoals de duinen van Texel en het Laagland.
2. In landbouwgebieden lopen er maatregelen die bijdragen aan het versterken van voedselketens en leefgebieden.

3585 Voor de kiekendief is vooral de ontwikkeling van het habitatype grijze duin van belang, een doel waar de provincie actief op stuurt.

Naar aanleiding van een vraag van de heer **Dijksen** (SP) over het gebruik van zwaar vee in de duinen, erkent gedeputeerde **Kocken** dat er spanning kan bestaan tussen verschillende beheerdoelen. Ze legt uit dat begrazing met vee momenteel noodzakelijk is vanwege het verdwijnen van natuurlijke
3590 begrazers zoals konijnen. Het is volgens haar dan ook niet zo dat deze begrazing wordt ingezet als verdienmodel, maar als functioneel natuurbeheer.

Daarnaast loopt er onderzoek naar wisselbegrazing en de effecten daarvan op het duinlandschap en de soorten die er leven. Ze staat open voor verdere gesprekken over aanpassingen in het beheer,
3595 maar waarschuwt voor te snelle conclusies. Begrazing zoals die nu wordt toegepast, dient nog steeds ecologische doelen.

De gedeputeerde benadrukt dat de provincie bereid is samen met Provinciale Staten te zoeken naar haalbare, ecologisch verantwoorde oplossingen — niet alleen voor de Blauwe Kiekendief, maar voor
3600 de natuur als geheel.

Gedeputeerde Kocken erkent het belang van natuurlijke begrazing en is het eens met de heer **Dijksen** (SP) dat dit een wenselijker vorm van beheer is. Tegelijkertijd wijst Gedeputeerde **Kocken** op de praktische beperkingen: het uitzetten van konijnen is niet eenvoudig. Er lopen lokaal al
3605 experimenten, maar die hebben wisselend succes. Ze benadrukt dat eerdere beleidskeuzes — zoals de bestrijding van konijnen vanwege overlast — nu juist hebben bijgedragen aan hun afwezigheid als natuurlijke grazer.

De gedeputeerde noemt het natuurbeheer daarmee een systeem waarin ingrepen vaak onbedoelde neveneffecten hebben. Zo ook bij de Blauwe Kiekendief, die afhankelijk is van andere soorten zoals
3610 de Noordse woelmuis. Herstel van één soort vereist dus een bredere ecologische aanpak.

3615 Gedeputeerde Kocken staat open voor het idee om in bestaande natuurbeheerplannen maatregelen te nemen ten gunste van de Blauwe Kiekendief. Zij benadrukt daarbij dat zulke maatregelen onderdeel kunnen zijn van Natura 2000-beheer (zoals het ontwikkelen van grijze duinen) of via gerichte inspanningen in landbouwgebied. Ze stelt voor om hierover verder in gesprek te gaan met bijvoorbeeld Vogelbescherming Nederland, zodat gezamenlijk kan worden uitgewerkt wat effectief is.

3620 Ze begrijpt het voorstel voor kiekendiefgebieden niet als exclusieve natuureservaten, maar als plekken waar met voorrang maatregelen genomen worden voor de soort — bijvoorbeeld in akkerland of duingebied. Deze gebieden blijven dan in gebruik, maar krijgen extra aandacht voor het creëren van geschikte omstandigheden. Zo kan doelgericht beheer plaatsvinden zonder dat andere functies per definitie worden uitgesloten.

3625 De gedeputeerde noemt de inzet van stoppelvelden als positieve maatregel, maar constateert dat het huidige gebruik hiervan nog beperkt is. Ze verwacht meer kansen via het aankomende nieuwe stelsel van Agrarisch Natuurbeheer (ANB). Daarmee kunnen boeren worden gestimuleerd om meer natuurinclusieve maatregelen te nemen — ook voor de Blauwe Kiekendief. Voorwaarde is wel dat 3630 daar voldoende financiële middelen voor beschikbaar komen.

Op de vraag van de SP over het beperken van de jacht op fazanten antwoordt gedeputeerde Kocken dat deze bevoegdheid bij het Rijk ligt. De provincie kan hier niets aan veranderen. Als de SP dit wil 3635 aankaarten, dan zal dat via de landelijke politiek moeten.

Gedeputeerde Kocken bevestigt dat het probleem rondom de Blauwe Kiekendief niet op één plek ligt. Zowel in duingebieden als in het agrarisch landschap zijn aanpassingen nodig. Ze noemt het bemoedigend dat er binnen het ondernemerschap ruimte is voor natuurinclusieve maatregelen, zoals de teelt van zomergranen. Ze hoopt samen met Provinciale Staten, agrariërs en 3640 natuurorganisaties te blijven zoeken naar werkbare en effectieve oplossingen, en is bereid om die samenwerking actief op te pakken.

Gedeputeerde Kocken reageert op enkele vragen en suggesties van de commissie. Op de vraag van het CDA of het te laat is om nog iets te doen voor de Blauwe Kiekendief antwoordt zij dat de soort er 3645 nog is, en dat dit juist het moment is om in actie te komen. Ze benadrukt dat de provincie al inzet op actief duinbeheer en het verstrekken van beheersubsidies. Daarnaast staat zij open voor gesprekken met partijen zoals Vogelbescherming Nederland om te onderzoeken waar nog verbeteringen mogelijk zijn.

3650 De vraag van de BBB over wie de maatregelen moet betalen, beantwoordt gedeputeerde Kocken met de verwachting dat er financiële ruimte is via het huidige ANLb en mogelijk via het toekomstige ANB. Ze wijst erop dat er nu al extra aandacht is voor akkernatuur en dat de provincie bereid is daarmee door te gaan. Tegelijkertijd benadrukt zij dat het nog onzeker is of dit voldoende effectief zal zijn, net zoals bij de hamsterreservaten. Het instellen van gebieden is een goed begin, maar het effect op 3655 de soort moet nog blijken.

Op de suggestie van de heer Mantel (JA21) om jonge kiekendieven bij te voeren tijdens de opgroefase, reageert zij terughoudend. Ze legt uit dat de provincie juist inzet op het versterken van

3660 het hele ecosysteem, zodat het leefgebied robuuster wordt. Bijvoeren kan tijdelijk helpen, maar lost de structurele problemen niet op. Bovendien is het onzeker of de kiekendief daarmee op de lange termijn geholpen is.

3665 Tot slot gaat gedeputeerde Kocken in op de discussie rond fazanten. Zij legt uit dat fazanten in het verleden werden bijgevoerd omdat men er graag op wilde jagen. Toen het bijvoeren stopte, nam ook de populatie af. Volgens haar is de afname van de fazant dus niet direct een gevolg van de jacht zelf, maar van het beëindigen van menselijk ingrijpen dat de populatie kunstmatig hoog hield.

3670 De heer **Dijksen** (SP) sluit het debat af met een dankwoord aan alle fracties voor hun steun en betrokken bijdragen, en spreekt ook zijn waardering uit richting gedeputeerde Kocken voor de steun die hij in haar woorden proeft. Hij kondigt aan dat de SP op korte termijn zal terugkomen op dit onderwerp, waarschijnlijk in de vorm van een initiatiefvoorstel, dat in samenwerking met experts zal worden opgesteld.

3675 Als afsluitende gedachte legt de heer Dijksen een positieve parallel met herstelmaatregelen in andere ecosystemen. Hij noemt het voorbeeld van windmolens waarbij de visstand terugkeert, en het herstel van koraalriffen dat snel leidt tot herstel van de vispopulatie. Volgens hem toont dit aan dat natuur zich snel kan herstellen wanneer de ecologie goed wordt ondersteund.

3680 Aan de BBB richt hij nog een specifieke opmerking: door roofvogels zoals de Blauwe Kiekendief te ondersteunen, help je ook om natuurlijke plagen zoals ratten in toom te houden. Op die manier draagt herstel van de ecologie bij aan een gebalanceerd en gezond systeem. Hij besluit met: "To be continued."

3685 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

9 Rondvraag gedeputeerde Kocken

Rondvraag inzake cruiseschepen op Texel, ingediend door GroenLinks

3690 Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) stelt zorgen aan de orde over het gratis aanmeren van cruiseschepen op Texel. GroenLinks noemt dit de meest vervuilende vorm van toerisme in het kwetsbare Waddengebied. De uitstoot van stikstof, lichtvervuiling en geluidsoverlast door draaiende generatoren, ook 's nachts, zijn volgens de fractie schadelijk voor de natuur.

3695 In reactie op eerdere schriftelijke vragen heeft Gedeputeerde Staten toegezegd in te zetten op het stellen van voorwaarden aan cruisetourisme in het nieuwe Beheerplan Waddenzee. Ook wil GS aandacht vragen voor onderzoek naar de effecten van toerisme in trajecten van Rijkswaterstaat en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselkwaliteit en Natuur (LVVN). GroenLinks is hier positief over, maar vindt de reactie van GS niet volledig bevredigend.

3700 GS stelt in de beantwoording dat als het gebruik van cruiseschepen onder 'bestaand gebruik' valt, er niet automatisch een natuurvergunning nodig is. Statenlid Bwefar vindt dit opmerkelijk, omdat bijvoorbeeld garnalenvissers – die ook onder bestaand gebruik vallen – wél een natuurvergunning moeten aanvragen en een stikstofmeting moeten doen. De stikstofuitstoot van een cruiseschip is echter veel groter dan die van een garnalenboot. Dat het cruiseschip dan zonder vergunning mag

3705

varen en aanmeren, vindt GroenLinks niet te rijmen met het huidige stikstofbeleid.

Omdat GS aangeeft dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij het ministerie van LNV ligt, stelt Statenlid Bwefar de volgende vragen:

- 3710
1. Is GS bereid om bij de minister na te gaan waarom cruisetourisme geen natuurvergunning vereist, ondanks de hoge uitstoot?
 2. Wil GS de minister dringend verzoeken om de voorwaarden voor het varen en aanmeren van cruiseschepen op het Wad te herzien en hier snel werk van te maken, gelet op de grote impact van cruiseschepen op de natuur?

3715

GroenLinks wil dat de provincie de bescherming van het Waddengebied actiever verdedigt en de stikstofuitstoot van cruiseschepen serieus laat meewegen in vergunningstrajecten.

3720 Gedeputeerde **Kocken** zegt de zorgen over de verplaatsing van de cruisevaart naar het Waddengebied te delen. Zij noemt het Waddengebied een natuurgebied waarmee zorgvuldig moet worden omgegaan. Omdat het om een duidelijke verandering gaat die mogelijk invloed heeft op de natuur, vindt zij het terecht en zinvol om dit onder de aandacht te brengen van de minister. Dat zegt zij toe te zullen doen.

3725 Daarnaast is zij bereid na te gaan waarom er sprake is van verschil in beleid of beoordeling, zoals eerder geschetst. Hoewel dat niet specifiek uit de eerder gestelde vragen naar voren kwam, wil zij het graag navragen bij het Rijk. Waar het gaat om het verzoek om “met spoed herwaarderend” van de situatie te vragen, stelt gedeputeerde Kocken zich terughoudender op. Zij wil eerst de verplaatsing en mogelijke gevolgen onder de aandacht brengen. Wat daaruit volgt, kan dan
3730 aanleiding zijn voor verdere stappen, maar dat is volgens haar aan de minister.

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) vraagt of de provincie deze zorgen ook zal meenemen richting het nieuwe beheerplan Waddenzee, dat nu mogelijk in voorbereiding is.

3735 Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat het waarschijnlijk om de Beheernota Natuur Wadden gaat, maar geeft aan dat de provincie al geruime tijd wacht op deze nota. Zij weet daarom niet of het nu het juiste moment is om dit formeel in dat kader in te brengen.

3740 Wel zegt zij toe de zorgen bij de minister of Rijkswaterstaat te zullen aankaarten. In welk beleidskader dit het beste kan landen — bijvoorbeeld de Beheernota Natuur Wadden of een andere beheerstructuur — laat zij aan het Rijk over.

Rondvraag inzake Evaluatie Beheerautoriteit Waddenzee, ingediend door PvdA

3745 De heer **Veenboer** (PvdA) bespreekt de recente evaluatie van de samenwerking rond de Waddenzee. Deze evaluatie geeft volgens hem een kritisch beeld van de opdrachtformulering, de organisatie, de aansturing en het behalen van doelen. Hij stelt dat de reactie van Gedeputeerde Staten hierop erg licht en terughoudend overkomt, gezien de stevige conclusies.

3750 De heer Veenboer vraagt daarom hoe GS samen met de andere provincies de aanpak gaat verbeteren. Hij wil weten welke lessen GS meeneemt uit deze evaluatie, vooral met het oog op andere integrale samenwerkingen waarin mogelijk vergelijkbare knelpunten spelen.

3755 Daarnaast wijst de heer Veenboer op een eerder besproken idee: het verlenen van rechtspersoonlijkheid aan de Waddenzee. Hij vraagt hoe GS in het licht van deze evaluatie naar dat idee kijkt. Volgens hem zou dit kunnen helpen om het huidige versnipperde belangenmodel te doorbreken, waarin economische belangen vaak zwaarder wegen dan natuurbelangen.

3760 Hij vraagt GS om serieus te overwegen of het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de Waddenzee kan bijdragen aan betere bescherming en duidelijkere sturing in het gebied.

3765 Gedeputeerde **Kocken** sluit zich aan bij de constatering van de PvdA dat het evaluatierapport over het beheer van de Waddenzee kritisch was. Volgens haar is dat binnen het opdrachtgeversoverleg — waar zij zelf niet bij zit, maar waar de provincie ambtelijk aan deelneemt — ook echt zo ervaren. Intern werd gezegd dat het rapport was “ingeslagen als een bom”, al is dat in de officiële reactie iets gematigder geformuleerd. Toch heeft het rapport daadwerkelijk effect gehad. Zowel binnen de provincie Noord-Holland als bij de andere opdrachtgevers, waaronder de andere Waddenprovincies, Rijkswaterstaat en de ministeries van I&W en LVVN, is het gesprek in beweging gekomen. Er worden inmiddels kritischere gesprekken gevoerd tussen opdrachtgevers en
3770 opdrachtnemers.

De evaluatie heeft geleid tot een gezamenlijke conclusie dat er meer moet gebeuren. Er zijn afspraken gemaakt langs vier sporen en er is een beheeraanbod opgesteld dat toewerkt naar werelderfgoedwaardig beheer. Dat stuk is nog niet vastgesteld door de opdrachtgevers en
3775 beheerders, maar zodra dat gebeurt, zegt gedeputeerde Kocken toe het document aan Provinciale Staten toe te sturen. Een van de voorstellen uit dit beheeraanbod is een stevigere koers, waarbij ook van Noord-Holland een bijdrage in de financiering wordt verwacht. Tegelijkertijd wijst zij erop dat het aandeel van de provincie in het beheer beperkt is: Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor circa 80% van het beheer én de financiering, en heeft daarmee ook de meeste zeggenschap.

3780 Over de vraag welke lessen hieruit getrokken kunnen worden, geeft gedeputeerde Kocken aan dat zij die vooral betreft op dit specifieke samenwerkingsverband. De samenwerking rond de Waddenzee is namelijk uniek, vanwege de internationale context en het grote aantal niet-overheden dat meedoet. Ze ziet daardoor weinig aanleiding om uit deze evaluatie algemene lessen
3785 te trekken voor andere samenwerkingen. Daarvoor verschilt deze casus te veel van andere bestuurlijke constructies.

Tot slot gaat zij in op de vraag over het instellen van een aparte rechtspersoon voor het beheer van de Waddenzee. Gedeputeerde Kocken ziet daar op dit moment geen meerwaarde in. Volgens haar
3790 levert het idee van een rechtspersoon geen aanvullende inzichten op bovenop de evaluatie die al voorligt. Bovendien is er bij het ministerie weinig enthousiasme voor dit idee. Minister Van der Wal heeft eerder aangegeven geen bevoegdheden te willen weghalen bij de betrokken overheden en zag een eventueel traject richting rechtspersoonlijkheid alleen in internationaal verband voor zich — dus met een Nederlandse, Duitse en Deense rechtspersoon. Omdat dat politiek niet haalbaar
3795 lijkt, kiest gedeputeerde Kocken ervoor de nadruk te leggen op betere samenwerking binnen de bestaande structuur, met de andere provincies en de ministeries.

De heer **Veenboer** (PvdA) vraagt of gedeputeerde Kocken het standpunt van de minister deelt over het niet instellen van een rechtspersoon voor het beheer van de Waddenzee.

3800

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat zij niet per se zegt dat ze dat standpunt deelt, maar constateert dat er op dat moment bij het Rijk geen enthousiasme voor was. Zij erkent dat het instellen van drie rechtspersonen — voor Nederland, Duitsland en Denemarken — voor één gebied ook complex zou zijn. Volgens haar ligt de beslissingsbevoegdheid bij het ministerie, en zolang

3805 daar geen bereidheid is om hierin stappen te zetten, acht zij het weinig zinvol dat de provincies hierop inzetten. Ze noemt het idee van een rechtspersoon interessant en wil het zeker niet wegwuiven, maar acht het op dit moment geen kansrijke route.

3810

De **voorzitter** herinnert eraan dat de heer Klein (ChristenUnie) naar aanleiding van een van de insprekers nog een vraag wilde stellen over het losloopgebied voor honden in het Naaldenveld.

3815

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of gedeputeerde Kocken kan toelichten hoe het besluit van Landschap Noord-Holland om dit gebied te sluiten zich verhoudt tot de natuurbeheerplannen van de provincie. Hij wil weten of een eigenaar zo'n maatregel zelfstandig mag nemen en of daarover overleg is geweest met de provincie.

3820

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de provincie in natuurbeheerplannen de minimumeisen vastlegt waaraan terreinen moeten voldoen om natuurdoelen te behalen. Een terreinbeheerder mag aanvullend strengere maatregelen nemen als hij dat nodig acht. In dit geval betekent het dat Landschap Noord-Holland ervoor mag kiezen om een losloopgebied voor honden op te heffen als dat volgens hen beter is voor de natuur. De provincie hoeft het beheerplan daarvoor niet aan te passen, zolang de ondergrens maar wordt gehaald. Over het al dan niet gevoerde overleg zegt gedeputeerde Kocken op dat moment niets, maar de heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt nog of hierover contact is geweest met de provincie.

3825

De heer **Mülder** (D66) vraagt of het klopt dat de provincie in het beheerplan niet expliciet gebieden aanwijst als losloopgebied, maar soms alleen aangeeft waar honden niet los mogen lopen. Hij concludeert uit de woorden van de gedeputeerde dat het loslopen nergens actief wordt toegestaan, wat zij indirect bevestigt.

3830

De heer **Mantel** (JA21) stelt de vraag wie de bevoegdheid heeft om een verbod op loslopende honden te handhaven in dit gebied.

3835

Gedeputeerde **Kocken** zegt toe deze aanvullende vragen schriftelijk te zullen beantwoorden.

3840

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) maakt een punt van orde en wijst erop dat niet alle insprekers in de commissie gelijke spreektijd en ruimte lijken te krijgen. Zij constateert dat insprekers in de ochtendronde streng en snel werden afgekapt, terwijl een inspreker in de middag juist veel ruimte kreeg, mede met het argument dat diegene van ver kwam. Zij vraagt om consequent beleid waarbij alle insprekers gelijke kansen krijgen.

3845

De **voorzitter** bedankt haar voor de opmerking en zegt dat gelijke behandeling inderdaad een goed streven is. Hij geeft aan dat er geen bewuste keuze of voorkeur aan zijn kant is geweest, en

dat hij altijd probeert de commissie goed van dienst te zijn. Hij belooft om hier in het vervolg nog beter op te letten.

10 Sluiting

3850

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 17.20 uur.

Sluiting om 17.20 uur.